

da

1990
SAUSIS - VASARIS
JANUARY - FEBRUARY
Nr. 1

KARYS

KARYS

1990
Nr. 1 (1657)

Leidžia — L.K.V.S. RAMOVĖ

TURINIO SKYRIAI: Karinės žinios, Mokslas ir Technika, Spaudoje pasižvalgius, Žvilgsnis į politiką, Kronika ir Šaulių priedas — Tremties trimitas.

Redaktorius — Balys Raugas, 415 Main St., Delran, N.J. 08075

Administratorius — Alfonsas Samušis

KARYS išleidžiamas kas du mėnesiai. Jam skiriamus straipsnius siųsti redaktoriaus adresu. Įvairių autorių straipsniai, skelbiami KARYJE, nevisada reiškia redakcijos nuomonę. Straipsniai gali būti trumpinami bei taisomi. Korespondencijos spausdinamos tik apie removėnų, šaulių ar birtiečių veiklą bei jų narius. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$26.00, pusmečiui U.S. \$13.00, atskiro nr. U.S. \$3.00.

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA

Čekius arba Money Orders adresuoti tik KARYS vardu, - ne "Warrior" ar kt.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

KARYS (ISSN 0022-9199) is published bi-monthly by Lithuanian Veterans Assoc. RAMOVĖ, a Not-For-Profit Corporation, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$26.00 per year (single copy \$3.00). Second class postage paid at Brooklyn, N.Y. Postmaster. Send Address changes to: KARYS, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207.

TURINYS

Viršelis: Klaipėdos kraštas — dail. Vytautas Ignas.

Prof. dr. A. Vasys — Lietuvos valstybės simboliai	1
Dr. V. A. Dambra — II pas. karo kaltininkai	7
M. Tytuvenis — Lietuvos karininko keliai	9
O. Žadvydas — Genocidas — komunistų priemonė tautoms pavergti	18
V. Raugas — Nepaprasta drąsa žėruojanti knyga	22
Iš Lietuvos karininkų lemties	31
Kronika, minėjimai	33
KARIO SKYRIAI:	
Karinės žinios	23
Mūsų spaudoje pasižvalgius	27
Žvilgsnis į politiką	29
KARIO PRIEDAS	
"Tremities trimitas"	39
Turinyje: V. Bičiūno — Aš lietuvis, istorinis šaulių vadovų susitikimas ir kt.	
MŪSŲ MIRUSIEJI	53
KARININKŲ METRAŠTIS 1939 m.	54

ATSTOVAI

Baltimore — K. Česonis, California — A. Audronis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Aurora, Col. — Br. Masiokas, Boston — V. Senūta, Detroit — V. Kutkus, Australia — V. Šalkūnas.

*Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.*

KARIYS

*Atgaivintas Jugtinėse
Amerikos Valstybėse
1950 metais.*

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 1 (1657)

SAUSIS - VASARIS — JANUARY - FEBRUARY

1990

LIETUVOS VALSTYBĖS SIMBOLIAI

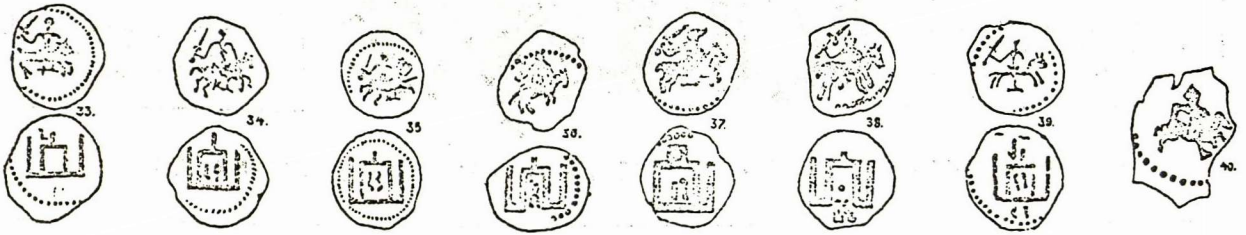
VYTIS, DVIGUBAS KRYŽIUS, VALSTYBINĖ VĒLIAVA, TAUTINĖ VĒLIAVA

PROF. DR. ANTANAS VASYS

LIETUVOS VALSTYBĖS HERBAS yra Vytis: tai šarvuotas riteris su šalmu ant galvos ir kalaviju rankoje. Vytis nuo žodžio vyti. Herbai yra viduramžių Vakarų Europos riterių gyvenimo padaras. Riteriai, apsikaustę nuo galvos iki kojų, visi atrodė maždaug vienodai. Atpažinti juos galima buvo tik iš ženklų ant skydo, šalmo ir balno. Skydas ir šalmas tapo sudėtinėmis herbo dalimis. Herbo ženklų nekeisdavo: jie tapo paveldimais giminės ženklais. Buvo nustatytos taisyklės ką įvairūs ženklai reiškia ir kaip jie herbuose turi būti vaizduojami (žr. L. E. Heraldiką). Riterio herbo nebuvo nė vieno brūkšnelio, kuris neturėtų prasmės, ir heroldai turnyrų metu iš herbo ženklo galėjo papasakoti apie riterio žygius, karus, kuriuose jis ar jo protėviai dalyvavo. Ženklų herbuose būta labai įvairių: mitologinės būtybės, simbolizuojančios riterio narsą ir jėgą, geometrinės figūros, turinčios magiškos prasmės ir kt. Natūralistiškai atvaizduoti mitologines būtybes būtų buvę sunku, tad tik jų kontūrai buvo vaizduojami, arba jos buvo stilizuojamos. Tuo būdu heraldikoje įsigalėjo stilizacijos dėsnis.

Herbus turėjo ne tik riteriai, aukštesnieji valstybės pareigūnai, kunigaikščiai, karaliai, bet ir miestai, vienuolynai, vyskupijos, kunigaikštystės ir, pagaliau, valstybės. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Vilniaus Kunigaikštystės herbas buvo Vytis, Trakų — pėščias riteris, Žemaičių — meška. Vytis į Lietuvą buvo atėjęs iš Vakarų Europos, nes ten viduramžiais kunigaikščiai vartojo Vytį savo antspauduose. Heraldika, tai viduramžių riteriškos kultūros padarinys, į Lietuvą buvo atėjusi greičiausiai per didžiojo kunigaikščio vakariečius sekretorius.

Nežinoma kada Lietuvoje pradėjo vartoti Vytį antspauduose, spėjama, kad jau senais laikais, kai tik Lietuvos kunigaikščiai pradėjo santykiuoti su Vakarais, jie sekė Vakarų pavyzdžius ir patys pradėjo vartoti vakarietiško tipo antspaudus su Vytimi. Tai leidžia daryti prielaidą, kad Senoji Lietuva jau buvo susirišus su vakarietiška kultūra. Vakarų Europoje Vytis buvo vartojama tik antspauduose. Sfragitikoje — antspauduose — šarvuoti riteriai vaizduodavo ne heraldines stilizuotas figūras, bet pačius kunigaikščius. Kunigaikščiams keičiantis, anstspaude palikdavo astie patys heraldiniai ženklai, tik buvo pakeičiamas riterio vaizdas. Jei tėvo antspaude buvo senas barzdotas raitelis, tai sūnus, pradėjęs valdyti, jau buvo vaizduojamas jaunikačiu. Taigi Vytis antspauduose buvo ne stilistinis, bet natūralistinis. Be abejo ir mūsų Vytis turėjo vaizduoti patį kunigaikštį, kaip kad buvo Vakaruose. Vytis atkeliavęs į herbą iš sfragistikos ir paliko natūralistinis. Kada Vytis atsirado Lietuvos herbe, žinių neturime, tačiau seniausias Vytis, išlikęs iki mūsų laikų monetose ir antspauduose, siekia Algirdo ir Kęstučio laikus (žr. L. E. Lietuvos numizmatiką). Atrastose sunykusiose monetose kartais sunkiai įžiūrimi Vyčio kontūrai. Atrodo, lyg tai būtų arklio ir raitelio skeletai. Matyt, monetų kalykloms nerūpėjo detalės, arba meistrai nesugebėdavo tinkamai atvaizduoti tikrą Vytį. Kai kas bandė čia įžiūrėti stilizaciją, tačiau meistro nesugebėjimas dar nereiškia stilizacijos. Ir Vakarų Europos kunigaikščių antspauduose, ypač XI ir XII a., randama lygiai tokių pat kontūrinių raitelių — vyčių, bet jie nelaikomi nei heraldinėmis, nei stilizuotomis figūromis.

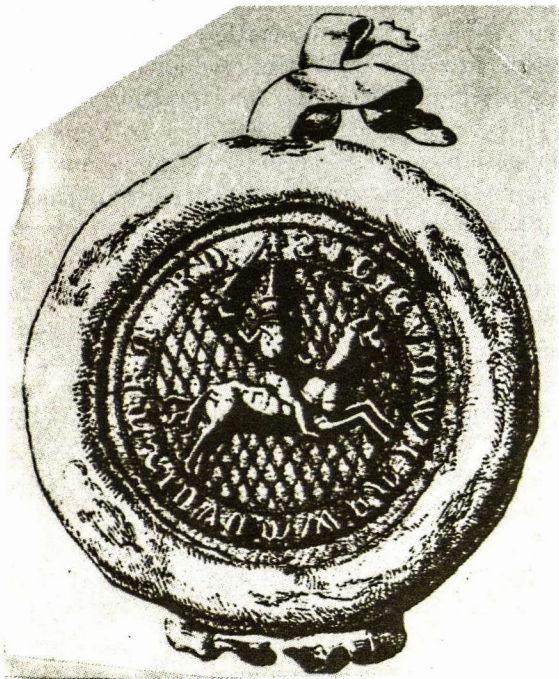

Seniausios lietuviškos monetos

Nors mūsų pirmos istorinės žinios apie Vyti numizmatikoj ir sfragistikoj siekia Kęstučio ir Algirdo laikus, tačiau tai nereiškia, kad Vytis Lietuvoje nebuvo vartojamas jau seniau. Dr. Basanavičius tvirtino, kad jau Mindaugo antspaude buvęs Vytis, tačiau Mindaugui priskirtas antspaudas iš tikrųjų yra ne XIII bet XVII a. gamybos. Seniausiose rastose monetose iš vienos pusės yra vad. Gedimino stulpai ir raidė K, o iš antros pusės Vytis. Dėl raidės K vieni tyrinėtojai mano, kad tai Kęstučio kaltos monetos ir jo inicialas, kiti linkę manyti, kad tai Vytauto laikų monetos su Kauno miesto inicialu, kur galėjo būti monetų kalykla. Vytis tose monetose viename nukreiptas į kairę, kitose į dešinę.

Pirmi vyčiai išlikę antspauduose siekia Algirdo, Jogailos ir Vytauto laikus. Jogailos antspaude 1379

m., Vytauto — 1385 m., 1404 m. 1414 m., 1423 m. ir 1429 m. — Vytis nukreiptas į kairę (heraldiškai), t. y., dešinėn nuo žiūrovų. Raitelių šalmi smailiomis viršūnėmis; užpakaly nuleisti iki pat kaklo, kario veidas atidengtas, šarvai suveržti per juosmenį. Dešinėje rankoje raitelis laiko iškeltą kardą. Vytauto antspauduose krūtinę dengia trikampis skydas, ant kurio yra Gedimino stulpai. Jogailos antspaude 1379 m. skydą sunku įžiūrėti. Gedimino stulpus Vyčio skyde randame tik Vytauto ir Švitrigailos antspauduose. Jogailos ir kitų kunigaikščių antspaudų skyduose yra dvigubas kryžius. Pradine prasme Vytis antspauduose nėra herbas, o kunigaikščio antspaudas. Herbo vaidmenyje yra Gedimino stulpai arba dvigubas kryžius Vyčio skyde.

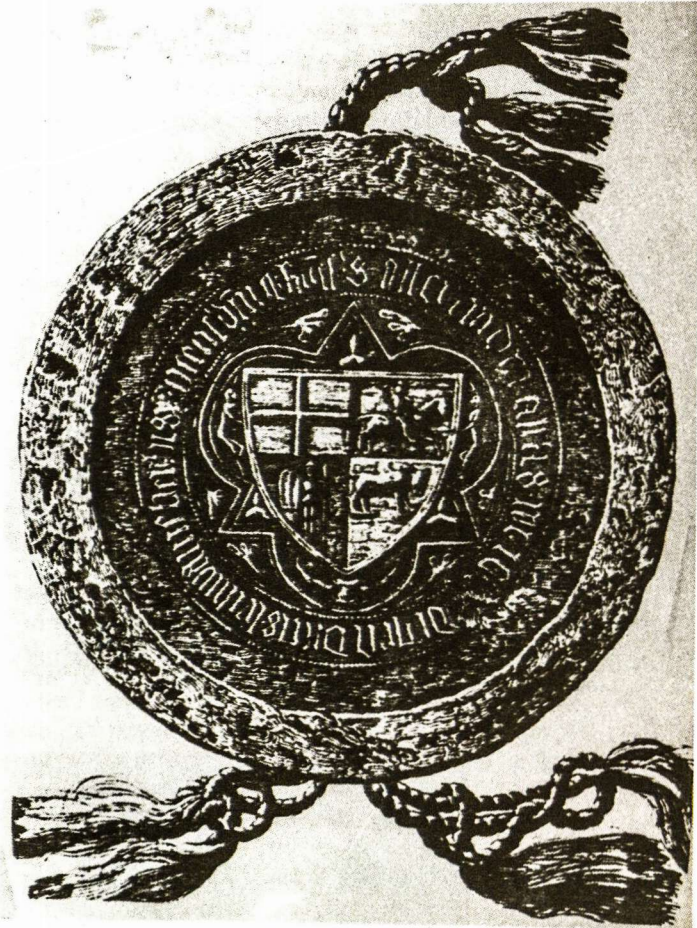
Trakų kunigaikščio Vytauto 1385 m. antspaudas.

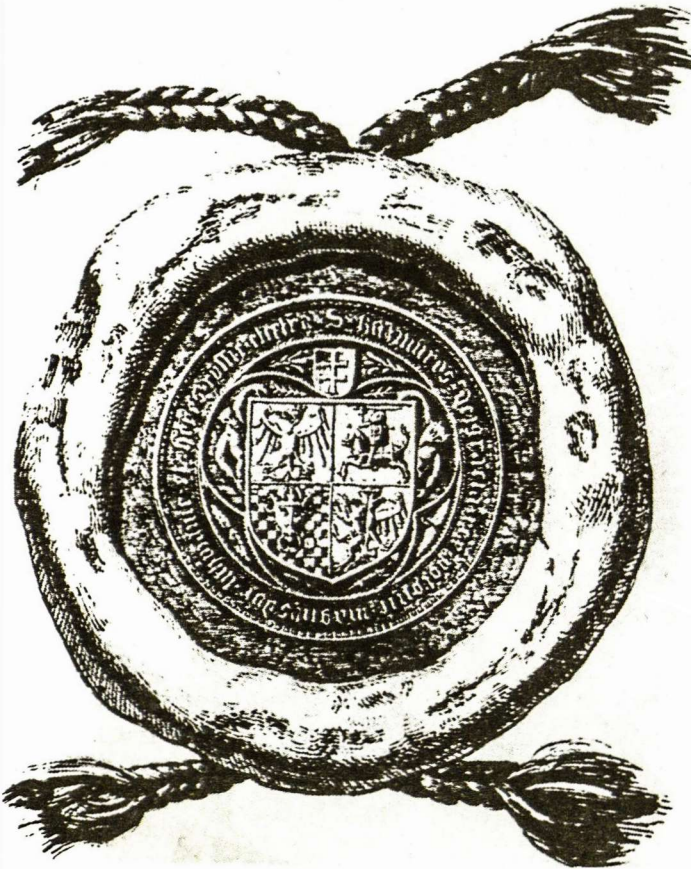
DLK Vytauto Majestotinis antspaudas

Vytauto laikais kai viduramžių heraldikos taisyklės jau buvo nebebojamos, Vytiš tapo ir herealdiniu ženklu. Vytauto majestotiniame antspaude (1404 ir 1412 herbo vaidmenyje yra jau ir Vytiš kaipo Vilniaus Kunigaikštystės herbas, o greta jo Trakų Kunigaikštystės pėsčias šarvuotas karys su skydu, Žemaičių lokys ir Volynės kryžius. Vytiš šiame skyde nukreiptas į kairę.

XIV ir XV a. sanvartoje, Vyčio istorijoje, šalia pirmų tipo (Vytiš buvo nukreiptas į kairę), galutinai nusistovi naujas Vyčio variantas: raitelis aukštai iškėlęs kalaviją, žirgas atgręžtas į dešinę (heraldiškai), t.y., į kairę nuo žiūrovo. Šitos krypties Vyčio variantas paliko visą tolesnį Lietuvos istorijos laikotarpį. Raitelis laiko skydą normalioje padėtyje ant kairės rankos, kaip kad jis laikomas raitelio, vejančio priešą. Dešinioji Vyčio kryptis yra natūrali padėtis. Jei Vytiš lėktų į kairę, tai skydas su visais ženklais būtų užstotas paties raitelio. Bene pirmasisi į dešinę

DLK Vytauto 1404 m. antspaudas

Karaliaus Kazimiero Jogailaičio 1488 m. antspaudas

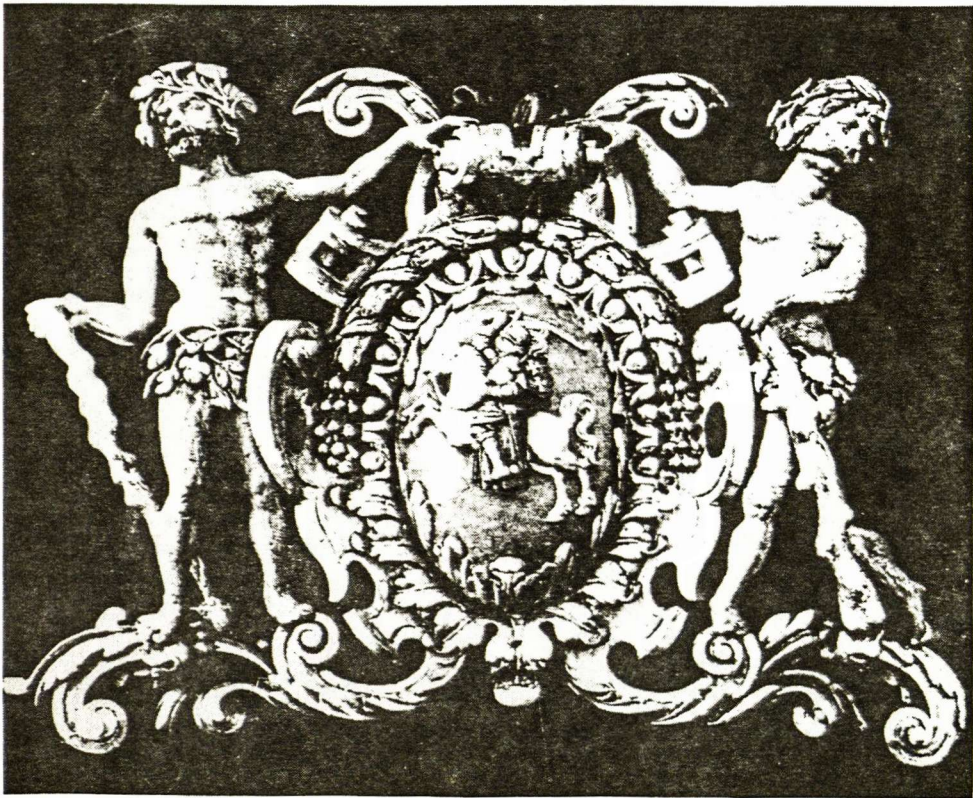
nukreiptas Vytiš yra Vytauto 1386 m. antspaude, vėliau 1390, 1404 ir 1409 m., Jogailos 1388 m. Dešininė Vyčio kryptis tampa pastovi. Tik retkarčiais pasitaiko nukrypimų į kairę, kaip pvz. Žygimanto II antspaude iš 1546 m. Šiaip Vladislovo Varnišio, Kazimiero, Jono Alberto, Aleksandro Žygimanto II ir vėlesnių valdovų Vyčiai nukreipti į dešinę.

Nuo Žygimanto Augusto laikų Vytiš pasikeičia. Nors ir pasilieka ta pati nusistovėjusi Vyčio forma su iškeltu kalaviju, dešinen atgręžtų žirgu, dvigubu kryžiumi skyde, tačiau nauji papuošalai — šalmo plunksnos ir ilga gūnia su besidriekiančiais galais keičia Vyčio išvaizdą. Šiuose ornamentiniuose papuošimuose pastebėti renesanso ir jau baroko įtaka. Tolesniame laikotarpyje tiek gūnia, tiek plunksnos beveik būtinas Vyčio papuošimas. Dar neišaiškinta gūnios ir plunksnų kilmė. Plunksnos ant šalmo vaka-

rų Europoje buvo vartojamos jau XV a. Šis papuošalas patenka vėliau į heraldiką. Apie plunksnų prie Vyčio šalmo atsiradimą randame Liublino seimo dienoraštyje. Lenkijos referendaras Czarnowski, sveikindamas karalių ir džiaugdamašis dėl Lietuvių ir Lenkų herbų sujungimo, tarė: “Tą puikuojį nepaprastąjį baltą žirgą, kurį Jūsų Didenybės prosenelis atvedė pas mūsų garbingąjį baltą erelį ir sujungė su juo, šis erelis taip gerbė, mylėjo ir myli per visą susijungimo laiką, kad žirgui ne tik niekuomet neprapuolė nei kamanos, nei pasaga, nei uknolis, bet net nė kiek nesumenko jo plaukas. Raitelis, jojęs ant to žirgo, nepasidarė nė kiek blogesnis, o priešingai, jis buvo papuoštas puikiu šio erelio plunksnų pluoštu”. Tatoi, žinoma, nereiškia lenkiško plunksnų kilimo, o tik poetinį prakalbos toną.

Apie istorines mūsų herbo spalvas yra prieštaraujančios žinios. Visiems variantams yra bendra štai kas: skydo dugnas raudonas su auksiniu dvigubu kryžiumi, o raitelis ir žirgas sidabriniai. Žalsai auksinės spalvos, o gūnia raudonos spalvos.

Kai Maskvos carai XVII a. nukariavo Lietuvos teritorijos dalį, Maskvos herbe atsirado atskiri Vyčio vaizdai — tai Polocko, Vitebsko ir Matislavlio herbai. Padalinus Lietuvos-Lenkijos valstybę ir rusams okupavus Lietuvą, Rusijos imperijos herbe, tarp kitų dvigalvį erelį supančių herbų, buvo vaizduojamas ir sudėtinis “Lietuvos ir Gudų žemių” herbas (1883). Šitas sudėtinis herbo skydas padalintas į penkias dalis, bet ant jo uždėtas dar atskiras skydas su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės herbu — sidabrinis Vytis raudoname dugne. Pačiame skyde yra dar trys Vyčiai — Vitebsko, Polocko ir Baltstogės, Žemaičių herbas — juodoji meška ir Matislavlio — raudonasis vilkas. Matislavlio herbas prie caro Aleksiejaus, Mykolo sūnaus, taip pat buvo Vytis. Šie minėti Vyčiai ir jų spalvos yra tų laikų rusų padaras. Anksčiau minėti miestai turėjo kitokius herbus. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės herbas išlaikė kai kurias tradicines žymes: sidabrinis žirgas, raitelis atgręžtas kairėn, raudona gūnia apvedžiota auksu su trimis galais, šalmas su plunksnomis. Tačiau, skyde tradicinis Gediminaičių dvigubas kryžius buvo

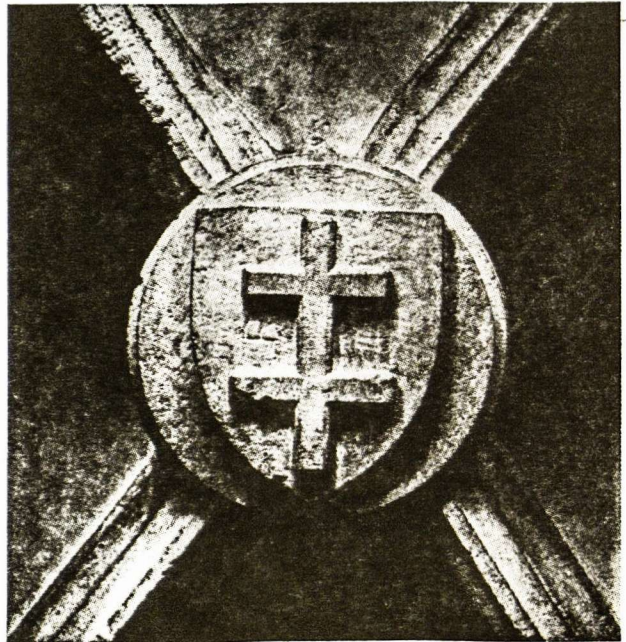
Lietuvos Vytis iš XVI a. Dancigo Rotušės Raudonojoje salėje. (Medžio raižinys)

surusintas ir supravoslavintas — pakeistas pravoslavišku kryžiumi. Sidabriniame skydo dugne yra kryžius raudonos spalvos su trimis skersinėmis, iš kurių vidurinė ilgesnė, o apatinė eina įkypai. Šitoks Vytis su mažais pakeitimais paliko Rusijos herbe iki 1917 m. revoliucijos. Naujaisiais amžiais heraldinių taisyklių jau buvo nepaisoma ir jau XVII a. kai kurios kunigaikščių giminės, kaip Višnioveckiai ir Ostrogiškiai, buvo įtraukę Vytį į savo herbus. Taip pat ir XVIII a., kai Rusijoje buvo sudaromas herbų rinkinys, tai visos rusų kunigaikščių giminės, kurios savo kilmę vedė iš Gedimino, kaip Golicinų ir Kurakinų giminės, buvo pripažintos senesne Ruriko giminės šaka, atseit suvariagintos, ir į jų herbus buvo įtrauktas Vytis. Lietuvos Vytis buvo taip pat skirtas ir eksportui. Prancūzų karalius Henrikas III, palikęs Lenkijos-Lietuvos sostą, pasiliko Prancūzijos herbe ir jungtinį Lietuvos-Lenkijos herbą — erelį ir Vytį.

XIX a., kilus lietuvių tautiniam sąjūdžiui, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės herbas — baltas Vytis raudoname dugne — tapo lietuvių tautinių aspiracijų simbolis. Jei dėl lietuvių tautinės vėliavos spalvų kildavo įvairių nuomonių, tai dėl tradicinio herbo — balto Vyčio raudoname dugne — niekas nekėlė jokio klausimo. Jau Vilniaus Seime 1905 m. Basanavičius siūlė raudoną vėliavą su baltu Vyčiu. Atgavus Lietuvai nepriklausomybę, Valstybės Taryba 1918 m. balandžio 19 d. priėmė raudoną vėliavą su baltu Vyčiu vėliavos kampe, bet tikslų Vyčių bruožų aprašymo nedavė. Todėl buvo vartojami įvairūs Vyčio variantai. Nustatyti tikslus Vyčio bruožus tik daug vėliau buvo sudaryta speciali Valstybės Ženkliui Nustatyti Komisija, kuri 1933 m. nustatė tikslų, grynai heraldinio charakterio Vytį ir paruošė herbo projektą. Pagal minėtos komisijos projektą, be raudonos spalvos (herbo dugnui) ir sidabro (baltos) spalvos, Vytis turėjo dar ir aukso (geltona spalva) — auksinis dvigubas kryžius, arba Gedimino stulpai skyde ir auksiniai Vyčio pentiniai. Tuo būdu Lietuvos herbe buvo trys spalvos: balta-raudona-geltona. Šitas projektas laukė patvirtinimo, bet nesulaukė. Vytis yra taip pat akceptuotas ir Lietuvos Konstitucijoje 1938 m. 8 str. sakoma: Valstybės ženklas — baltas Vytis raudoname lauke. 1940 m. sovietams okupavus Lietuvą, Vytis buvo pašalintas ir jo vieton okupantas įdėjo sovietinį „kūjį ir pjautuvą“, teroro ir vergijos simbolį.

DVIGUBASIS KRYŽIUS, vadinamas dar šešiakampių kryžiumi, tai heraldinė figūra, vartojama Lietu-

vos monetose ir antspauduose Vyčio skyde. Tiksliai Vytauto ir Švitrigailos antspauduose Vyčio skyduose yra ne dvigubasis kryžius, bet Gedimino stulpai. Tačiau Vytauto laikų monetose randame taip pat ir dvigubąjį kryžių. Sfragistikoje dvigubąjį kryžių pirmą kartą užtinkame Jogailos antspaudu Vyčio skyde 1388 m. Dvigubojų kryžiaus kilmė ir reikšmė dar nėra išaiškinta. Prof. Pekosinskis šio ženklų genezės ieško graikų bažnytinėse apeigose ir rusų įtaigoje. Numizmatai E. M. Hutten-Čapskis ir graf. J. J. Tolstojus mano, kad tai bažnytinės vėliavos, labarum, atvaizdavimas. M. A. Taube matė dvigubame kryžiuje ne bažnytinę vėliavą, o sumodifikuotą šv. Vladimiro atsineštą iš Skandinavijos magišką mazgą, kaip laimės ir nuo pikto apsaugojimo talismaną. Mūsų prof. V. Jonynas laiko šį kryžių Kijevo ir Briansko kunigaikščių vartotų ženklų išsivystymu, įvykusiū Bažnyčios įtakoje. Briansko ir Kijevo kunigaikštystės atiteko Algirdo sūnams, kurie pasisavino ir seniau vartotus šių sričių herbus. Jogaila, kaip Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės suverenai, tapęs Lenkijos karaliumi, savo majestetiškame antspaudu, tarp kitų savo karalystės herbų, pavartojo ir Kijevo kunigaikštystės ženklą. Vytautas, siekdamas tapti savarankišku Lietuvos valdovu, dvigubąjį kryžių perkėlė į savo pinigus. Tuo būdu jis norėjo

Vyčio kryžius akmenyje

parodyti, kad jis, Vytautas, o ne Lenkijos karalius Jogaila, yra vyriausias rusiškųjų žemių gaspadorius. Tokia yra prof. Jonyno nuomonė. Istorikas A. Šapoka dvigubąjį kryžių laiko Vilniaus srities Gediminaičių herbu. Vytauto ir Švitrigailos antspauduose Vyčio skyde yra Gedimino stulpai. Jie turėjo reikšti sostinės vartus, arba Vilniaus srities herbą, o dvigubasis kryžius — Gediminaičių herbą.

Nepriklausomoje Lietuvoje dvigubasis kryžius nebuvo įstatyminis ženklas, bet buvo mėgiamas ir plačiai vartojamas. Buvo įsteigtas Vyčio Kryžiaus ordinas, kurio ženklas buvo dvigubasis kryžius. Vyčio Kryžius buvo duodamas kariams, pasižymėjusiems ginant tėvynę. Karių Invalidų Sąjunga ir Šaulių Sąjunga dvigubąjį kryžių turėjo savo vėliavose.

Valstybinė vėliava

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vėliava buvusi raudona su baltu Vyčiu. Tokia ji paliko per visą Lietuvos istorijos laikotarpį. Lietuvos valstybės vėliavos klausimas buvo svarstomas jau Vilniaus Seime 1905 m. Didžiojo karo metu, 1917 m. vokiečių okupacijos laikais, politinių veikėjų grupė, susirinkusi Vilniuje pas dr. Basanavičių, svarstė ir Lietuvos vėliavos klausimą. Visi pritarė dr. Basanavičiui pratęsti senąją Lietuvos tradiciją — rinktis raudoną vėliavą su baltu Vyčiu. Vilniaus Konferencijoje 1917 m. valstybinės vėliavos klausimas vėl buvo svarstomas, bet galutinai nuspręsti buvo paliktas Valstybės Tarybai, kuri priėmė tradicinę Lietuvos valstybės vėliavą — raudoną su baltu Vyčiu. Šitoji vėliava nebuvo vėliau patvirtinta nei atskiru įstatymu, nei užfiksuota Lietuvos konstitucijoj. Tačiau, kaip tradicinė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vėliava, ji buvo vartojama prie Lietuvos prezidento rūmų ir prie ministerių kabineto. Vienoje raudonos vėliavos pusėje buvo Vytis, o antroje Gedimino stulpai.

Tautinė vėliava

Senovėje lietuviai, kaip ir kitos tautos, savo tautinės vėliavos neturėjo. Buvo tik valstybinė vėliava. Mažoji Lietuva jau XVII a. turėjo trispalvę vėliavą — raudoną-baltą-žalią. Karaliaučiaus studentų korporacija LITUANIA vartojo tas pačias spalvas — raudoną-baltą-žalią — jau nuo 1829 m. Birutės Draugija Tilžėje turėjo tų pačių spalvų vėliavą nuo

1885 m. Šiaurės Amerikos lietuvių emigrantų draugijos taip pat gamindavosi tautines vėliavas XIX a. antroje pusėje, tik nevisai vienodas: vieni turėjo dvispalves — baltą-mėlyną, kiti trispalves — baltą-raudoną-mėlyną. Tautinės vėliavos klausimas buvo svarstomas Vilniaus Seime 1905 m., bet prie jokio nutarimo neprieita. Po 1905 m. tautinės vėliavos klausimas buvo užmestas, tačiau, jis vėl iškilo 1917 m. Vilniaus Konferencijoje, Dail. Žmuiznavičiaus pasiūlymu konferencijos salė buvo dekoruota dvispalvėmis vėliavomis — žalia-raudona. Tačiau daugelis nebuvo patenkinti tokia kombinacija ir siūlė ieškoti tautinių spalvų liaudies kūryboje — audiniuose ir juostose. Galutinai šį klausimą spręsti buvo pavesta Valstybės Tarybai. Tautinėms spalvoms nustatyti Valstybės Taryba išrinko 3 asmenų komisiją: dr. J. Basanavičių, dail. A. Žmuiznavičių ir etnografa T. Daugirdą. Pastarasis siūlė trispalvę — raudoną-žalią-geltoną, arba siaurą geltoną ruožą viduryje tarp raudonos ir žalios, nes raudona ir žalia dominuojančios mūsų audiniuose, ir prie tų dviejų derinasi šviesiai galtona spalva. Antra, toksai spalvų derinys primena aušrą — žalią apačioj — tai mūsų girios ir pievos, geltona — tai pati aušra, o viršuje raudona — tai saule apšviestieji žibantieji debesys, buvo taip pat siūlomos Mažosios Lietuvos spalvos, bet, gaila, tas siūlymas nebuvo priimtas. Kiti siūlė trispalvę žalią-geltoną-raudoną, nes norėjo, kad trispalvė simbolizuotų Lietuvos kraštą: žalius laukus (apačioje). Dr. Basanavičius trispalvės simboliką taip aiškino: raudona spalva tai už tėvynę pralieto kraujo simbolis, žalia — gyvybės simbolis, geltona — šio gyvenimo vaisių simbolis. Minėtoji Komisija 1918 m. balandžio 19 d. galutinai priėmė tautinės vėliavos spalvas: geltona viršuje, žalia viduryje ir raudona apačioje. Valstybės Taryba Komisijos projektą patvirtino. Tame projekte dar pažymėta, kad trispalvėje vėliavoje gali būti įdėtas Vytis raudoname dugne (keturkampyje), kuris įsiuvas arba viršutinėje vėliavos dalyje prie koto (geltonoje juostoje) arba vidurinėje žalioje juostoje. Praktiškai trispalvės būdavo be Vyčio. Pirmą kartą trispalvė suplėvesavo Vilniuje ant Valstybės Tarybos namų 1918 m. lapkričio 11 d. Tai Didžiojo Karo pabaiga — taikos paliaubos. Tautinės vėliavos spalvos yra užfiksuotos ir Lietuvos Konstitucijos 8 str.: “Valstybės ženklas baltas Vytis raudoname lauke. Tautinės spalvos — geltona - žalia - raudona”.

ANTROJO PASAULINIO KARO KALTININKAI

(Tąsa iš "Kario" Nr. 9, 1989 m.)

VYTAUTAS A. DAMBRAVA

PATAIKAVIMO OFENZYVA, DORTMUND IR BARBAROSA

Jau 1940 metų pabaigoje Stalinas suprato, jog Sovietų Sąjunga yra bejėgė paveikti Hitlerį Sovietų Sąjungai palankia prasme. Todėl jis ir geidė, kad karas tęstųsi, o Hitleris giliau klimptų didybės manijos diktuojamoje karinėje avantiūroje. Stalinas pasirinko dvigubą akcijos planą: išnaudoti kiekvieną progą savo naudai, o tarpusavio santykiuose taikytis prie Hitlerio reikalavimų, jam pataikaujant.

Pataikavimo ofenzyva buvo aiškiai juntama 1940 metų gruodžio mėnesį. Sovietai mažne iš karto pasidarė taikūs ir labai nuolaidūs. Vokiečiai iš karto pastebėjo pasikeitimą sovietų taktikoje. Kalėdų dieną vokiečių ambasada Maskvoje pranešė Berlynui apie nepaprastą kalėdinę dovaną Fiureriui — didžiausią prekybos sutartį abiejų kraštų istorijoje. Sovietų Sąjunga įsipareigojo Vokietijon pristatyti pustrėčio milijono tonų grūdų, milijoną tonų naftos, milžiniškus kiekius metalų rūdos ir geležies laužo, ir įvairiausių reikmenų bei maisto Hitlerio karo mašinai varyti.

Hitleris atsidėjo nauju slaptu protokolu kuriuo buvo "galutinai išspręstas" Lietuvos klausimas: Stalinui pasiūlius sumokėti septynis su puse milijono aukso dolerių, Hitleris sutiko Lietuvos šiaurės vakarus (Marijampolės sritį) atiduoti Stalinui.

Anastas Mikojanas padovanojo poniai Ribbentrop labai brangų kailinį apsiaustą, ir Ribbentropas neišgalvojo, kaip ir kuo turėtų atsilyginti.

Japonų užsienio reikalų ministro Matsuoko vizitas į Maskvą, baigus jo pasitarimus Berlyne, baigėsi neutralumo pakto sudarymu tarp Sovietų Sąjungos ir Japonijos. Atsisveikinimas su Japonijos delegacija stebino Vakarų žurnalistus: Stalinas buvo pernelig draugiškas dalyvavusiems Vokietijos atstovams. Jis nuolat kartojė: "Mes privalome likti draugais, ir jūs turite daryti visa šiam tikslui išlaikyti".

Po savaitės prekybos sutartis buvo ratifikuota. Vokiečių ambasada iš Maskvos painformavo sovietų norą siūsti virš normos įvairiausių gėrybių, kad tik vokiečiams palengvinus jų vedamą karą.

Nepraėjus savaitei, vokiečių ambasadorius pra-

nešė Berlynui gavęs iš savo kolegos, anglų ambasadoriaus informaciją apie kursuojančias žinias, jog Hitleris planuojąs pulti Sovietų Sąjungą. Panašūs gandai buvo pasklidę ir anksčiau. Dar kovo mėnesį 1941 metais JAV valstybės sekretorius Cordell Hull informavo sovietų ambasadorių Vašingtone — Umansky, apie artėjantį Sovietų Sąjungos puolimą. Pagal pranešimus, Umansky "iš karto pabalo" ir pasakė tuojau pat pranešias Maskvai. Balandžio mėnesį, matyt norėdamas atšaldyti labai intensyvų Stalino-Hitlerio sėbravimą, Churchillis asmeniškai pranešė Stalinui gavęs informaciją iš britų žvalgybos apie Hitlerio planuojamą Sovietų Sąjungos puolimą.

Visa, rodos, krito ant kurčių ausų. Kremlius netikėdamas reikalavo daryti visa provokacijai išvengti. Baltijos valstybių atstovai laisvajame pasaulyje būtų buvę nepaprastai dėkingi už tokią informaciją. Deja, ši Vakarų vyriausybių informacija jų nepasiekė.

1941 m. gegužės mėn. 6 d. Stalinas perėmė vadovavimą Liaudies Komisarų Taryboje. Vokiečių stebėtojai darė išvadą Molotovą užsitraukus Stalino nemalonę. Nacių ambasadoriaus Von Schulenberg pranešimais Berlynui, draugiška Stalino laikysena Vokietijos atžvilgiu buvusi be priekaišto. Von Schulenberg visuomet buvęs priešingas į Sovietų Sąjungos puolimui, siūlydamas visam kam derybų kelią.

Sovietai bandė išprovokuoti draugiškumo pareiškimus iš Berlyno, tačiau jų nesulaukta. 1941 m. birželio mėn. 21 d. sovietų ambasadorius Berlyne bandė kas dvi valandas skambinti ir kalbėtis su Ribbentropu; galų gale jam buvo pranešta, jog Reicho ministras yra išvykęs iš miesto.

Savaitė prieš Hitlerio puolimą sovietai išvystė stiprią akciją visai kitoje srityje: Vakariniame Sovietų Sąjungos pasienyje sujudėjo kelionei: masė sovietų sutelktų prekinių vagonų, kurie ilgais ešalonais riedėjo į Rytus. Jie buvo užpildyti lietuviais, latviais ir estais — dešimtimis tūkstančių žmonių, kurių pavardės buvo įrašytos slaptuose NKVD sąrašuose, vykdant Serovo instrukciją. Anie Baisiojo Birželio trėmimai buvo tikrai jų pirmoji banga. Kiekvienas, įtartas antisovietiniu nusistatymu, turėjo būti likvi-

duotas, ištremitas į vergų darbo stovyklas Sibire ir kitur. Niekas Baltijos valstybėse negalėjo jaustis saugus; visos trys tautos buvo „kaltos“ antisovietiniais jausmais; visi buvo giliai pasipiktinę karine tų kraštų okupacija ir prievartiniu tų kraštų įjungimu į jiems primestą svetimą sovietinę sistemą, naudojant klaidą, melą ir brutalų smurtą.

Vargiai būtume atradę profesiją ar amatą, kurių sovietai nebūtų palietę kariminalinėmis nusikaltėlio rankomis. Trėmė karius, šaulius, valdžios pareigūnus, dvasiškiją; trėmė mokytojus, gydytojus ir veterinarus, studentus ir ūkininkus, prekybininkus; trėmė siuvėjus, sodininkus, batsiuvius ir didelį darbininkų skaičių. Per pirmuosius sovietinės okupacijos metus, per 46,000 asmenų buvo įkalinti, likviduoti ar deportuoti. Buvusio sovietų komisaro Glušausko liudijimu, Maskva reikalavo iš Lietuvos ištremiti 700,000 gyventojų. Panaši padėtis vyravo Latvijoje ir Estijoje. Deportacijų planas, išdirbtas iki mažiausios detalės, buvo genocidinis nusikaltimas, bet ir didelė psichologinė klaida: baltai tapo aršiausiais Sovietų Sąjungos priešais; jie buvo psichologiniai nuteikti mestis į vokiečių rankas, ieškodami išsigelbėjimo ir laisvės.

1941 m. birželio mėn. 22 d., dar prieš aušrą, vokiečių radijas sugavo žinią, kurią vienas pasienio postas raportavo savo būstinėn: „Mus apšaudo. Ką turime daryti?“ Buvo gautas sekantis atsakymas: „Jūs turite būti išėję iš proto, Kodėl jūsų raportas nebuvo pasiųstas šifru?“

Pranešimas betgi buvo tikras. Pusę ketvirtos ryto vokiečių daliniai išgirdo slaptą žodį „Dartmund“. O tai reiškė, jog yra pradėdamas Sovietų Sąjungos puolimas (Operation Barbarosa). Trys milijonai su viršum karių, 3,350 tankų, per 7,000 artilerijos pabūklų, 2,000 lėktuvų ir kokie 600,000 įvairiausių motorizuotų vienetų pradėjo „žaibo“ akciją prieš buvusį sėbrą — Staliną, kurio draugystė su Hitleriu buvo „sucementuota krauju“. Kraujas sruvo ne upeliais, o upėmis.

Dvidešimt minučių prieš keturias generalinio štabo viršininkas generolas Žukov pabudino Staliną, jam paskambindamas ir pranešdamas Hitlerio armijas pradėjusias ataką prieš Sovietų Sąjungą. Po pranešimo buvo gili tyla. Žukovas girdėjo tiktai duslu Stalino kvėpavimą. Galiausiai Stalinas liepė sušaukti į Kremlių Politbiuro narius. Ketvirtą valandą ryto ambasadorius Von Schulenberg oficialiai įteikė Mo-

lotovui karo paskelbimo deklaraciją. Perskaitęs deklaracijos tekstą, Molotovas sunkiu balsu pasakė: „Vokietija užpuolė kraštą, su kuriuo buvo sudarytos ne puolimo ir draugiškumo sutartys. Nieko panašaus nėra atsitikę (mūsų) istorijoje...“

Vidudienį nacių aviacija jau buvo sunaikinusi apie 1,200 sovietų lėktuvų... aerodromuose. Tankai, šarvuočiai ir motorizuoti daliniai ėjo pirmyn beveik be pasipriešinimo. Baltijos valstybėse patys tų kraštų žmonės jau buvo spėję patys nusimesti sovietinį jungą, išvydami sovietus. Lietuva turėjo sudariusi savo vyriausybę ir suorganizavusi krašto administraciją. Dar daugiau. Sukilimo pastatyta vyriausybė iš pirmųjų valandų tvirtai perėmė krašto tvarkymą į savo rankas. Apskrityse, valsčiuose bei miestuose tuč tuojau buvo įvesta lietuviška administracija. Atšaukti okupaciniai sovietų primesti įstatymai, sudaryti savi teismai. Nedelsiant buvo grąžinta bolševikinio okupanto išplėsta žemė. Lietuva vėl pradėjo pulsuoti laisva. Deja, neilgam, nes hitlerinė Vokietija net ir Baltijos valstybėse neatsisakė savo imperialistinių užmačių, vykdydama okupaciją.

Rytų fronte betgi „nenugalima“ Raudonoji Armija atrodė nepajėgi pasipriešinti Hitlerio armijoms. Stalinas buvo visiškai sukrėstas, patetiška des peracijos ir hysterijos auka. Reikėjo kuone dviejų savaitių, ir tik liepos mėn. 3 d. pagaliau ryžosi miksėdamas, ilgomis pauzomis tarp žodžių, kreiptis į savo piliečius: „Kamaradai, piliečiai, broliai ir seserys... Aš kreipiuosi į jus...draugai...“

Nacių invazijos rytą sušauktame Politbiuro posėdyje Stalinas beveik visą laiką tylėjo. Jo veidas buvo išbalęs ir jis nerviškai judino rankoje neuždegtą pypkę. Jis žinojo ribotus karinius gabumus senosios gvardijos generolų: Verošilovo, Budjony ar Timošenko, o gabiausius Raudonosios Armijos vadus Stalinas jau buvo likvidavęs garsiųjų „valymų“ metu. Sovietų gynybos perspektyva atrodė tragiškai. Stalinas suprato, kad be karinės pagalbos iš šalies Sovietų Sąjunga negalės išlaikyti braškančios raudonosios imperijos, kur milijonai žmonių — daugelis jų kalėjimuose ar vergų darbo stovyklose — laukė išsilaisvinimo valandos. Daug kas priklausė nuo paties Hitlerio: grąžins jis sovietinę priespaudą kentusioms res publikoms laisvę, ar Stalino vergiją pakeis hitlerinės Vokietijos okupacija ir nacių tipo priespauda? Galimas dalykas, kad nuo šio pasirinkimo nemaža dalimi priklausė Hitlerio laimėjimas ar galutinis pralaimėjimas.

(Bus daugiau)

LIETUVOS KARININKO KELIAI

MARIUS TYTUVENIS

Antra dalis

Red. priedas

(Pirma dalis išspausdinta K a r y j e 1983 m. Nr. 6-10, 1984 m. Nr. 1-8. Antrą dalį autorius atsiuntė senokai su pastaba: spausdinti po jo mirties. Autorius Marius Tytuvėnis — Marijonas Dambrauskas, leitenantas, mirė 1989 m. rugsėjo 13 d.)

Laisvė...

Einame pamažu Kęstučio gatve. Žydai, susikrovę mantą į vaikų vežimėlius, ant dviračių, kuprinėmis apsikrovę, bėga visais pašaliais.

(P.S. karui prasidėjus, autorius išlaisvintas iš raudonųjų kalėjimo).

Stalinas savo garbintojų nepasiėmė, paliko juos likimo valiai ir vokiečių malonei.

Raudonarmiečiai kareiviai grupelėmis ir pavieniai slenka gatvėmis išvargę, vos kojas bepavilkdami. Kiti sėdi ant šaligatvių, kiti miega. Nenugalimoji armija dabar palaida ir panikoje bėganti masė.

Pravažiuoja vienas kitas pilnas kareivių sunkvežimis, vienas kitas tankas šliaužia. Kiekvienas iš jų bėga, kur akys neša, o jiems iš paskos slenka jų garbintojai ir mūsų tautos mažuma — žydai. Girdisi pavieniai šūviai ir kartais kulkos zvimbiamos pro ausis.

Slenkame ir mes pamažu. Grynas oras svaigina. Toks malonus saulėtas rytas ir tokia graži aplinka — vasara, kurios mes nematėme prasidedančios. Ji šiandien staigiai atsirado prieš mūsų akis visame savo grožyje.

Pamažu ateiname pas mano giminaitį. Jis begaliniai nustemba — šitokio susitikimo ir mano grįžimo jis nesitikėjo. Mano veidas išblyškęs, skruostai įdubę. Žiūri jis į mane ir nenori tikėti, kad tai aš esu tas pats — gyvas šešėlis, lyg iš numirusių prisikėlęs.

Giminaitis, kiek atsipeikėjęs, krauna ant stalo Dievo dovanas: dešros, sviesto ir skanios duonos. Duona — tai 24 valandų svajonė kalėjime gauti jos vieną riekelę daugiau.

Mudu su Jurgiu tašome, net žandai pavargsta ir užgeriame skaidriąja.

Pasistiprinę virstam į lovas. O lovos tokios šva-

rios ir malonios! Apsupa toks maloniai tingus jausmas — glaudžiu galvą prie pagalvės, ir akys tuoj pat užsimerkia.

Baisus sprogimas išverčia iš lovos. Tinkas byrėdamas nuo lubų apipila mane. Langų stiklai išbyrėję... Išmestas iš lovos, apstulbęs, nesusigaudau, kur esu. Šmėkstelį mintis, kad esu Berlyne, savo kambaryje, ir vėl bombarduoja anglų lėktuvai.

Dulkių uždangai prasisklaidžius, žvelgiu pro langą ir tik dabar susigaudau, kur esu.

Kelios miego valandos, lyg burtininko lazdelė, ištrynė praeitos nemigo nakties valandas ir išvaikė nuovargį. Bėgu apačion ir teiraujuos, kas įvyko. Pasirodo, rusai susprogdino Žaliąjį tiltą. Po valandos išlekia ir Panemunės tiltas į orą.

Užsukame radiją. Radijo bangomis plaukia Aktyvistų vado pavaduotojo Prapuolenio deklaracija — Lietuva skelbiama Nepriklausoma valstybe, duodama laikinas ministerių kabineto sąrašas.

Klausome ilgai, ir džiaugsmo ašaros rieda iš akių.

Einame su Jurgiu pasidairyti po miestą. Giminaitis paskolina man pistoletą. Gatvėmis slenka išvargę bolševikų "herojai" ir žydai, pro ausis švilpia kulkos. Beveik visame mieste skamba šūviai — lietuviai partizanai darbuojasi.

Einame labai pamažu, stengdamiesi nesuerzinti rusų, kadangi jie, pamatę ką bėgant ar skubant, tuoj pradeda šaudyti. Dairomės, kur galima būtų gauti kokį ginklą. Kęstučio gatvėje didelė iškaba sako, kad ten Komjaunimo būstinė. Mėginame įeiti, bet užrakinta. Ritamės per tvorą... Atsiranda iš kažkur sargas, bet jis neturi raktų. Išdaužome langą ir jau viduje. Dairomės po kambarius. Viskas rodo, kad iš čia buvo smarkiai skubintasi — viskas apversta aukštyn kojomis. Vienas kambarys pilnas priverstas tuščių dėžių nuo šautuvų. Vienoje dėžėje randame naujutėlį vokišką karabiną. Sargas prašo jį jam atiduoti. Jis buvęs savanoris ir moka su ginklu apsieiti. Atiduodu. Mudu su Jurgiu kemšame šovinius į kišenes — čia jų gana daug yra. Apsitvarkę grįžtame į Bažnyčios gatvę.

Iš geležinkelio stoties išilgai Vytauto Prospekto pliekia kulkosvaidis. Atrodo — partizanų. Bolševikai mėgina sprukti Bažnyčios gatve, tačiau juos čia pasitinka nuo Radijo kalno antras partizanų kulkosvaidis. Mes einame namo. Parėję, randame mano bičiulius Mečj ir Antaną, betaisančius sulankstytą kulkosvaidį. Kol kas neužkabinam bolševikų, nenorėdami pradėti tarpusavyje šaudytis, kadangi neturime ryšio su kulkosvaidžiu ant Radijo kalno, kuris, išgirdęs mūsų šaudymą, gali atkreipti ugnį į mus. Retkarčiais jis paleidžia seriją į mūsų kiemą.

Į pavakarę gatvėje susigrūda bolševikų gurguolės, kur jas pavaišina kulkosvaidis nuo kalno. Kyla sąmyšis, arkliai zovada nešasi, viską barstydami iš gurguolių. Vieni arkliai nusikinko ir pilną vežimą palieka gatvėje. Nutykojė, kai nė vieno ruselio nėra arti, atidarome vartus, išpuolame ir įtraukiame vežimą į kiemą. Vežimas pilnas šautuvų, granatų ir šovinių. Geras karo grobis! Su juo jau galima ką nors pradėti.

Fredos šlaituose sprogsta vokiečių sunkiosios artilerijos sviediniai — mala likusius ir atkirstus bolševikus. Jie jau negali pasiekti Kauno, nes patys išsprogdino tiltus. Retkarčiais pasirodo vokiečių lėktuvai ir pavaišina didesnius bolševikų būrius gatvėse. Visą dieną aplinkui dunksi ir trata šūviai.

Mano draugai ruošiasi naktį praleisti rūsyje, nes nežinia, kas naktį gali įvykti — rusai gali bombomis pavaišinti. Aš su Jurgiu pasirenkame mieliau minkštas lovas antrame aukšte. Jos sudaro mums per daug didelę pagundą. Atrodo, šiąnakt dėl mūsų gali žemė griūti — pavargę kaulai ilgisi lovos.

Kitos dienos rytą iš partizanų štabo atvažiavo mažas, dengtas sunkvežimis, į kurį sukrauname visus ginklus, ir važiuoju į Šaulių Sąjungos Štabo būstinę Laisvės alėjoje. Čia pilnas kiemas partizanų ir tuoj pat juos organizuoju į skyrius, būrius ir kuopą. Apginkluoju juos ir kai tik gaunu pranešimą, kad yra kur užsilikusių raudonarmiečių, tuoj siunčiu juos ten.

Štabe yra daugiau karininkų: kpt. Dirkintas, kpt. Butėnas, ltn. Barzda, ltn. Norkus ir pasiskelbęs Kauno partizanų vadas Žarskus. Mes, karininkai, stebėjomės, kas tas per paukštis Žarskus? Atrodė neturi jokios orientacijos ir viską apverčia aukštyn kojomis ir daro košę.

Šiaulių Sąjungos rūsys pilnas prigrūstas žydų vyrų, moterų ir vaikų. Langai užkalti lentomis, viduje tamsu, karšta ir tvanku. Liepiu savo vyrams

atplėšti lentas ir atidaryti langus. Pasirodo, pasiskelbęs partizanų vadas Žarskus juos suareštavo. Randu iš jų atimtas vertybes: žiedus, laikrodžius, dolerius, anglų svarus. Sudarau sąrašą iš kurių vertybės paimtos ir įsakau vyrams duoti jiems ir juos maitinti.

Partizanai, jauni ir seni, pilni entuziazmo, nežiūrind, kad pusalkani, miega ant plikų grindų, bet visuomet pasiruošę eiti ten, kur juos siunčiu. Dieną ir naktį jie patrulinuoja Kauno gatvėse, saugodami paliktas krautuves ir tuščius namus nuo tamsaus gaivalo, bandančio plėšikauti.

Trečią dieną, birželio 25 d., pasirodo vokiečių kolona Laisvės alėjoje, kurią mes prie Šaulių Sąjungos buveinės pasitinkame su gėlėmis, sumuštiniais ir alaus buteliais. Maistą tvarko kpt. Dirkintas ir, kai tik pasirodo nauja vokiečių kolona, jis tuoj liepia juos sutikti ir pavaišinti, o mano alkani vyrai varvina seilę. Einu pas kpt. Dirkintą ir griežtai pareikalauju, kad pirmoje vietoje maitintų mano vyrus, o kas liks — lai vaišina vokiečius. Jis pradeda mane įžeidinėti ir vadina mane prisiplakėliu komunistėliu, tačiau pamatęs mano įtužimą veido išraiškoje ir nedviprasmišką rankos gestą ant pistoleto rankenos, pasidaro labai mažas ir mėgina net atsiprašinėti.

Mano vyrai praneša man liūdną žinią, kad Aleksoto pašlaitėje ltn. Jonas Dženkaitis buvo pašautas, nukraujavo ir mirė. Jis buvo parašiotu nuleistas užimti Kauno aerodromą ir jį apsaugoti. Man skamba ausyse jo paskutiniai žodžiai atsisveikinant Berlyne: "Marijonai, aš labai nenoriu eiti Lietuvon, bet jei mes, karininkai, neisime, kas gi eis"? Ar tai buvo žmogaus nujautimas?

Ketvirtą dieną, nežiūrind partizanų vado Žarskaus protesto, išvarau žydus iš rūsio, grąžinu jiems visas atimtas vertybes su parašais ir liepiu jiems eiti namo. Jie prisiekinėja ir pažada būti lojalūs ir geri piliečiai. Aš žinau vokiečių intencijas žydų atžvilgiu ir nenoriu savo rankos bei partizanų vardo purvinti.

Taip praslinko aštuonios dienos ir naktys, valgant sumuštinis, pamiegant and čiužinio, patiesto ant grindų, nenusirengus. Jaučiuosi išvargęs.

Vokiečių kariuomenės masė didėja. Atsiranda Karo komendantas ir perima Kauno apsaugą. Atrodo — mūsų uždavinys yra atliktas. Dėkoju savo vyrams už pasišventimą ir gerai atliktas pareigas ir sakau sudiev. Susirandau Laisvės alėjoje kambarį su minkšta lova ir miegu porą dienų.

Vieną vakarą šalia mano kambario apsinakvoja vokiečių karininkai. Aš turėjau butelį šnapso ir pa-

Lietuvos partizanai nuginkluoja raudonarmiečius. Dail. Antanas Rūkštelė, aliejus

kviečiau kapitoną ir vieną leitenantą išgėrimui. Papasakojau jiems, kad buvau Berlyne ir kad teko būti ir kalėjime ir labai džiaugiuosi, kad vokiečių kariuomenė mus išlaisvino iš rusų vergijos, kad mes esame laisvi. Senesnio amžiaus kapitonas, Pirmojo karo veteranas, mano entuziazmą pristabdė savo nedviprasmišku posakiu: “Nesidžiauk labai, ponas leitenante. Vokiečių kariuomenės užpakalyje slenka rudos žiurkės (Braune Ratten)”. Taip, rudos žiurkės. Aš turėjau progos jas matyti Vokietijoje, bet dar nežinojau jų apetito.

Pailsėjęs pradedu galvoti kaip užsidirbti kasdieninę duonelę ir ką valgyti. Rubliai, kuriuos nepažįstamas įspraudė į ranką kalėjimo kieme, o kitas mano bičiulis davė dar šimtą, jau sutirpo, ir kalėjimo marškiniai jau beveik prilipo prie kūno.

Užeinu pas vokiečių komendantą. Jis siūlo man, kaip mokančiam vokiečių kalbą, žygiuoti su vokiečių daliniais į Rytus. Atsisakau, nes esu per daug fiziniai išvargęs ir reikalingas poilsio. Užsuku į lietuvių ba-

taliono štabą, esantį prie Igulos bažnyčios. Bataliono vadas apsidžiaugia sužinojęs, kad aš moku vokiečių kalbą, nes jam reikia ryšio karininko tarp bataliono ir Gestapo viršininko. Geštapas pareikalavo, kad lietuvių bataliono viena kuopa būtų paskirta išstatyti sargybas ant kelių, vedančių į Kauną iš rytų ir surinkti grįžtančius į Kauną žydus ir patalpinti juos į 9-tą fortą. Taipogi ir vienas vokiečių pulkas paskirtas kitų kelių apstatymui.

Su kuopos vadu kpt. K. išstatome sargybas ant vedančių į Kauną kelių. Pirmą dieną sargybos surenka net 900 grįžtančių žydų ir kasdieną jų skaičius didėja. Kiekvieną rytą su vokiečių pulko vadu einame į Geštapą pas SS plk. Erlinger atreportuoti, kiek žydų buvo surinkta.

Bataliono vadas buvo numatęs paskirti mane 9-to forto komendantu, tačiau atsirado aukštesnio laipsnio karininkas kpt. Truškauskas ir jį paskyrė komendantu. Aš tam neprieštaravau.

Po dešimt dienų vykstame su pulkininku pas SS Geštapo lyderį ir jam pranešame, kad 9-tas fortas

yra pilnas — apie dešimt tūkstančių žydų ten sutalpinti ir nėra daugiau vietos. “Po šimtą žydų kas naktį sušaudyti!” — duoda įsakymą Gestapo lyderis vokiečių pulkininkui. Aš mėginu jam aiškinti, kad Lietuvos miestai yra sugriauti ir sudeginti ir bus reikalinga darbo jėga juos atstatyti, kam galėtume panaudoti tuos žydus. Vokiečių pulkininkas man priitaria. Gestapo lyderis pulkininką iškolioja, kad jis nežino Fiurerio įsakymų žydų atžvilgiu ir nėra vertas būti karininku garbingoje vokiečių kariuomenėje. Įsako griežtai vykdyti jo duotą įsakymą.

Iš Geštapo išeiname baisiai prisilėgti. Vokiečių pulkininkas pradeda verkti. Jis senas Pirmojo karo dalyvis, praleidęs visą savo gyvenimą kariuomenėje ir niekas jo gyvenime nebuvo jo taip skaudžiai įžeidęs ir paniekinęs, kaip šis, jaunas piemuo. Erlingeris, 25 metų amžiaus, SS grupės vadas, nuo fechtavimo randuotas veidas — visagalis gyvybės ir mirties sprendėjas.

Atsisveikinu su pulkininku ir sakau jam, kad daugiau aš neisiu su juo raportuoti. Pareinu į bataliono štabą, atiduodu pulkininkui nuo rankovės geltoną raštą ir pareiškiu, kad aš atsisakau nuo vertėjo pareigų ir nenoriu turėti jokių reikalų su žydų likvidavimu.

Lietuvių Aktyvistų Fronto Štabas

Bataliono štabe sutinku Aktyvistų štabo viršininką ats. j. ltn. Leoną Prapuolienį. Su juo susipažinome Karo mokykloje. Jis buvo aspirantu, o aš tuo pat laiku buvau kadro kariūnas. Jam pasisakau, kad esu grįžęs iš Berlyno per Kauno sunkių darbų kalėjimą... Jis pakvietė mane įsijungti į Aktyvistų štabą. Sutinku ir abu nueiname į buvusias “Žaibo” patalpas, kur buvo LAF štabas. Ten ir pradėjau dirbti. Man reikėjo priimti iš visos Lietuvos delegatus ir juos informuoti ką toliau daryti ir kaip tvarkytis. Pagrindiniai mano nurodymai buvo tokie:

1. Atstatyti buvusią Nepriklausomos Lietuvos santvarką.
2. Perimti valdžios žinion pabėgusių žydų ir komunistų turtą.
3. Areštuoti aršius komunistus ir laikyti kalėjime, kol susiorganizuos Lietuvos teismai ir juos teis pagal Lietuvos įstatymus. Vengti keršto ir šaudymų.
4. Nesikišti į žydų šaudymą ir nepadėti vokiečiams toje srityje.
5. Pristabdyti vokiečių gerbėjus ir padlaižius.

6. Susiorganizuoti Ministrų Kabinetai, sekti jų nurodymus.

Nuo ryto iki vakaro salė buvo pilna žmonių su įvairiausiais klausimais ir reikalais. Tas varginantis mano darbas tęsėsi apie porą savaitių. Vėliau perėjome į patogesnes patalpas ir pradėjome organizuoti LAF apskrityse ir miestuose. Kartą, pietų metu, vienas iš Aktyvistų Fronto narių, pamatęs mane apskurusį ir skaičiuojant kapeikas, įteikė man 1000 rublių pašalpą. Dabar galėjau padoriai pavalgyti ir nusipirkti baltinių.

Apsilankau pas Savišalpos draugijos pirmininką gen. Mieželį, gana malonų žmogų ir papasakoju jam savo bėdas ir sunkią gyvenimo pradžią. Jisai išrašo raštelį išduoti man iš turimų sandėlyje medžiagų: paltui, keliems kostiumams ir baltiniams. Be to, dar pridėda 900 rublių pinigais. Pradedu truputi lengviau atsidusti.

Pamažu susiformavo LAF štabas iš jaunų studentų ateitininkų: Žukauskas, Valiulis, Jasiukaitis, Malinauskas ir kiti. Aš savo amžiumi, atrodo, buvau seniausias, be to, bepartinis, tad jie su manimi nebuvo atviri. Žukauskas buvo organizacinės valdybos viršininkas ir pasirinko mane savo pavaduotoju. Man teko suorganizuoti visą LAF tinklą Lietuvoje, nes aš vienas tuo laiku žinojau LAF santvarką.

Nesikišau į jų vidujinės politikos pinkles, bet mačiau, kad LAF frontas ir Ministrų Kabinetas kiša į visas valdžios vietas vien krikščionis demokratų. Atrodė, LAF frontas tapo krikščionių demokratų įrankiu paimti partijai valdžią į savo rankas.

Štabo studentukai pradeda minėti pavardes prelato Krupavičiaus ir plk. Vėbros. Kai aš paklausiau Leono Prapuolienio kuriuo nors reikalu ką daryti, jis neduodavo atsakymo ir visuomet eina kažkur pasitarti. Atrodo, kažkur yra kitas štabas, kuris diktuoja Prapuoleniui.

Prelatas Krupavičius padavė pareiškimą įstoti į LAF. Aš laikau jį stalčiuje su jo įteiktu bolševikams memorandumo nuorašu ir nemanau jo įtraukti į LAF narių sąrašus.

Išgirstame, kad Karo muziejuje susiorganizavo Geležinis Vilkas. Vadas — karo invalidas Karutis, nariai mjr. Pyragius, av. kpt. Vylis, av. kpt. Jasinskas, ltn. Stanevičius, j. ltn. Taunys, Žarskus ir kiti.

Prapuolienis mažai štabe pasirodo. Jis vis užimtas, dalyvauja ministrų kabineto posėdžiuose ir kitur. Mes visi laukiame grįžtant iš Berlyno plk. Škirpos, bet Geštapas jį internavo ir neleidžia vykti

Prieš 60 metų... 1930 Vytauto Didžiojo metais prez. Antanas Smetona ir jo kelionės palydovai prie prezidento vasarnamio Palangoje (iš k. į d.) plk. Balys Jakutis, prez. Antanas Smetona, Sofija Smetonienė ir plk. ltn. Raimundas Liormanas

į Lietuvą. Vieną dieną pasirodo iš Berlyno grįžęs inž. Klemas Brunius, plk. Škirpos pavaduotojas. Jis informuoja, kad Lietuvių Aktyvistų Frontas Berlyne suskilo, atsiskyrė krikščionys demokratai ir socialdemokratai. Jis neturi jokių nurodymų ir vyksta pas savo šeimą į Radviliškį.

Po trijų savaičių inž. Brunius atėjo į LAF štabą ir man pranešė, kad jis, kaip voldemarininkas, pereina į Geležinį vilką.

Liepos mėn. 25 d. mjr. Pyragius, mjr. Šimkus, kpt. Vosylius, ltn. Stanevičius, j. ltn. Taunys ir Žarskus įvykdo perversmą.

Suareštuoja Prapuolenį ir Kauno komendantą plk. Bobelį. Kažkas mane įspėjo, kad bus mano eilė. Aš atsakiau, kad turiu dvi rankines granatas ir juos pavaišinsiu, jei jie ateis mane areštuoti. Neatėjo.

Vokiečių Karo lauko komendantas gen. Pohl areštuotuosius paleidžia, nes bijo, kad gali atsirasti krašte neramumai ir sutrukdyti karo reikmenų tiekimą.

Vieną dieną per langus pamatome ateinantį ltn.

Stanevičių ir Žarskų. Ltn. Stanevičius Lietuvos karininko uniformoje. Mano studentukai išsigando ir pradėjo gagėti kaip žąsys. Aš patariu jiems sėsti prie stalo ir nuduoti smarkiai dirbančius, o aš priimsiu svečius ir kalbėsiu su jais.

Manęs jie neišgąsdino. Su ltn. Stanevičium kartu buvau Karo mokykloje, ir jo platūs pečiai ir iškilmingas balso tonas man neinponavo, o su Žarskum jau buvau susitikęs pirmomis sukilimo dienomis Šaulių Sąjungos būstinėje — buvęs puskarininkis ir milicininkas. Jie pasiteiravo, kaip mums čia einasi. Aš atsakau, kad viskas vyksta normaliai. Pasikalbame mandagiai ir jis išeina.

Iš visų Lietuvos kampų plaukia liūdnos ir žiaurios žinios — visa tauta sukręsta ir pergyvena šiurpų laikotarpį. Nespėjo atšalti bolševikų išvežamųjų riksmi, nužudytųjų artimųjų ašaros dar nenuždiuvo, ir vėl nauja siaubo banga užliejo Lietuvą — žydų likvidavimas. Vokiečiai su begaliniu įnirtimu kasa galias duobes visuose Lietuvos miestuose ir miesteliuose, išrikiuoja prie duobės žydus: vyrus,

vaikus ir moteris su kūdikiais ant rankų, SS paleidžia serijas iš automatų, suverčia lavonus į duobę ir vėl kitą eilę rikiuoja.

Verksmas, klaikuma ir kraujo upeliai teka per visą kraštą ir apstulbęs lietuvis nežino, kas jo laukia.

Kraštą užplūdo SS ir rudųjų žiurkių masė, be to, grįžo ir repatrijavę vokiečiai, kurie dabar skiriami ūkio valdytojais, pyliavų tvarkytojais, burmistras. Vokiečių kolonizacija vyksta pilnu tempu.

LAF ir Ministerių Kabinetas yra visiškai bejėgiai stebėtojai.

Kaune vokiečiai suvaro žydus į Vilijampolę, iškrausto lietuvius ir padaro getą, kuriame sutalpina apie 15 tūkstančių žydų. Tiesa, kpt. Truškauskas, 9 forto komendantas, išbuvęs tik dvi savaites komendantu, nusišauna. Žmogus negalėjo pakelti vokiečių žiaurumo šaudant forte žydus.

Vieną dieną po darbo pareinu namo ir randu “iš numirusių prisikėlusį” šešėlį savo kambaryje — savo brolių Joną, kuris buvo bolševikų išvežtas karui prasidėjus iš Kauno kalėjimo. Bolševikai nusivarė jį net ligi Červenės, pakelėje šaudydami nusilpusius ir atsilikusius. Červenėje vokiečių lėktuvai subombardavo kalėjimo patalpas, kur lietuviai kaliniai buvo patalpinti. Jie išsislapstė netoli esančiam miškelyje, tačiau NKVD komisarai netrukus pradėjo juos gaudyti ir šaudyti. Sugavo ir brolių ir ruošėsi šaudyti, tačiau vienas jų, pulkininko laipsnyje, nuvijo juos, davė broliui pokelį popirosų, parodė ranka kuria kryptimi yra Lietuva, patarė eiti naktimis ir vengti kelių ir, kai išgirs šaudymą — būti atsargiam, nes tai būsianti fronto linija. Brolio sugrįžimo kelionė užtruko dvi savaites — liko tik kaulai ir oda.

Truko visas mėnuo, kol aš jį atmačiau ir vėl tapo į žmogų panašus. Vėliau jis gavo darbą žydų gete, kaip civilis tarnautojas, atvesdinėti iš geto žydų darbo komandas į Kauną valyti vokiečių butus, o vakare vėl juos parvesti atgal.

Prašiau brolio, kad jis gete pasiteirautų, ar ten kartais nėra mano gimnazijos klasės draugo Vefkos Rozenbliumo.

Žydukas Vofka iš mano tėviškės, vaistininko sūnus. Gražiai naujagė, nepanašus į žydą, gražiai kalba lietuviškai; rusams užėjus niekuo nepasižymėjo ir neįsivėlė. Vasaros metu tėviškėje buvome šeši gimnazistai: girininko sūnus Liudas, vaistininko sūnus Vofka, aš, kalvio sūnus, dvi advokato dukros Jania ir Alma ir pradžios mokyklos mokytojo

dukra Ema. Šeštadieniais susimesdavome į girininko patalpas ir šokdavome Mėlynojo Dūnojaus valsus, eidavome uogauti, riešutauti ir kt. Labai gražiai visi sugyvenome ir niekad nė vienam neateidavo į galvą, kad Vofka yra žydas.

Sužinojau, kad Vofkos tėvai buvo vokiečių sušaudyti Kražiuose, bet nežinojau, kas atsitiko su Vafka. Vieną dieną mano brolis Jonas suranda Vafką gete ir atveda jį pas mane. Vafka suvargęs ir alkanas, laikau jį pas save dvi dienas ir darau planus kaip jį iš geto ištraukti.

Kitas mano brolis Edvardas yra viename mieste valsčiaus sekretoriumi. Su juo susikambinu ir prašau, kad jis padarytų Vofkai gimimo metrikus ir pasą, kaip lietuviui, o aš pats galėsiu surasti jam valdžios įstaigose kokiam nors mieste darbą.

Pasakiau Vofkai savo planą. Jis pasisako esąs vedęs Latvijos žyde. Gete yra septyni Latvijos žydai, žmonos giminės. Jis nori, kad aš juos visus iš geto ištraukčiau.

Dieve mano, kur aš galėčiau paslėpti septynius žydus, nemokančius lietuvių kalbos?... Vofka supykęs grįžta į getą dalintis savo žmonos ir jos giminių likimu.

Stebiuosi jo šeimos solidarumu ir pasiaukojimu ir gaila, kad nieko negaliu daugiau jam padėti. Be to, žinau, ką vokiečiai daro su lietuviais, kurie padeda žydams — juos vietoje sušaudo.

Bolševikų kalėjime praleistas laikas parodė man žmogaus gyvenimo ir žmogaus gyvybės vertę. Nežiūrint žydų padarytų milžiniškų skriaudų lietuvių tautai bolševikų metu, aš stengiuosi padėti žydui, kaip žmogui.

Užėmus Lietuvą netrukus geštapas sušaudė plk. Lanskoronskio žmoną žydę. Plk. Lanskoronskis buvo mūsų karo atašė Čekoslovakijoje tuo laiku, kai Hitleris prijungė Čekoslovakiją prie Vokietijos. Plk. Lanskoronskis padėjo daugeliui Čekoslovakijos žydų atsidurti Lietuvoje. Vokiečiai to nepamiršo ir atsilygino.

Vieną dieną pas mane į LAF štabą ateina gen. Giedrys. Suvargęs sunkiai paeinąs, rankos dreba smarkaus reumatizmo kankinamas. Jis anksčiau buvo mano pulko vadas ir Lietuvos kariuomenės pėstininkų inspektorius. Be didelių įžangų jis man sako: “Pone leitenante, aš padėjau tau, o tu dabar padėk man!”

Jo žmona žydė. “Padėk man!..” Ne įsakymas, bet prašymas su ašaromis akyse.

Prezidentas Antanas Smetona prisiekia 1938.XII.12 Seimo rūmuose, Kaune. Šalia — arkivyskupas J. Skvireckas. Toliau prie vėliavos viršila Lileikis, leitenantas Statnickas, tarp jų kun. Mironas.

Giedriukas, taip jį mes batalione vadindavome, aukštas divizijos karininkas, kuris vengė naudoti bausmes ir stengėsi išugdyti vidurinę drausmę pulke. Jam nesvarbu buvo, kad kareivio sagos blizga ir sąmoningas karys, gerbiąs savo viršininkus — mokytojus ir tai darąs iš pagarbos, bet ne iš baimės.

— Aš padėjau tau”!

Taip, jis padėjo man.

Iš karo mokyklos patekau į naujai sukurtą batalioną, kuriame dauguma karininkų buvo atmatos iš kitų pulkų. Vieni girtuokliavo, kiti mėgino karjerą padaryti liežuvium. Po šešių mėnesių tarnybos jau norėjau pasitraukti iš kariuomenės, tačiau pergaltavau ir nutariau parodyti savo draugams karininkams — liežuviams, kad savo darbu aš juos pralenksiu ir paliksiu juos užpakalyje.

Išsirašiau vokiečių kariuomenės statutus ir karines knygas, liečiančias sunkiuosius kulkosvaidžius. Dvejus metus, dantis sukandęs, verčiau iš vokiečių kalbos ir sudariau du konspektus: Sunkiųjų kulkosvaidžių netiesaus šaudymo būdai ir sunkiųjų kulkosvaidžių taktikos panaudojimas. Pateikiu juos pulko vadui Giedriui ir prašau, kad pasiųstų Pėstininkų inspektoriui gen. Vitkauskui ir prašytų jo tai atspausdinti. Jis pasiunčia. Praėjo metų laikas ir negaunu jokios žinios. Tuomet užklausu mjr. Bartkų, sunkiųjų

jų kulkosvaidžių lektorių Karo mokykloje, kuris buvo ir pėstininkų inspekcijos štabe, kas su mano vertimais atsitiko? Jis sako, kad gen. Vitkauskas neturi laiko jų paskaityti. Be to, nieko nespausdina, jei nėra jo ranka parašyta.

Aš atsiimu iš pėstininkų inspekcijos “Sunkiųjų kulkosvaidžių netiesaus šaudymo būdai” vertimą ir atiduodu Karo mokyklai, kuri išsispausdina kariūnų mokymui. Antrą konspektą “Sunkiųjų kulkosvaidžių taktiškas naudojimas” mjr. Bartkus atiduoda *Mūsų žinynui*, kuris jį išspausdina.

Nežiūrint mano darbo, mano bataliono vadas per ištisus trejus metus rašo man blogas atestacijas. Pagaliau pulko vadas Giedrys raštu užklausia mano bataliono vadą, kodėl man rašomos blogos atestacijos? Po to staiga bataliono ir kuopos vadas pradeda rašyti labai gerą atestaciją.

Plk. Giedrys pasiunčia mane Kaunan šešioms mėnesiams į “Motorizuotų dalinių” karininkų kursus, vienintelį iš viso pulko, kas sukelia didžiulį pavydą bataliono ir pulko karininkų tarpe.

1939 m. iškelia mane iš atskiro bataliono — į pulko būstinę ir motorizuotą priešlėktuvinę kuopą. Ten sandėlyje randu gražius, naujus vokiečių priešlėktuvinius ir prieštankinius pabūklus — LAK ir PAK ir nė vieno žodžio iš pėstininkų inspekcijos,

Prezidentas Antanas Smetona Annapolyje, Marylando sostinėje, prie gubernatoriaus rūmų, 1942 m. vasario mėn. I eilė iš k. gubernatoriaus adjutantas, Povilas Žadeikis, gubernatorius Herbert R. O'Connor, prezidentas Antanas Smetona, laivyno akademijos viršininkas, gen. dr. Mohr. II eilė iš k. Nadas Rastenis, Vincas F. Laukaitis, dr. Biežis, policijos komisierius, kompozitorius Vanagaitis. III eilė iš k. laivyno ltn. Smith, Antanas Olis, Antanas Miceika, gubernatoriaus sekretorius Burbon, St. Janušas

kaip juos naudoti. Pabūklų dėžėse surandu vokiečių kalboje konspektus ir laisvu laiku sėdžiu sandėlyje visą mėnesį ir studijuoju pabūklą ir jo dalis ir darau vertimą į lietuvių kalbą.

Sekantį mėnesį vertimą pulko raštininkai perrašo mašinėle ir sudarau "Priešlėktuvinių pabūklų" konspektą — techninę dalį ir išsiuntinėju visų priešlėktuvinių kuopų vadams ir vieną egzempliorių Pėstininkų Inspektoriui gen. Giedriui, kuris jau buvo iškeltas iš pulko, pakeltas generolu ir paskirtas Pėstininkų inspektorium.

Gen. Giedrys, gavęs mano konspektą, labai supykęs, metė po nosimi mjr. Bartkui ir mjr. Kėželiui, kurie pėstininkų inspekcijos buvo paskirti parašyti tų pabūklų konspektą, o jie per šešis mėnesius neparasė nė žodžio, liepdamas nusikopijuoti leitenanto parašytą konspektą.

Po poros savaičių atvažiuoja į pulką gen. Gie-

drys ir tuomet jau Kariuomenės vadas gen. Vitkauskas inspektuoti pulką — priešlėktuvinę kuopą. Patikrinę kuopos ūkinę atskaitomybę, ateina abu į klasę pažiūrėti, kaip aš esu parengęs būrį. Aš buvau truputį užpykęs ant pėstininkų inspekcijos, kad ji turėjo tuos pabūklus šešis mėnesius, ir du majorai sėdėjo ant jų ir ne žodžio neparasė. Mano vyrukai labai gražiai ir greitai demonstravo pabūklų aptarnavimą. Gen. Giedrys priėjo prie pabūklo ir užklausė kareivio, kam reikalingas antras atatrunkos priedas. Aš, kaip pasipūtęs gaidys, atsakiau: "Pone generole, aš to dar nemokiu, o iš pėstininkų inspekcijos negavau nurodymų". Gen. Giedrys išraudo, aš taip pat, o gen. Vitkauskas padarė rūstų veidą.

Po kiek laiko gen. Giedrys vėl užklausia apie taktinį pabūklų panaudojimą. Aš ir vėl atsakau: "Pone generole, aš to dar nemokiu, nes ruošiu antrą dalį konspekto taktinio pabūklų panaudojimo. Kai

baigsiu jį, tuomet pradėsiu mokyti vyrus”.

Klasėje užsiviešpatauja mirtina tylą. Generolams pirmą kartą teko sutikti tokį akiplėšą leitenantą. Po ilgos tylos gen. Giedrys, gerokai pyktelėjęs, prieina prie manęs ir sako: “Pone leitenante, parodykite man, ką jūs mokate”. Aš duodu komandas ir mano būrio vyrai labai greitai ir švariai demonstruoja pabūklą. Gen. Giedrys padėkoja ir apleidžia klasę su gen. Vitkausku. Mano padai svyla. Atrodo — labai aukštai šokau ir galiu labai žemai nutūpti.

Po poros savaičių skaitau Lietuvos kariuomenės įsakyme ilgą pagyrimą, kad, kaip leitenantas, savo laisvalaikiu platinu kario akiratį ir rašau vertingus konspektus, o kuopos vadas gauna gana didelį papeikimą už blogą kuopos ūkinį stovį. Po to, kai tik mano kuopos vadas pasigerdavo (kas būdavo labai dažnai), praeidamas pro šalį iškošdavo pro dantis: “Nekenčiu rašytojų”! Pulko vadas su manim elgėsi neblogai.

Vyresniškumo eilėje turėjau būti komandiruotas vykti į Priešlėktuvinius trijų mėnesių kursus Palangoje, tačiau pulko vadas pasiuntė kitą, silpnesnį karininką, pokerio lošėją, pareikšdamas man, kad aš nieko ten neišmoksiu, nes jau parašiau konspektą ir viską žinau. Atrodė ir pulko vadas nemėgsta rašytojų.

Pulko vado adjutantas mane painformavo, kad Karo mokyklos viršininkas parašė, kad išleistų mane iš pulko į Karo mokyklą lektoriais. Atrodo ir čia gen. Giedrys pridėjo savo pirštą. Mano pulko vadas atsakė Karo mokyklos viršininkui, kad ir jam reikalingi geri karininkai, ir jis negalys manęs išleisti. Ironiška padėka už mano darbą. Nežiūrint to, aš turiu moralinį pasitenkinimą. Praslinko keturi sunkaus darbo metai, ir aš “padlyzoms” įrodžiau, ką gali su savo darbu padaryti.

Taip, tuomet gen. Giedrys man padėjo — įvertino mano triūsą.

— Padėk dabar man, ponas leitenante!

Kaip ir ką aš galiu padėti? Vokiečiai nesiskaito su LAF, net su mūsų Ministerių kabinetu.

Gen. Giedrys prašo eiti su juo į Žaliąjį kalną, kur jis gyvena ir pamatyti jo sergančią žmoną ir jauną, šešiolikos metų dukrą, gimnazistę.

Nueiname. Moteris suvargus, išgąščio ir baimės apimta, guli lovoje ir maldauja pagalbos. Duktė irgi negerina padėties ir rėžia: “Mama, paimk

nuodų ir nusižudyk! Aš esu lietuvaitė ir neisiu į getą”!

Neapsakoma šeimos tragedija — generolas visiškai palaužtas.

Būdamas jaunas vedė žydaitę. Ilgus metus kentėjo nuo savo draugų ir viršininkų, o dabar reumatizmo beveik suparaližuotas ir bejėgis turi išgyventi bjaurią ir beviltišką šeimos būklę.

Aš pažadu daryti viską, ką galėsiu, jiems padėti.

Parėjęs į LAF, tariusi su savo bendradarbiais ir ieškau būdų kaip padėti generolui. Vienas iš mano bendradarbių sako, kad būtų nebloga idėja patalpinti generolo žmoną ir dukrą į Pažaislio moterų vienuolyną. Aš paprašau jį susisiekti su vienuolėmis ir pasiteirauti, ar jos sutiktų jas priimti. Vienuolės sutinka.

Einu į generolo namus ir informuoju apie tai. Generolas nelabai nori sutikti su mano planu. Jis norėtų gauti kokį nors raštą iš LAF ar Ministerių kabineto, kuris garantuotų jo šeimos neliečiamumą prieš vokiečius. Aš patariu vokiečių neerzinti.

Generolas buvo labai gerai respektuojamas Lietuvos kariuomenėje, atrodo, ir vokiečiai tą žino ir jo nekludo, bijodami sukelti didelę pasipikimo audrą.

Po ilgų šeimos diskusijų generolas sutinka skirtis su žmona ir dukra, o jos abi lengviau atsidūsta ir išvyksta į Pažaislį.

Daug kartų generolas mane lankė ir vis prašė išduoti jam kokį raštą, kuris apsaugotų jo šeimą. Aš vis atsakinėjau, kad neverta kaišioti rakštis į vokiečių akis ir jiems priminti, kad dar viena žydų kilmės moteris yra už geto ribų.

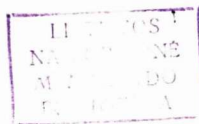
Po šešių mėnesių generolas susirado butą Aukštoje Panemunėje ir atsiėmė savo žmoną ir dukrą iš vienuolyno. Vokiečiai paliko jį ramybėje. Jaučiausi laimingas, kad galėjau generolui padėti.

LAF veikla visiškai apmirė, Geležinis Vilkas pradėjo smarkiau veikti.

Gavau seną automobilį ir nutariau važiuoti į provinciją pasižvalgyti, kaip ten gyvenimas vyksta. Sustojaau Raseiniuose, aplankiau Aktyvistų Fronto apskrities štabą. Nuotaika liūdna. Jie tik stebėtojai, nieko niekam negali padėti. Vokiečiai šeimininkauja pilnu tempu. Sušaudė visus žydus.

(Bus daugiau)

SKAITYK IR PLATINK KARI!

GENOCIDAS — KOMUNISTŲ PRIEMONĖ TAUTOMS PAVERGTI

OSVALDAS ŽADVYDAS

(Tąsa iš "Kario" Nr.9)

Užtvaram būstinių sekvestravimas

Pasienio brigados baras buvo ruože Aisėnai (Vėviršėnų vls.) — Palanga. Vyriausios užtvaros (komendantūros) įsikūrė Gargžduose, Kretingoje ir Palangoje.

Nuo Vokietijos sienos, vieno kilometro ruože, užtvary sargyboms būstines pasirinkdavo užtvary vadai. Tačiau sekvestruodavo komisija, kurią sudarydavo: Užtvaros vadas, pirmininkas ir nariai — miesto bei valsčiaus komendantūros atstovai ir savininkas.

Komisijos sudėtis, išskiriant komendantūros atstovą, keitėsi.

Pradėjus darbą, iškilo nuomonių skirtumai. Pvz. Užtvaros vadas reikalavo ūkininką iškraustyti iš sodybos. Ūkio savininkas protestavo. Išsikraustant pas kaimyną, kur laikys gyvą inventorių — paukščius, galvijus? Kur sukraus vasarųjų, ūkio padargus? Teko sekvestravimą atidėti, išsiaiškinimui. Kpt. Salminas aiškino, kad užtvaros vadas pasiūlė teisėtai. Joks pašalinis asmuo negali gyventi būstinei skirtame pastate. Tokį nutarimą gali pakeisti tik brigados vadas. Patarė kreiptis ir išsiaiškinti pas brigados vadą. Nuvykau. Mjr. Bočiarovas, išklauses mano pranešimą, pradėjo aiškinti. Vieno kilometro atstume nuo valstybinės sienos visi pastatai privalo būti nugriauti, gyventojai iškelti. Šiuo metu susidaro sunkumas, nėra tokio įstatymo. Bet tai tik laikino pobūdžio.

Lietuviškas namas Karaliaučiuje, Prūsų Lietuvoje

Klaipėdos švyturys

Dabar iškraustant ūkininkui reikėtų sumokėti už pastatus. Greitu laiku ūkiai bus nusavinti, priklausys valdžiai. Bus steigiami kolchozai bei sovchozai. Bet mano pateikti argumentai buvo reikšmingi. Mjr. Bočiarovas sutiko su mano pasiūlymu: palikti ūkininkui pusę gyvenamo namo ir ūkio trobesius.

Šiuo pakeitimu buvo labai patenkinti sargybiniai. Jie gaudavo iš savininko gabalą mėsos bei daržovių.

Palangos vyriausiai užtvaros būstinei sekvestruoti buvo sudaryta komisija iš kpt. Medvėdevo, užtvaros vado, Palangos miesto vykdomojo komiteto pirmininkės Stasės Vaineikienės, Palangos grafo Tiškevičiaus rūmų atstovės — Tiškevičienės ir komendantūrai teko atstovauti man. Kpt. Medvėdevas, vidutinio ūgio, plačių pečių, nerangus judesiuose — tikra meška. Apžiūrint rūmų vidų, užėjome į kopolyčią. Medvėdevas nudžiugo, pareikšdamas, kad tai ideali patalpa ginklų sandėliui. Antrąjį aukštą savininkė pasirinko sau. Bet okupantas pareiškė, kad visi rūmai pereina jo žinion. Išsikraustymui davė laiko iki saulėlydžio, nes neturėjo laikrodžio. Tiškevičienė išsikraustė į kumetyną, netoli rūmų. Kpt. Medvėdevas, išeidamas, lyg užjausdamas šeimninę, pareiškė, kad rūmai užimami trumpam laikui. Rudeniop bus pastatyti barakai ir komendantūra išsikraustysianti. Jo žodžiai išsipildė, tik truko ilgesnį

laiką — vokiečių-rusų karas prasidėjo 1941 m. birželio 22 d. ankstyvą rytą. Medvėdevas vos suskubo išbėgti iš rūmų. Važiuojant sunkvežimiu Kretingos link, ant pirmo staigaus posūkio kpt. Medvėdevas buvo vokiečių nukautas. Man grįžus iš Červenės “kurorto”, mačiau prie vieškelio supiltą kupstą, kurio gale ant mieto tebekabojo kpt. Medvėdevo kepurė.

Kretingos vyriausia užtvaros būstinė jau anksčiau buvo įsikūrusi vaistininko Ščepanavičiaus name.

Gargždų vyriausios užtvaros vadas kpt. Rečenko sugalvojo sumoderninti komandirų klubą. Jis paskambino man į komendantūrą, kad skubiai nuvykčiau į Jokūbavą, Aleksandro Stulginskio (buv. prezidento) ūkį. Kpt. Rečenkai prireikė pianino ir kilimo. Stulginskiui pareiškė, kad nori trumpam laikui paskolinti. Tačiau savininkas įrodinėjo, jog paskolinti negali. Duktė mokosi pianinu skambinti. Kas žino, gal jai bus profesija ir galės duoną užsidirbti. O kilimas netinka savo dydžiu, nes Gargžduose tokios salės nėra ir kilimą reikės karpyti. Okupantas nenusileido ir pradėjo aiškinti. Esąs atgyventas laikas mokytis namuose. Sovietuose mokslas visiems nemokamas, o taip pat ir išlaikymas. Duktė galės mokytis konservatorijoje ir gyventi bendrabutyje. Dėl kilimo ne problema. Jei reikės, sulankstys. Nesileisdamas į kalbas, kareiviams įsakė nešti pianiną ir pakrauti į sunkvežimį. Kilimą plėšė nuo grindų vietomis sudraskydami, nesaugojo. Po tokio “šeimininkavimo” Stulginskienė atnešė giros, atsigaivinimui. Okupantas griežtai atsakė, kad jis alkoholio negeria. Net nepasirašęs pažymėjimo apie paskolintus daiktus išvažiavo su grobiu. Ir čia, kaip Palangoje, kilus karui Gargžduose vyko aršios kautynės. Aukų buvo iš abiejų pusių. Iš komandirų žuvo vyr. lt. Stepanas Fominas, vyriausios užtvaros štabo viršininkas, ir vyr. lt. Michailas Čiuvatovas, tos pačios užtvaros II skyriaus viršininkas. Kpt. Rečenkai pasisėkė pabėgti, tik nesuskubo pasiimti “katiušos”. Vėliau ją sutikau Kretingoje, belaisvių stovykloje.

Atgavus Klaipėdos kraštą, Lietuvos valstybinė siena pasikeitė. Buvusioji caro laikų siena nebeegzistavo: užaugo krūmais bei medžiais. bolševikams okupavus Lietuvą ir prieš tai Hitleriui pagrobus Klaipėdos kraštą, ji liko tokia pat.

Pasieniečiai pradėjo valyti mirties zoną, kirsti krūmus, medžius. Ūkininkai, kurių žemė siekė iki Vokietijos sienos, reikalavo už iškirstus krūmus atlyginti. Su jų skundu nuėjau pas brigados vadą išsiaiš-

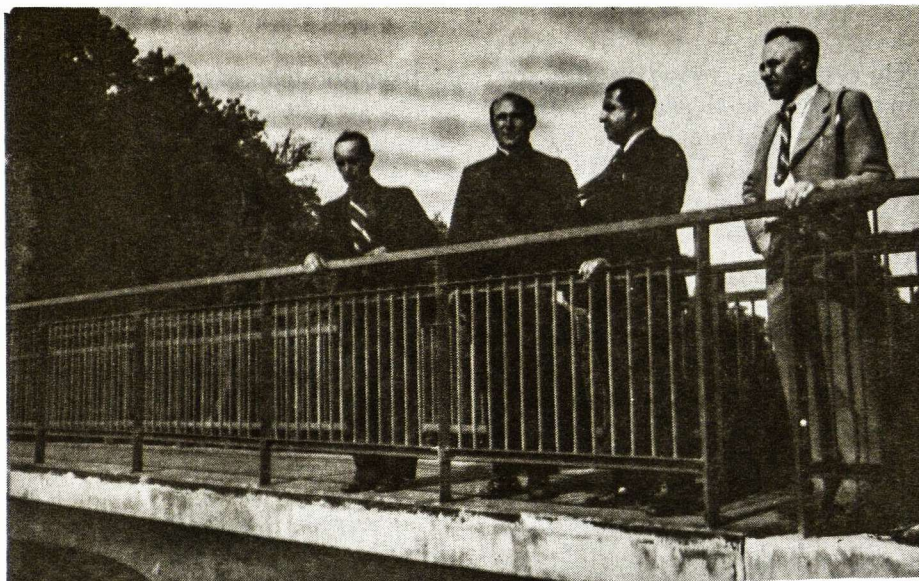
kinti dėl nuostolių atlyginimo. Jis man įsakė sudaryti komisiją nuostoliams atlyginti ir nustatyti atlyginimo sumą kiekvienam savininkui. Jo gautą įsakymą negalėjau tuoj atlikti, nes kiti, svarbesni reikalai turėjo būti neatidėliojant vykdomi.

Vieną rytą paskambino man Želvys, Darbėnų valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininkas. Pranešė, kad nakties metu atžygiavo šarvuočių dalinys ir sustojo miške. Komandiras reikalauja tuoj parūpinti jiems patalpas. Želviui atsakiau, kad tokiu pat reikalu išvažiuoju į Karteną. Želviui pranešiau, kad patalpas tegul pasirenka komandiras, o jis sekvestruos. Vėliau atvažiuoju ir formalumus atliksiu.

Kartenoje buvo sustojusi šarvuočių kuopa. Jos vadas pageidavo šarvuočių kuopai paskirti patalpas užmiestyje, pas ūkininkus. Kuopa buvo sustojusi trejetą kilometrų, nepasiekus Kartenos, jis reikalavo be atidėliojimo parūpinti patalpas. Turėjau motociklą su priekaba. Patariau iššvalgti apylinkę ir kur jam bus patogiau, ten aš sekvestruočiau. Sutiko. Jis pasirinko vienkiemius su apaugusiais medžiais, ten lengviau bus galima maskuoti šarvuočius. Po dviejų valandų, mano uždavinys buvo baigtas.

Grįžus komendantūron, vėl skambina iš Darbėnų. Ši kartą girininkas Strumskis. Skundžiasi, kad okupantų šarvuotinkai kerta jaunas pušaites palapinėms statyti, ir tai daro be jo leidimo. Pasakiau, kad tuoj praneštų Kretingos urėdai Telesforui Grikinui, o dėl kirtimo pušaičių urėdas tegul susiriša su brigados štabu. Pasirengiau važiuoti į Darbėnus ir išsiaiškinti su šarvuočių dalinio komandiru. Bet tuo tarpu atėjo pėstininkų dalinio vyr. leitenantas. Turįs svarbų reikalą. Pranešė, kad jam važiuojant iš Darbėnų į Kretingą įvyko nelaimingas įvykis. Priešais važiuojantis žmogus, jo arkliams pasibaidžius, vežimą pasisuko šonu, skersai vieškelio. Šoferis nesuskubo sustabdyti sunkvežimio ir smogė į vežimą, kuris apvirto prispausdamas vyrą, o moteris nusirito į griovį. Vyresnysis leitenantas pasisakė esąs iš Plungės įgulos. Prašė suteikti pagalbą. Pranešiau policijos nuovados viršininkui apie įvykusią katastrofą. Šiuo reikalu pravešta kvota. Vyras buvo užmuštas, o moteris sunkiai sužeista ir nuvežta ligoninėn. Komendantas bylą persiuntė Plungės įgulos viršininkui. Reikalavo atlyginti už nuostolius, nes nustatyta, kad šoferis važiavo neleistinu greičiu. Deja, atsakymo negauta. Tai buvo pirmoji apskrityje komunistinio genocido auka.

Vieną rytą eidamas į tarnybą, sutikau užtveros “staršiną” (viršilą), kurio batai buvo purvini. Pa-

Buvę šauliai bolševikų okupacijos metu ant Žemaičių plento tilto Gargžduose. Iš k. Stasys Daknevičius, buv. Gargždų šaulių vadas (enkavedistų nukankintas Rainių miškelyje), kun. Našlėnas, Janulis, buv. Gargždų pol. nuov. v-kas ir kpt. Osvaldas Žadvydas, buv. XV Kretingos šaulių r-nės vado padėjėjas

klausiau, kur išsipurvino. Iš jo sužinojau, kad praeitą naktį nežinomas asmuo ėjęs atokiau geležinkelio Kretinga-Bajorai. Mirties zonoje buvo nušautas. Dokumentų neturėjo, tad asmenybės nenustatė. Lt. Kaziubros įsakymu ten ir palaidojo. Jis padėjęs iškasti duobę, ten ir batus išsipurvines. Dabar bėgimas per sieną — dažnas įvykis. Todėl pasitaiko ir aukų.

Mano bute nuomojantis kambarį lt. Romanovas išvyko į Tolimuosius rytus, o kambarį išsinuomavo vyr. lt. Visockis, brigados štabo II skyriaus viršininkas. Turėjau naują seklį.

Stepo Jakubicko pervedimas per sieną

Po Stepo Jakubicko mirties išleista knyga *Dienos įvykių sukuriuose*. Rašyti baigė ligoninėje, jau nusilpęs, todėl negalėjo susikaupti. Nenuostabu, kad padaryta klaidų. Pvz., jis rašydamas apie pabėgimą Vokietijon, pažymėjo: “Aš, kaip tokio leidimo neturėjęs, išlipau paskutinėj stoty — Kartenoj”. Tam pačiame puslapyj (173) kita versija: “Apsisprendžiau dar prieš stotį, traukiniui pradėjus mažinti greitį, šokti iš jo. Lauke tamsu, rudens metas ir lietus drėkino žemę. Šokdamas norėjau galimai toliau nutolti nuo traukinio, bet oro spaudimas mane trenkė čia pat į žvyrą ir pabėgius. Buvau pritrenktas. Rankos ir kojų keliai kruvini, privaryti žvyro”. Tad kuriam faktui tikėti?

Pas mane atvykęs nesiskundė sužeidimu. Sakė-

si išlipęs Kartenos geležinkelio stotyje. Be to, nebuvo naktis, bet rytas, saulėtas, jokio lietaus Kretingoje nebuvo, o atstumas nuo Kartenos iki Kretingos — 15 kilometrų. Knygos viso turinio nekritikuoju. Tačiau aprašydamas pabėgimą, kuriame aš esu minimas, padaryta esminių klaidų. Todėl patikslinu šiam rašiny.

Rugpjūčio (ne rugsėjo kaip mini Jakubickas) 19-21 dienomis buvau komandiruotas į Kauną perduoti Karo muziejui likviduojamos XV Kretingos šaulių rinktinės ir jos dalinių vėliavas. Minėtoji data paimta iš mano tarnybos lapo. Rugpjūčio 20 dieną popietiniu laiku sutikau Stepą Jakubicką Laisvės alėjoje. Jo žmonos nebuvo. Jis tarnavo Kauno muitinėje. S. Jakubicką pažinau nuo 1929 metų, kai atvyko atlikti karinę prievolę ir kartu tarnavome Šarvuočių rinktinėje, tankų kuopoje.

Jis papasakojo apie nesekmes. Susirgęs nuvyko ligoninėn. Grįžus, jo bute darė kratą enkavedistai. Inkriminuojančios medžiagos nerado, bet įsakė sekančią dieną ateiti į NKVD įstaigą. Kadangi jis turėjo iš gydytojo keliom dienom pažymėjimą sveikatai taisyti, enkavedistai atidėję atvykimo datą. Kuo baigdavosi “kvietimas” į NKVD, komentarai nereikalingi.

Čia nutolsiu nuo temos ir pailustruosiu iš patirties faktus.

(Nukelta į psl. 52)

JONO ABRAIČIO KNYGA "GEDIMINO PULKO LIKIMAS"

1 p. DLK Gedimino pulko istorija, prasidėjusi 1918 m. lapkričio 23 d. šviečia prasmingais žygiais Lietuvai. Tie žygiai plačiai buvo aprašyti Nepriklausomosios Lietuvos periodinėje spaudoje, o 1938 metais išleistame 1 p. DLK Gedimino pulko įsteigimo 20-ečiui paminėti leidinyje buvo apžvelgta visa pulko gyvavimo istorija. Likusiame laisvės metų laikotarpyje irgi buvo rašoma apie Gedimino pulką. Pagausėjo šitokių memuarinių rašinių atgaivintame išėivijoje *Karyje*. Tačiau daugiausia yra parašęs gediminėnas leitenantas Jonas Abraitis, kuriam buvo lemta, baigusiam 1938 metais PLP karo mokyklos XIX laidą, karininko karjerą pradėti tame pulke, aktyviai dalyvaujant visame Gedimino pulko permainingame gyvenime, pergyventi tragiškuosius įvykius ir su jo likučiais tęsti karinę tarnybą okupacijose. Jo kruopšti plunksna sugebėjo perteikti ne tik tai Gedimino pulko epizodinius vaizdus, bet jo surašytuose atsiminimuose gausu vertingos medžiagos Lietuvos kariuomenės istorijai, galinčiai įsijungti ir į bendrąją tautos lemties epopėją. Tuo pačiu Jono Abraičio atsiminimai tikriausiai bus malonus skaitinys ir kiekvienam knygos tėvynainiui, besidominčiam Lietuvos ano meto laikotarpiu.

Knygos turinys: Įvadinis žodis. 1 p. DLK Ge-

dimino pulkas Ukmergėje. 2. Gedimino pulko žygis į sostinę. 3. Pulkas Vilniuje. 4. Lietuvos kariuomenės tragiškieji momentai. 5. Pulko vadovybės pasikeitimas. 6. Vokietijos kariuomenė įžygiuoja į Vilnių. Antroji knygos dalis: ATKURIAMI GINKLUOTI LIETUVOS KARIUOMENĖS DALINIAI VILNIUJE. Čia prisimenama: Pirmieji kovos žygiai, Civilinės valdžios įvedimas, Naujas naujokų batalionas, 254 Fronto batalionas. Trečiojoje knygos dalyje — ŽYDŲ GELBĖJIMO VEIKSMUOSE. Laikinosios direktyvos dėl elgimosi su žydais, Žydų padėtis nepriklausomybės laikais, Buv. Gedimino 5-tos kuopos kariai gelbsti žydus, Provokacija ir klasta, Papildymai dokumentacine medžiaga.

Autorius šiais atsiminimais nori pagerbti 1 p. DLK Gedimino pulką ir jame tarnavusius karius, paaukojusius savo gyvybes už Lietuvos laisvę okupacijų laikotarpyje.

Knyga *Gedimino pulko likimas* yra atspaudas iš *Kario* pradedant 1985 m. Nr. 5 ir baigiant 1988 m. Nr. 5. Knyga 206 psl.

B. Raugas

Pastaba: Knyga užsisakoma šiuo adresu: J. Abraitis, 10421 S. Washington, Oak Lawn, IL 60453.

E. ŠLEKYS ATSIUNTĖ SEKANTĮ PAPILDYMĄ:

Istorinio žygio į Vilnių metu dalyvavo ir 7 p. Būtegeidžio pulko I batalionas. Pakeliui į Vilnių mūsų batalionas buvo apsistojęs prie Vievio, kur kaimuose išbuvom apie savaitę ir po to žygio tvarka pasiekėme Vilnių spalio 28 d. pavakarį, žygiuodami pro Lukiškių aikštę Gedimino gatve.

Batalionas buvo patalpintas kareivinėse, buv. vienuolyne prie Šv. Petro ir Povilo bažnyčios. Karininkai apsistojo buvusio kalėjimo patalpose Kosciuškos gt.

Bataliono sudėtyje buvo 1-oji dviratininkų kuopa, kurios vadu buvo kpt. J. Jasiulionis (baigęs Vilniuje Vytauto Didžiojo gimnaziją, o vėliau Karo mo-

kyklą Kaune). Naktį mūsų dviratininkai patruliavo Vilniaus gatvėse, kol buvo draudžiamas laikas. 1940 m. sausio 20 d. mūsų batalionas buvo sugrąžintas į Tauragę.

"Lietuvos kariuomenės žygio į sostinę Vilnių 50-čiui" straipsnio autorius Jonas Abraitis prašo išspaudinti šį papildymą:

Į Rinktinės sudėtį buvo įjungtas Alytuje stovėjęs 2-tras ulonų Lietuvos kunigaikštienės Birutės kavalerijos pulkas, vadovautas plk. ltn. K. Labučio. Savo sudėtyje turėjo vieną raitosios artilerijos bateriją ir vieną šarvuotųjų būrį.

"KARIO" BENDRADARBIŲ DĖMESIUI

Nuo š. m. sausio mėnesio "Karys" tapo dvimėnesiniu, bet padidintu žurnalau. Rankraščius bei nuotraukas malonėkite siųsti "Kario" redaktoriaus adresu (žiūr. viršelio 2 psl.) prieš nelyginio mėnesio (sausio, kovo ir t.t.) 1-ją dieną.

NEPAPRASTA DRĄSA ŽĖRUOJANTI KNYGA

The Bridge at Dong Ha

By John Grider Miller

Illustrated. 186 pp. Annapolis: Naval Institute Press, \$16.95.

Tiltas prie Dong Ha

Autorius — John Grider Miller, Naval instituto leidinys.

Kario puslapiuose labai nedaug užuominų teko pastebėti iš Amerikos karo Vietname. Jis baigėsi nelaimingai, tačiau karo istorijai jo palikimas daugeliu atžvilgiu yra labai turtingas. Be kitko, jis paliko ir labai reikšmingų heroizmu švytinčių epizodų, kuriais gali žavėtis ir negausi mūsų tauta.

Amerikos karinis pasitraukimas iš Vietnamo 1971-72 metais buvo itin suintensyvėjęs kariniais veiksmais, kai prezidentas Niksonas paskelbė savo vadinamąją "Vietnamization" programą, ir, amerikiečių dalinius išjungiant iš Vietnamo karo, karinė atsakomybė buvo perleista Pietų Vietnamo kariuomenei JAV paliekant tik JAV karinius patarėjus, o US marinų daliniai buvo perkelti į Vietnamo pakrantėse esančius laivus. Reikalui esant Amerikos karinė jėga greit galėjo būti įjungta į kovos veiksmus. Tačiau Amerikos karinė strategija jau buvo nuspręsta: Pietų Vietnamas savo karo lauke pats šeimininkas. O karinė situacija buvo itin kritiška. Šiaurės vietnamiečiai pradėjo invaziją į pietus tokiomis jėgomis, kokių iki šiol dar nebuvo. Pietų vietnamiečių pajėgumas atsilaikyti buvo labai abejotinas. Šito laikotarpio kritiškumą ir vaizduoja tik ką pasirodžiusi knyga *The Bridge at Dong Ha*, iškurios švyti vienomarinų korpo karininko, kapitano John Ripley, nepaprasto ryžtingumo drąsa, o kartu ir prasminga pamoka: maža, geraiparuošta kariška grupelė, pasiryžusi laimėti, gali sustabdyti ir milžinišką karinę jėgą. Toks psichologinis momentas yra labai svarbus ypatingai mums, lietuviams, besiekiantiems Lietuvos laisvės.

Šioje knygoje aprašomas US marino karžiagiškas žygis, o marinai apie savo žygdarbius nekalba, nesigiria. Tokia jau jų tradicija. Tai tarytum nerašytas įstatymas prieš savigyrą. O kai marinų kapitono heroiškas žygdarbis prie to Dong Ha tilto po poros dešimtmečių jau tapo lyg ir legenda, tai atėjo laikas ir šiai knygai. Dabar jis, jau pulkininkas John Ripley, tą praeities nepaprastos drąsos įvykį detaliai papasakojo. Už jį jis buvo apdovanotas Navy Cross — Laivyno kryžiumi.

O tai įvyko, kai kapitonas Ripley jau antrą kartą savanoriškai grįžo į Vietnamą kautis prieš komunistų invaziją. Jis jau buvo atitarnavęs vienus įpareigotus metus 1967-aisiais metais, būdamas kuopos vadu, netoli Šiaurės Vietnamo ribos, kur buvo sunkiai sužeistas. Kartą jis savo kuopą išvedė į durtuvų kautynes.

Knygoje rašoma, kad 1972 metais situacija prie Dong Ha miesto buvo kritiška. Milžiniškos priešo jėgos artėjo. Tai buvo pustrėčios divizijos, remiamos vieno artilerijos pulko ir 200 tankų; iš viso apie 30,000. Priešo veržimuisi blokavimui buvo atsiųsta vienas Pietų Vietnamo marinų batalionas su 20 tankų. Taigi priešas buvo bent 40 kartų gausesnis, o tankais 20 kart stipresnis. Batalionas buvo vadinamas elitiniu, ir bataliono vadas buvo pasiryžęs kautis iki mirties. Savo pažadą jis ištesėjo vėliau: jis su trim bataliono karininkais gyvas priešui nepasidavė — jie nusišovė.

Bet kad priešą sustabdytų, reikėjo užkirsti jam kelią — susprogdinti tiltą. Tam žygiui ir ryžosi kpt. Ripley. Šiam uždaviniui įvykdyti reikėjo 500 svarų sprogmenų. Priešo ugnyje jis tuos 500 svarų sprogmenų privalėjo patilte, pasikabinęs ant rankų, apie 30 pėdų aukštyje užnešti net per trisėjimus. Neturėdamas replių bei kitokių priemonių, dantimis suspaudė

detonatorius, o sprogdinimo uždegimui teko prijungti mašinos bateriją. Po trejeto valandų nepaprastai įtemptų pastangų kpt. Ripley uždavinį įvykdė: tiltas susprogo. Priešas buvo prilaikytas ilgesniam laikui. Pats šis Pietų Vietnamo elitinis batalionas kiek vėliau buvo beveik sunaikintas: iš 700 vyrų teliko 200.

Už šį žygį, kaip jau minėjau, kpt. Ripley buvo apdovanotas Amerikos antro aukščiausio laipsnio medaliu — **The Navy Cross**. Aukščiausio laipsnio yra **The Congressional Medal of Honor**. USA Naval Academy, kurią kpt. Ripley yra baigęs, Anapilio heroiškųjų žygių paminėjimo muziejuje įrikiavo ir šio žygio menišką vaizdą, rodantį kpt. Ripley tilto susprogdinimo uždavinį bevyktant.

Keliais bruožais supažindinęs su knygos turiniu, norėčiau paminėti savo įspūdį, kai bežiūrint televizijos ekrane skausmingus vaizdus iš Vietnamo karo, staiga karo korespondentas sustabdė savo pranešimą ir pasakė, jog US marinų dalinys bando susprogdinti Dong Ha tiltą ir tuo sulaukyti priešą. Televizijoje pasirodė vaizdas su marinais netoli tilto. Jie buvo apsirengę tigro dryžio uniformomis. Matydamas man gerai žinomą pažįstamą uniformą, ieškojau pažįstamų veidų, ieškojau savo draugų iš tarnybos laikotarpio, praleisto US marinų korpe. Vėliau patyriau, kad tilto sprogdintojas buvo mano marino dienų geras ir artimas draugas John Ripley, su kuriuo buvo lemta gyventi tame pačiame kambaryje, kai mokėmės Quantico marinų karininkų mokykloje.

Valentinas Raugas

SKAITYK ir PLATINK

K A R Ĳ

J. S. ir S. T.

LĒKTUVNEŠIO MŪŠIO GRUPĖS PRIEŠLĒKTUVINĖ GYNYBA

Ši tema aprašoma *JFI* žurnalo lapkričio numeryje. Čia duodame to rašinio santrauka.

JAV karo laivyno galingiausią "kumštį" sudaro penkiolika lėktuvnešių mūšio grupių — Carrier Battle Group. Toliau naudosime LMG santrumpą. Vieno lėktuvnešio lėktuvai,

ginkluoti moderniomis priemonėmis, prašoka II pasaul. karo ištisų oro laivynų galingumą, dėl to eventualus priešas dėš visas pastangas tokią grėsmę likviduoti, naudodamas visas jam prieinamas priemones. Šiomet rašinyje nagrinėjamos problemos susijusios su gynyba nuo priešų puolimo naudojant oro ginklus.

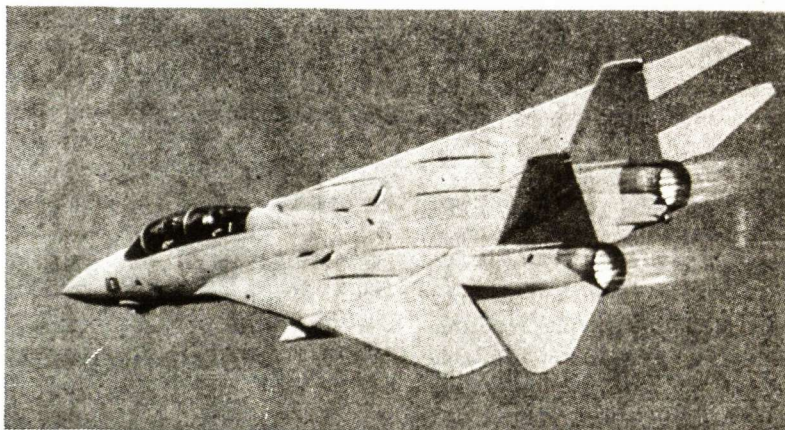
LMG branduolį sudaro pats lėktuvnešis. "Nimitz" klasės lėktuvnešis naudoja apie 90 įvairių paskirčių lėktuvų, jo įgulą, kartu su aviacijos grupe, sudaro apie 6.300 karių, jo du atominiai reaktoriai vienu kuro pripildymu gali plaukti apie 1,6 milijonus jūrmylių, apie 30 mazgų greičiu. Ši grupės branduolį saugo specialūs "Aegis" tipo kreiseriai (Aegis — senovės graikų mitologijoje Zeuso ir kt.

dievų skydas), naikintojai, tiekimo laivai — sandėliai ir kt. paskirčių laivai, įgalina grupe savarankiai operuoti ilgą laiką ir toli nuo bazių. Grupė nuo priešų aviacijos saugo kelių "sluoksnių" apsauga: tolumo skridimo naikintuvai F-14, turį 1.600 km veikimo spindulį, artimesnę apsaugą duoda F/A-18 naikintuvai, turį panašų veikimo spindulį. Visi šie lėktuvai gali naudoti įvairių paskirčių raketas, skirtas tiek prieš lėktuvams, tiek ir jo laivams naikinti. Šią apsaugą papildo Aegis kreiserių bei įvairių naikintuvų turimas platus prieš oro taikinius naudojamų raketų pasirinkimas. Kovai su priešų lėktuvais ar raketomis, įstengusiais prasiveržti pro šią tolimesnių "sluoksnių" apsaugą, laivai apginkluoti "Phalanx" sistemose ginklais, siekiančiais apie 2.000 m. "Phalanx" aprašymas buvo *Kario* 1987 m. 5 nr.

Laivyno ekspertai yra nuomonės, kad didžiausią pavojų sudaro kovai su laivais skirtos raketos (antiship missiles). Jau 1967 m. Egipto patrulinis laivas panaudojo Sovietų gamintą "Styx" raketą ir paskandino Izraelio naikintoją "Elath". Persų įlankoje Irako lėkatuvo panaudota prancūzų gaminta "Exoacet" sunkiai sužalojo JAV fregatą "Stark". Falklando salų kare argentiniečių panaudotos dvi "Exoacet" raketos paskandino vieną britų naikintoją ir vieną tiekimo laivą. Keletą metrų virš jūros paviršiaus

"Aegis" kreiseris

F-14 naikintuvai

apie 3 Mach greičiu (apie 2.900 km/val) greičiu laivo kryptimi skrendanti bomba-robotas horizontatą sekančiu radaru gali būti pastebėta 26 - 30 km nuo laivo. Gali atsitikti, kad taip artės daugiau kaip viena bomba, kurios dar galės būti padengtos radaro spinduliavimą absorbuojančia medžiaga ir naudos elektronikos signalus trukdanti bangas. Visoje aplinkoje dar galės būti savi laivai. Iš to matoma, kad LMG gynyba nuo orinės grėsmės yra komplikuoata ir sunki.

Neužtenka rengtis gintis nuo dabar prieš turimų priemonių, reikia numatyti ir tai, kad technologiniai įmanoma, ką sovietai galėtų padaryti ateityje.

Technologiją sąlygoja fizikos dėsniai. Su duotu kuro kiekiu raketa negali skristi taip toli ir taip greit netoli jūros paviršiaus kaip ji galėtų skristi retame ore didelėje aukštumoje. Didelėje aukštumoje greit skrendanti raketa dėl oro trinties įkaistų iki raudonumo ir būtų gerai susekama infra raudono spinduliavimo sekimui. Taip pat nuo radaro slepiančios medžiagos yra magnetinės ir prarastų savo savybes aukštoje temperatūroje. Sovietai turi raketų, galinčių skristi didelius atstumus, bet nėra tikra ar jie tas raketas gali nukreipti į paviršiaus laivus dar būdami už amerikiečių naikintuvų veikimo ribos. Didesniame atstume nuo grupės patruluoja naikintuvai pasiskleidžia plačiau tuo susilpnindami grupės dengimą.

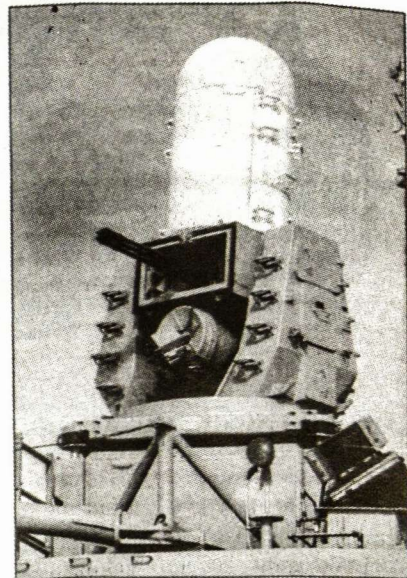
Pilna laivyno apsauga nuo oro grėsmės reikalauja efektingo komandavimo kontrolės, ryšių ir žinių rinkimo, kas anglų kalba dabar sutrumpintai žymima C³I (Command, Control, Communications and Intelligence). Eksperai pripažįsta, kad ši sritis yra dar silpna ir jau imamas žygių ją tobulinti.

Laivyno pagrindinis kovos lėktuvas yra F-14, kurio dabartinė versija palaipsniui tobulinama iki ateinančiame dešimtmetyje bus pereita prie naujo laivyno taktinio naikintuvo, kuris nauja raketa galės naikinti prieš lėktuvus per 1.000 mylių nuo LMG.

Iš numatomų pastatyti 27 "Aegis" laivų, 14 jau yra tarnyboje. Jie yra ginkluoti vertikaliai iššaukamomis standartinėmis vidutinių atstumų raketomis, kurios, iššovus, laivo valdomąja sistema yra nuvedamos į taikinį. Laivo priekiniame ir užpakaliniame deniuose yra įstatyta po 61 vamzdį turinčias šių raketų sistemas. Panašios, tik mažesnės sistemos bus statomos ir naujuose DDG-51 klasės naikintujuose.

Infra raudono (šiluminio) spinduliavimo sekimo priemonės šiuo metu gali nustatyti spinduliavimo versmės kryptį ir pakilos kampą, bet negali nustatyti atstumo, bet jų reikšmė augs tobulėjant priemonės apsisaugoti nuo radaro.

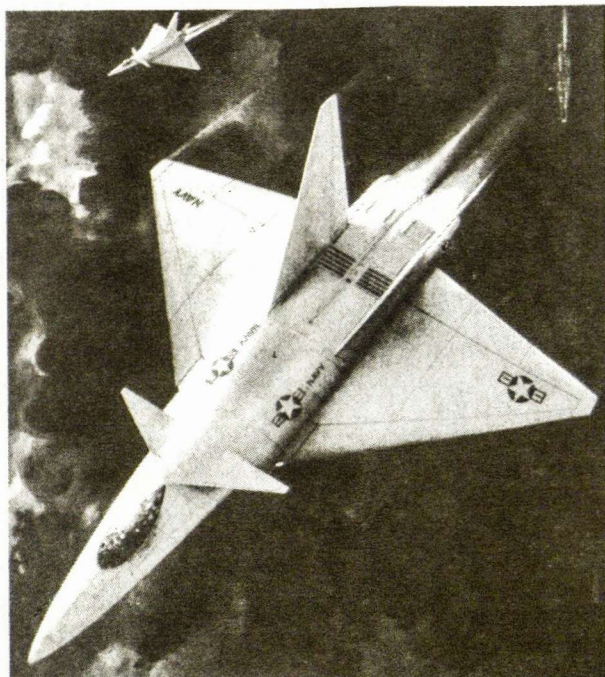
Jau anksčiau minėta "Phalanx" artilerijos sistema taip pat tobulinama. Apie 400 šių sistemų jau įtaisytos 200 JAV laivų, apie 150 sistemų yra nupirkę Australija, Graikija, Izraelis, Japonija, Pakistanas. Saudi Arabija ir Taivanas. Ligšiolinis hidraulinis šaudmenų tiekimas keičiamas pneumatiniu tiekimu tuo padidi-

Phalanx

nant greitošaudą nuo 3.000 iki 4.500 šūvių per min. Daromi bandymai kalibrą padidinti nuo 20 mm iki 25 mm, vietoje išnaudoto uranijaus sviediniams naudoti volframą (tungsten).

S. T.

Būsimas laivyno taktinis naikintuvas

Vakarų Vokietija apkarpo karinį biudžetą

AFJI (*Armed Forces Journal International*) spalio mėn. numeryje praneša, kad Vakarų Vokietija ateinančioms metams savo biudžetinių išlaidų nedidins, o ginklams įsigyti išlaidas mažins. Bus paliestos lėšos skirtos įsigyti modernias priešlėktuvines išlėktuvų išleidžiamas raketas (ASRAAM – Advance Short Range Air-to-Missile), kartu su Italija, D. Britanija ir Ispanija statomus naikintuvus Jäger 90, NH-90 transporto helikopterius ir NATO projektuojamas fregatas. Nenumatoma mažinti išlaidas skirtas prancūzų ir vokiečių bendrai statomiems prieštankiniams helikopteriams PAN-2.

1990 biudžetiniams metams Vakarų Vokietijos karinės išlaidos numatomos 54,47 milijardų DM sumai (\$28.7 bilijonai), tačiau galutinę sumą nustatys rudens sesijai susirinkęs parlamentas.

Vakarų Vokietijos Bundeswehr'o problemos

Kaip ir kitose NATO kariuomenėse, taip ir Vak. Vokietijos kariuomenėje, vis auga įvairios problemos: narkotikų naudojimas, nusikaltamumas, šnipinėjimas, nelaimingi atsitikimai, savižudybės. Slapta tuo reikalu Bundeswehr'o reportą gavo ir paskelbė *Bunte* žurnalas.

Už narkotikų naudojimą, laikymą ar jų platinimą praeitais metais drausmės būdu buvo nubausti 503 kariai. 1987 m. tokių atveju buvo 397.

Už įvairius nusikaltimus ar nusizengimus buvo nubausti ar iš tarnybos atleisti 18.758 kariai, jų tarpe 13 už karinių paslapčių išdavimą. 1.303 buvo apkaltinti už viršininkų įžeidimą ir 17 už svetimoteriavimą.

1988 m. mirė 441 karys, iš jų 115 mirė natūralia mirtimi, 86 įvykdė savižudybę, 33 žuvo tarnybiniuose nelaiminguose atsitikimuose. Likusieji 207 žuvo ne tarnybiniuose nelaiminguose atsitikimuose.

Dėl tarnybos metu įvykusių nelai-

mių dažnai buvo kaltas alkoholis, jų tarpe ir 1988.VII.3 d. nukritus kariuomenės helikopteriu, kada žuvo 9 kariai.

Buvo 42 nelaimingi atsitikimai su ginklais ar šaudmenimis.

Šalia įvykdytų savižudybių, 413 karių susižeidė bandydami nusižudyti. Apie pusę bandymų nusižudyti įvyko pradinio apmokymo laikotarpiu. Dažniausios paroblemos su šeima ar merginomis, pavydas, namų pasiilgimas ir depresija.

Bundeswehr'ui labai stinga jaunų vyrų savo eilėms papildyti. Vak. Vokietijos labai mažas natūralus prieauglis 1993 metais duos tik 245.000 galimų naujokų. Prieš 10 metų tas skaičius siekė pusę milijono. Sunkiau

karius ginkluotose pajėgose ilgiau išlaikyti, nes klestinti šalies ekonomija per metus gali absorbuoti 1.3 milijonus darbininkų daugiau kaip galėjo 1983 m. Mažėjanti įtampa tarpe Rytų ir Vakarų karinę tarnybą daro vokiečiams mažiau patrauklią.

Karinės pajėgos išgyvena krizę. Kanclerio Helmut Kohl vyriausybė buvo numaciusi dabartinį 15 mėnesių karinės prievolės laiką pailginti iki 18 mėnesių, bet šį sumanymą atidėjo neribotam laikui.

Naujajam gynybos ministeriui Gerhard Stoltenberg buvo duotas uždavinys Bundeswehr'ą reformuoti, padarant jį vėl patrauklią vokiečių jaunimui.

S. T.

REIKIA NAUJOS STRATEGIJOS

Armed Forces Journal International (toliau: AFJI) spalio numeryje išspausdino savo redaktorius B.F. Schemmer vedamąjį ryšį su JAV jungtinių štabų naujo viršininko gen. Colin L. Powell paskyrimu. Čia trumpai atpasakojame pagrindines mintis.

Istorija rodo, kad karinę strategiją reikia periodiškai reviduoti. Pastaruoju metu to reikalauja nuodugnai pasikeitusi karo priemonių technologija ir niekieno nenumatyti politiniai pasikeitimai. Kongreso reikalavimai nustatyti strategiją tolimesnei ateičiai, ir pagal tai ir ginklavimosi išlaidas, yra abejotini. Paskyrus jauniausią amžiumi iš visų ligi šiol buvusių jungtinių štabų viršininkų (Chairman of the Joint Chiefs of Staff) gen. C. L. Powell, atsiranda proga pritaikyti naują karinę išmintį.

Amerikiečiai yra pamiršę, kad nuo 1949 metų jie nėra laimėję nė vieno karo. Korėjos akligatvį ir Vietnamo katastrofą galima nurašyti politinio, o ne karinio nesugebėjimo sąskaiton. "Pueblo", "Liberty" ir "Mayaguez" nesėkmės bent dalimi įvyko dėl painiavos ryšiuose. Pažiūrėkime kaip

ateities cinikas ar istorikas gali vertinti Amerikos karinę laikyseną per praeitą dešimtmetį. 1989 m. bandant išlaisvinti Teherano laikomus įkaitus, Amerika, leidžiant gynybai per metus 200 milijardų, pergyveno nesėkmę, nes operacijai pristigo vieno helikopterio. 1983 m. Libane Amerika dislokavo marinų batalioną visai atviroje vietovėje ir jų sargybai neleido į šovinių lizdus įleisti šovinius. 1983 m. prezidentas Reagan televizijoje Grenados marksistinį režimą pavadino grėsme šio pusrutulio saugumui. Septyniems mėnesiams praėjus, karinė vadovybė turėjo įsakyti karo topografijos įstaigai pagaminti tos salos taktinį žemėlapią — dieną po numatyto išsilaipinimo. 1986 m. Centrinėje Amerikoje vienas štabo karininkas finansavo karą, apeidamas prezidentą. Su savo visais žvalgybos resursais jungtiniai štabai to nežinojo? 1986 m. Libijoje liko nekludytas tikrasis taikinyš, nes kariniai planotojai liepė pilotams bombarduoti skrendant skudatam skridimu ir naudojant vidutinės aukštumos lazeriu vairuojamas bombas, tuo tarpu kai žemam skridimui skirtos bombos gulėjo Amerikos

sandėliuose. 1988 m. Persų įlankoje laivynas įrodė, kad kontroversinė "Aegis" priešlėktuvinė sistema yra veiksminga — numušdamas komercinių lėktuvų, nes niekas į laivo automatinę kautynių informacijos sistemą nebuvo įvedęs informacijos apie daugybę reguliarių tvarkraštinų komercinių skridimų.

Šioms visoms tragedijoms arba nepasisekimams išvengti nereikėjo jokios aiškiaregystės. Nė vienu atveju persvaros neturėjo prieš planavi-

mas, taktika ar apgaulė. Tai nebuvo ir "nesėkmė", kuri paprastai ištinka tuos, kurie nesugeba ateitin planuoti.

Straipsnio autorius dėl visų šių nepasisekimų ir nelaimių kaltina pačią karinę vadovybę ir siūlo sąžiningai iširti, kodėl ligšiolinė sistema prie to viso privedė. Jis taip pat siūlo vietoje dažnai besikeičiančių aukštųjų tiekimo karininkų Pentagone naudoti civilius tiekimo specialistus, karininkus skiriant tik jų padėjėjais.

S. T.

PRIEŠLĒKTUVINĖ FIM-92A "STINGER"

Į Afganistaną įsiveržusiai Sovietų Kariuomenei pradėjo nesisekti, kai afganai partizanai prieš Sovietų lėktuvus ir helikopterus pradėjo naudoti amerikiečių pristatomas "Stinger" raketas, priversdami Sovietų aviaciją skraidyti didesnėje aukštumoje, tuo prarandant savo efektingumą prieš partizanus.

galima naudoti ir į atskrendantį lėktuvą, taikinio identifikavimo sistema IFF (Identify Friend or Foe), didesnis tolnašumas ir manevringumas ir žymiai patobulintas atsparumas prieš kontrapriemonėms "Stinger" gali naikinti tiek ore vietoje besilaikančius helikopterus, tiek ir dideliu greičiu manevruojančius lėktuvus.

"Stinger" raketą gamina JAV General Dynamics b-vė, pagal JAV armijos ir marinų reikalavimus. 1981 m. šiomis raketomis buvo aprūpinti JAV daliniai vakarų Vokietijoje, o metais vėliau ir 82. orinio desanto divizija Amerikoje. Šiuo metu "Stinger" jau turi ar yra užsakiusios keliolika valstybių.

"Stinger" išrutulota iš to paties gamintojo ankstesnės raketos "Redeye", su kuria lyginant, "Stinger"

Įprastinis raketos panaudojimas vyksta šitaip: pamatęs taikinį, raketininkas (raketos naudotojas) nukreipia raketsvaidį į taikinį, naudodamas paprastą taikytuvą; nukreipia raketsvaidį į IFF sistemą; paaiškėjus, kad tai prieš lėktuvus, įjungia veikti visą elektroninę sistemą ir raketą iššauna. Toliau raketa lekia į taikinį, vedama infra raudono (šiluminio) spinduliavimo jutruko į taikinio variklio spinduliuojamą šilumą. Iššovus, raketsvai-

džio vamzdis atjungiamas nuo paleidžiamojo aparato ir numetamas. Prie paleidžiamojo aparato prijungiamas naujas raketsvaidžio vamzdis su jame esančia nauja raketa, tuo pasirošiant sekančiam šūviui.

Raketos pagrindinės dalys yra šios: sprogtamas užtaisas — galvutė (warhead), elektroninė kontrolės sistema ir dvejopo veikimo raketinis variklis, kurio pirma fazė išmeta raketą iš raketsvaidžio vamzdžio, o antroji fazė skridimo greitį padidina iki daugiau kaip 2 Mach, t.y. apie 2 km per 3 sekundes. Raketoje įmontuotas šiluminio (infra raudono) spinduliavimo detektorius yra sujungtas su automatinė vairavimo sistema, kuri ir nuveda raketą į to spinduliavimo versmę — lėktuvo variklį, kur raketos užtaisas sprogstas. Nevisada ši sistema veikia. Pvz., jei taikiny atskrenda ar nuskrenda saulės kryptimi, tai raketa dažnai "pasirenka" saulę kaip didesnės šilumos versmę. Britai "Stinger" naudojo Falklando salų kare ir skelbė, kad vieną kartą raketa pataikė į karštą karo laivo dūmtraukį, o kitą kartą į argentiniečių lauko virtuvę...

Pervežimui bet kuriomis transporto priemonėmis "Stinger" būna sukrauta į aliuminines dėžes. Šalia įprastinio panaudojimo vieno kario rankose, "Stinger" gali būti naudojamas įvairiose kombinacijose, sumontuojant po du ar daugiau ant įvairių stovų.

Duomenys: ilgis 1.52 m, diametras 7 cm, svoris — raketos 10,1 kg, raketos su raketsvaidžiu 13,6 kg, raketos su visais priedais 15.1 kg, tolnašumas į aukštį 4.800 m, į tolį 5 km.

FIM-92A "Stinger" numatoma netrukus pakeisti jos patobulinta versija "Stinger — POST" (Passive Optical Seeker Technique) su tikslesniu taikinių atrinkimu. Numatoma gaminti po 6.000 šių raketų per ateinančius trejus metus.

Naudota literatūra: Chris Bishop and Ian Drury, *The Encyclopedia of World Military Weapons*, Crescent Books, 1988.

J. Balskus

DR. VYTAUTO SKUODŽIO PAREIŠKIMŲ ATGARSIAI

Dr. Skuodžio straipsnis (*Tėviškės žiburiai*, 1989.9.5) apie Vliko pirmininko vengimą susitikti su čia atvykusiu Sąjūdžio seimo tarybos pirm-ku prof. V. Landsbergiu sukėlė kontroversiją. Vliko pirmininko ginti šovėsi žurnalistas Juozas Vitėnas, nurodydamas, kad dr. Bobelis nei Čikagoj, nei Vašingtone negalėjęs susitikti grynai dėl skirtingų jų lankymosi Čikagoje ir Vašingtone datų.

Aštresnį išpuolį prieš Vliko puolimą paskelbė Amerikos Lietuvių tautinės sąjungos pirm-kas dr. Leonas Kriaučeliūnas; (*Dirva*, 1989.9.14). Dr. Kriaučeliūnas nurodo, kad Tautinė sąjunga yra Vliko narys, kad sąjungos pir-kas yra Vliko valdybos narys ir apgailestauja, kad Vytauto Skuodžio straipsnis buvo perspausdintas tautinės minties laikraštyje *Dirva*. Pirm-kas taip pat pareiškia nepasitenkinimą, kad Vliko šmeižimu talkininkaujama Lietuvos okupantams ir jų tarnams.

Šiems ir kitiems kritikams dr. V. Skuodis atsakė atviru laišku (*Tėviškės žiburiai*, 1989.10.10), nurodydamas, kad pirmasis straipsnis buvo rašytas, kai dar nebuvo žinoma, kad dr. Bobelis ir dr. Landsbergis susitikti Švedijoje Europos lietuvių studijų savaitėje. Tačiau parodžius gero noro, susitikimai galėjo įvykti ir Čikagoje ar Vašingtone, bet to noro nebuvo. Taip pat pabrėžia, kad Vliko pirm-ko žingsnis į suartėjimą su realiai egzistuojančia Lietuva Švedijoje yra sveikintinas ir nereikalauja tolimesnių diskusijų.

Atsakydamas dr. Kriaučeliūnui, dr. V. Skuodis stebisi pareiškimo kategoriskumu, nes Vliko kritikai yra

prilyginami okupanto talkininkams.

A. Sviloniui (*Lietuvių balsas*, 1989.9.23) parimenama, kad kritika-vimas atskirų frazių, paimtų iš konteksto, ir tendencingas jų kritikavimas komparomituoja tik patį jų autorių — Svilonį.

Viliui Bražėnui (*Tėviškės žiburiai*, 1989.9.25) nurodoma, kad jis iškreiptai interpretuoja Skuodžio straipsnio mintis ir teigia tai, ko Skuodis nebuvo rašęs.

Taip pat paneigiama Bražėno teigimas, kad Sąjūdį įsteigė iš komunistų partijos atėjusi iniciatyva.

Lietuvoje kyla protestų audra

Stebėdamas Baltijos valstybėse augančius atvirus pasisakymus už Baltijos valstybių nepriklausomybę, Sov. S-gos komunistų partijos centro komitetas griežtu pareiškimu pasmerkė jose augantį nacionalizmą ir atsisakė pripažinti, kad Baltijos valstybės buvo nelegaliai Sov. S-gos aneksuotos.

Į tokių centro komiteto pareiškimą stipriais argumentais pagrįstus pareiškimus padarė ne tik LPS, bet ir 40 Sov. S-gos liaudies deputatų iš Lietuvos. Jų pareiškime nurodoma, kad 1. Lietuvos, Latvijos ir Estijos tautų nacionalinė savimonė nėra stauga atsiradęs reiškinys; 2. kad nutylimas faktas, jog Lietuva, Latvija ir Estija buvo pilnateisiai Tautų sąjungos nariai, todėl jų įjungimas į Sov. S-gą pažeidžia tarptautines ir tarpvalstybines sutartis; 3. kad tuo pareiškimu dezinformuojama visuomenė Tarybų sąjungoje apie politinio proceso Pabaltijo šalyse charakterį ir formas;

4. kad pareiškimas tiesioginiai grasina Lietuvai, Latvijai ir Estijai.

Atsižvelgdami į tai, deputatai siūlo Lietuvos klausimą spręsti parlamentiniu keliu, kad toks šio klausimo išsprendimas sudarytų patį didžiausią pokarinio meto Sov. S-gos indėlį į esminį tarptautinio klimato pagerinimą.

Deputatai nurodo, kad "Baltijos mazgas" gali būti atmegztas tik tiesioginėm derybom tarp suinteresuotų šalių, laikantis lygybės ir tarptautinių teisių normų ir atsisakant jėgos panaudojimo ar grasinimo jas panaudoti.

Amerikos lietuvių kongresas

Spalio 20-22 dienomis Los Angeles, Kalifornijoje, įvyko XI Amerikos Lietuvių tarybos suorganizuotas Amerikos lietuvių kongresas veiklos gairėms vieningai siekiant nepriklausomybės Lietuvai nustatyti.

Pažymėtina, kad šiame kongrese pirmą kartą dalyvavo Vliko, PLB, ir diplomatinės tarnybos atstovai ir svečiai iš okupuotos Lietuvos: Lietuvos Laisvės lygos pirm-kas Antanas Terleckas, Lietuvos Helsinkio grupės vienas steigėjų Viktoras Petkus ir kt. Iš iki šiol išaiškėjusių duomenų galima teigti, kad šių atstovų pakvietimu į kongresą buvo norima atsverti išėvijoje besilankiusių visos eilės LPS veikėjų sudarytą įspūdį. Noriu pabrėžti, kad ir Sąjūdis ir Lyga siekia to paties tikslo — Lietuvos nepriklausomybės atstatymo, skiriasi tik jų taktika arba keliai nepriklausomybei atstatyti. Lyga, kurią sudaro visa eilė kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose iškankintų kovotojų, kompromisų nepripažįsta ir siekia, kad ir kiti be jokių nuolaidžiavimų okupantui griežtai pasisakytų už nepriklausomybę ir nebendradarbiautų su dabartine okupacine valdžia.

Sąjūdis, kaip žinome, eina į kompromisus, bendradarbiauja, kur reikia, su okupacine valdžia ir tikisi šiuo keliu daugiau pasiekti, kaip vedant bekompromisingą kovą. Kuris kelias teisingesnis, sunku nurodyti, tačiau

reikia pabrėžti, kad abiejų galutinis tikslas yra Lietuvos nepriklausomybės atstatymas. Ir Sąjūdis, ir Lyga yra abu remtini, tik vieniems arčiau širdies gali būti Sąjūdis o kitiems — Lyga.

Tad nenuostabu, kad, LB užmezgus artimus ryšius su Sąjūdžiu, ir Amerikos Lietuvių taryba ir Vlikas, būdami daugiau konservatyviškesnis, labiau simpatizuoja Lygai, atstovaujančiai bekompromisinę kovą.

Mečio Valiukėno vedamasis "Lietuvos Lygos balsai" (*Dirva*, 1989.11.9), man atrodo, atliepia ne tik Tautinės sąjungos, bet ir Amerikos lietuvių kongreso pažiūras ir simpatijas Lygos atstovams. Lyga ragina nebūti optimistais, jai nereikia jokio atgimimo, nes atgimti reikia tik tiems, kurie buvo mirę tautai. Sąjūdžio taryboj esą 84 proc. komunistų. Pagal juos Lietuvos gyventojus veikia trys jėgos: Maskva, Sąjūdis ir Tautos rezistencija, kuriai vadovauja Nepriklausomybės sąjūdis (jį beje sudaro septynios grupuotės). Balsavimais prarasta laisvė ir nepriklausomybė nebus atstatyta. Lygos atstovai kvietė išeiviją neremti tautiečių maistu ir apranga, bet lietuviškomis knygomis ir boikotuoti čia žadantį atvykti Algį Brazauską.

Svečiai ir apmąstymai

Dažnai įvairiais klausimais pasiskę žurnalistas Juodvalkis 1989.11.14 *Drauge* paskelbtu straipsniu "Apmąstymai pasiklausius svečių pranešimų" pateikia samprotavimų apie įvairių čia atsilankusių svečių padarytus pareiškimus. O jie visdėlto gana įdomus, nors gal ir per daug atsargūs.

Autorius, nurodęs, kad dabar gyvenimas okupuotoje Lietuvoje esąs žymiai laisvesnis ir kad įvairiais klausimais leidžiama atvirai pasisakyti, tačiau visos okupacinės prievartos įstaigos, kaip KGB, milicija ir kt. beveikia, kaip veikusios.

Viskas buvo daroma komunizmo vardu, bet šiandien visi nusikaltimai verčiami tik vienam Stalinui, užmirštant, kad šalia Stalino buvo partija,

jos centro komitetas ir politbiuras. Nors Lietuvoje pasiekta kai kurių lengvatų, bet valdžia ir toliau lieka komunistų partijos rankose, o partija yra pavaldi Maskvai.

Įsisteigusiame Sąjūdyje ir jo vadovybėje yra ir komunistų partijos narių, ir tai meta tam tikrą šešėlį visam Sąjūdžiui.

Pagrindyje veikusi Lietuvos Laisvės lyga sudaro nukentėję lietuviai patriotai todėl ji yra daug radikalesnė.

Lietuvių tautos atgimimą lėmė daugybė faktorių, bet pagrindiniais reikėtų laikyti pagrindžio spaudą ir katalikų Bažnyčią.

Išėiviją pradėjo lankyti stačiai srautas svečių — giminių ir įvairių ten įsisteigusių organizacijų atstovų, šviečiančių išeiviją apie įvykius okupuotoje Lietuvoje. Lygos atstovų pranešimai gerokai skiriasi nuo Sąjūdžio atstovų. Lyga dažnai kaltina Sąjūdį už susidėjimą su partija, už nepakankamą Lietuvos reikalų gynimą. Kai kurie jų aiškinimai, ypač apie Šapokos istorijai spausdinti popieriaus pirkimą skambėjo anekdotiškai. Atsidėjusiems kovotojams už žmogaus teises ir Lietuvos laisvę pagal autorių nereikėtų nepatikrintų žinių skleisti. Autorius nurodo, kad nuomonių skirtumai gali atsirasti, tačiau nereikia vienu ar kitu pastangų nuvertinti ir smerkti, ypač, jei tos pastangos yra naudingos Lietuvos nepriklausomybei atstatyti.

Autorius siūlo suorganizuoti visų didžiųjų institucijų simpoziumą Lietuvos vadavimo reikalais. Jame turėtų dalyvauti išeivijoje ir krašte veikiančių svarbiųjų institucijų pirmininkai arba jų atstovai, bet išskyrus komunistų partiją, nes ji tebėra Maskvos įsakymų vykdytoja.

Šiandien komunistų partija ieško išėities iš susidariusios ūkinės ir politinės suirutės, bet valdžios nenori užleisti žmonių rinktiems atstovams.

Norint išsaugoti tautą ir jos kultūrą, reikia politikuoti. Atvykę svečiai kažkodėl nekelia aikštėn Lietuvos kalbinių problemų, rusų kolo-

nistų reikalavimų, lenkų skelbiamų autonominių kariams balsavimo teisės suteikimo ir pan.

Parama Izraeliui

Antikomunistinis rusų laikraštis JAV-se *Novoje Russkoja Slovo* išspausdino specialią Šimon Čertoko studiją: "Kiek Izraelis kainuoja Jungtinėms Amerikos Valstijoms".

1963 m. Amerika į Izraelį pasiuntė savo raketas, 1984 m. ten nuėjo amerikiečių Paton tankai, o vėliau Izraelis gavo ir žymų kiekį JAV gynybos lėktuvų. 1971 m. Izraelis savo kariams reikalams iš JAV gavo paskolos 540 mil. dolerių, o 1972 ir 1973 m. ta suma pakilo iki 607.5 mil. dolerių kasmet, o Izraelio karo metais 1973 m. parama išaugo iki 982.7 mil. dolerių. Šalia to Izraeliui buvo pervesta ginklų pristatymui laivų už pusantro milijardo dolerių. Paramos suma augo, kol 1983 m. pasiekė jau apie 3 milijardus dolerių. Amerikos parama 1987 m. pasiskirstė maždaug taip: 1.8 milijardo dolerių gynybos reikalams.

1988 - 1989 finansinių metų biudžetas siekia 35 milijardus dolerių. Jų finansiniai metai prasideda balandžio 1 d. beveik pusė biudžeto (49%) eina mokėjimui vėdaus ir užsienio paskolų. Kita didelė suma — net 9 milijardai dolerių, yra skiriama ginklavimuisi.

Izraelis, šalia JAV paramos, labai daug gauna privačių paskolų. Vien iš žydų šalpos centrinio fondo Izraelis 1987 m. gavo apie 300 mil. dol.

Lietuviai dalyvauja Pasauliniame Jaunimo suvažiavime

Paryžiuje rugpjūčio 20 - 27 d. įvykusiame Pasaulio demokratinio jaunimo kongrese pirmą sykį, atskirai nuo sovietinės delegacijos, dalyvavo ir 17 lietuvių. Pagrindinis lietuvių ir estų delegacijų tikslas buvo priminti pasauliui, kad Pabaltijis tebėra sovietų okupuotas ir kovoja už nepriklausomumą.

(Nukelta į psl. 32)

ŽVILGSNIS Į POLITIKĄ

Dr. Jonas Stiklorius

RAUDONOJI ARMIJA

Teisingai yra sakoma, kad tautos istorija parašyta jos geografijoje. Pavyzdys: anglų tautai tik retai teikėdavo rūpintis apsisaugoti nuo priešų invazijos, nes anglų salas nuo Europos kontinento skiria daugiau kaip 30 mylių vandens. Vien tik dėl to nei Napoleonas, nei Hitleris nepajėgė Anglijos užkariauti ir okupuoti. Visai kita yra rusų tautos geografinė padėtis. Jau ištikus šimtmečius nuo skandinavų, vikingų ir nuo mongolų totorių rusų tauta turėjo gyventi dideliuose, labai placiuose žemės plotuose, kurie didele dalimi buvo lygūs, vienodi ir kuriuose buvo mažai natūralių kliūčių, sienų kaip, pvz. kalnų, vandenų. Rusai keletą šimtmečių turėjo kentėti mongolų-totorių priespaudą, okupaciją, jungą ir tai paliko pėdsakus rusų tautos charakteryje: žiaurumą, karingumą, agresiją. Kad apsisaugojus nuo kaimynų (ar ne D. L. K. Algirdas beldėsi į Kremliaus vartus), jų pačių agresyvumas turėjo dar padidėti ir sustiprėti. Susidarė tam tikras paradoksas: kad apsisaugojus nuo priešų, rusai turėjo gintis, pereidami į priešpuolius, tuo, žinoma, vėl iššaukdami tų priešų agresiją ar tuo beveik sudarydami užburtą ratą — juo daugiau puolimų, tuo daugiau priešpuolių, ir atvirkščiai. Pagaliau rusų įgimtas agresyvumas taip išaugo ir sustiprėjo, kad vien tik 18 ir 19 šimtmečiuose rusai darė daugiau kaip 30 puolimų į kaimynus. Tuo paaiškinami faktai, kad jie atsидūrė Kaukaze, net prie Pacifiko, Vladivostoke. Toks agresyvumas iššaukia ir kitas pasekmes, pvz. diktatūrą, nes

beveik nuolatinėje karo padėtyje demokratija neįmanoma. Demokratijoje vis atsiras opozicionierių, kurie nesutiks su vienu ar kitu valdovų žygiu. Daug lengviau ir patogiau valdyti, kai nėra demokratinės opozicijos, ypač kai valdovas ar diktatorius rengia agresyvių puolimą.

Valdovas pirmoje eilėje turi pasikliauti savo ginklu, kareiviais. Tad ir po visais carais kariuomenė visada būdavo gausi ir galimai geriau aprūpinta viskuo tuo, ką tik valstybė įstengia jai duoti. Vienas iš daugelio agresijos požymių: 1904 - 1905 m. rusų caras vedė karą prieš Japoniją. Tas karas buvo Rusijai visai nereikalingas. Jis buvo imperialistinė užgaida. Šis karas pasibaigė rusų pralaimėjimu ir gana sunkiai sukrėtė visą imperiją, kas atsiliepė net rusų okupuotoje Lietuvoje, kur caras buvo priverstas bent kiek atleisti okupacinius varžtus, tuo duodamas lietuviams šiek tiek galimybės pradėti kovoti už laisvę.

Sekantis didysis karas buvo Pirmasis pasaulinis karas (1914 - 1919). Šis karas irgi buvo Rusijai nereikalingas. Juk tik dėl to, kad serbas Gavrilo Princip, privatus asmuo, nušovė Austro-Vengrijos sosto įpėdinį, carui nebūtinai reikėjo įsivelti į tokį didelį karą.

Šiame kare Rusija pastatė ant kojų didžiulę, milijoninę armiją, kuri, atvirai kalbant, nebuvo kaip reikiant organizuota, ginklavimas, tiekimas šlubavo, vadovybė ne visai žinojo, kaip sėkmingai kariauti. Tad ir nestebėtina, kad 1914 m. vasarą, kai dvi rusų

armijos, vadovaujamos generolų Samsonovo ir Rennenkampf, įsiveržė į Mažąją Lietuvą (tada buvusią Vokietijos Reicho Rytprūsių provinciją), jos buvo sulauktytos vokiečių armijų, vadovaujamų generolų Hindenburg ir Ludendorff ir Tannenbergo mūšyje (kuris, įdomiu istoriniu sutapimu, vyko visai netoli tos vietos, kur 1410 m. Vytautas Didysis sumušė kryžiuočius) buvo sumuštos ir sutriuškintos.

Įsivėlimas į šį visiškai nereikalingą karą rusų caro imperijai brangiai kainavo, nes ji sugriuvo ir pats caras buvo nuverstas ir nužudytas. Žinoma, tas rusų imperijos sugriuvimas mums pasirodė didžiai naudingas, nes mums susidarė istorinė reta proga atstatyti savo nepriklausomybę.

Carui atsistatydinus, 1917 m. valdžią perėmė Kerenskis, bet tik už maždaug pusmečio Lenino vadovaujami komunistai — bolševikai jį nuvertė ir patys atsidedo į sostą. Leninas gerai žinojo principa: "Revoliucija yra svarbi ir reikšminga, bet tik jeigu ji gali atsiginti ginklu". Pradžioje Leninas turėjo latvių dalinius (maždaug diviziją), kurie buvo jam ištikimi. Yra pagrindo manyti, kad jeigu Leninas nebūtų turėjęs šių latvių dalinių, jis nebūtų galėjęs išsilaikyti valdžioje. Jis tačiau greitai suskato organizuoti raudonąją armiją. Ją sudaryti jis pavėdė vienam savo gabiausių, veržliausių, karingiausių sėbrų — Bronstein - Trockiui. Siekdamas sudaryti armiją, Trockis susidūrė su dideliais sunkumais, nes padėtis buvo beveik beviltiška. Caro armijos kareiviai, paimti iš kaimų, buvo ilgamečio sunkaus karo išvarginti ir troško tik vieno — sugrįžti į gimtąjį kaimą. Šiek tiek daugiau savanorių jis rado pramonės darbininkų tarpe. Iškilus sunkus, žiaurus civilinis karas raudonosios armijos prieš vadinamus "baltuosius", kuriuos sudarė caro generolai ir visi tie gausūs žmonės, kurie vienais ar kitais sumetimais buvo nusistatę prieš bolševikus. Raudonoji armija pagaliau šį karą laimėjo, dalinai dėl to, kad komunistų šūkis "Laisvės ir žemės" veikė eilinį rusą daug stipriau negu bal-

tųjų siekiai, kurie tik norėjo atstatyti prieš 1917 metus buvusią padėtį. Kariuomenė, suprantama, negali kariauti be karininkų, o tuo metu didžioji dauguma karininkų, kariavusių pasaulinio karo metu, buvo baltųjų pusėje. Trockis tą problemą išsprendė gana originaliu būdu: jis ėmė vilioti buvusius caro karininkus įvairiais pažadais ir privilegijomis, kad jie eitų kariauti raudonojoje armijoje, ir tokių jis rado.

Vienas ryškus pavyzdys: Caro armijos karininkas Tuchačevskis nuėjo tarnauti į raudonąją armiją ir, ten pasižymėjęs, iškilo iki Sovietų Sąjungos maršalo, bet vėliau buvo Stalino budelių nužudytas.

Tik įsitvirtinę valdžioje, bolševikai ėmė skelbti savo pagrindinį siekį — sukommunistinti visą pasaulį. Iškilęs diktatorius Stalinas ir Trockis tuo klausimu sutiko. Jie skyrėsi tik tuo, kad Trockis norėjo iš karto kelti revoliuciją kitose valstybėse, tuo tarpu kai Stalinas norėjo pirmiau įsitvirtinti pačioje Rusijoje.

Pasaulis, ypač Vakarų Europa ir Amerika, sužinoję apie siekį — juos sukommunistinti, žinoma, pasipriešino ir ėmėsi priemonių gynybai. Tai, savo ruožtu, sudarė akstiną bolševikams dar labiau didinti ir stiprinti raudonąją armiją. Tas forsutas ginklavimas, tas raudonosios armijos didinimas ir stiprinimas pagaliau privedė prie dabartinės padėties, kad praktiškai visi Sovietų Sąjungos gyventojai įtraukti į armiją. Jau 7 metų vaikai stoja į „spaliukus“ (oktobronakus); nuo 9 metų jie eina į pionierius, nuo 14 metų į komjaunuolius (komsomolous). Visose šiose organizacijose vaikai gauna karinį apmokymą, supažindinami su ginklais, siunčiami į kariško pobūdžio stovyklas etc. Sulaukę 18 metų, jie imami į raud. armiją (ar kitus dalinius, laivyną, aviaciją etc.) 2 arba 3 metams, o atitarnavę laikomi atsargoje (rezerve) iki 55 m. amžiaus. Tad matome, kad eilinis Sovietų Sąjungos pilietis beveik visą savo amžių praleidžia ginklo tarnyboje. Šitoks, galima sakyti, besaikis ginkluotųjų pajėgų didinimas ir stiprinimas paga-

liau privedė prie to, kad dabar Sovietų Sąjungos pajėgose — raudonojoje armijoje, laivyne, aviacijoje etc. tarnauja daugiau negu 5 milijonai karių; jeigu dar pridėti sienų apsaugos, KGB ir kitokius uniformuotus ir ginkluotus dalinius, tai bus netoli 6 milijonų. Palyginkime su tuo Amerika, kur aktyviose karinėse pajėgose tarnauja apie du milijonai karių.

Šios milžiniškos sovietinės karinės pajėgos yra stipriai ginkluotos. Jos turi maždaug 53,000 tankų, 48,000 artilerijos pabūklų, 4,500 helikopterų, 8,500 kovos, transporto etc. lėktuvų. Raketų daliniai turi apie 1,400 tarpkontinentalinių, ilgų distancijų raketų, galinčių pasiekti Ameriką. Laivynas turi maždaug 300 įvairių didumų ir paskirčių karo laivų, ir apie 300 povandeninių laivų, kurie nešasi netoli 1,000 raketų. Šitokia milžiniška kariuomenė, taip stipriai ginkluota, žinoma, kainuoja milžiniškus pinigus. Tiesa, eilinis kareivis gauna vos centus ir iš viso laikomas prastose sąlygose. Iš kitos pusės, įvairių laipsnių karininkai (jų yra vienas iš aštuonių karių, atseit apie 600,000) apmokami ir iš viso išlaikomi kur kas geriau negu civiliai valdininkai ir tarnautojai.

Didžiausią bandymą, galima sakyti, egzaminą raudonoji armija turėjo išlaikyti 1941 m. birželio 23 d., kai Hitleris, sulaužydamas tą garsiąją draugystės sutartį su Stalinu, ją visai staigiai, netikėtai užpuolė. Hitleris puolė Sovietų Sąjungą tikrai didelėmis jėgomis: apie 150 Wehrmacht'o divizijų — atseit apie trys milijonai karių — 3,580 tankai, 7184 artilerijos pabūklai, 2,740 įvairaus tipo lėktuvai, maždaug 600,000 automobilių, sunkvežimių etc.

Tai buvo didžiausioji pasaulyje ligi tol matyta ir girdėta karinė jėga. Prie to dar prisidėjo Hitlerio sąjungininkai su savo divizijomis: rumunų — 12, suomių — 18, slovakų — 2 vėliau dar italų — 3 ir ispanų — 1. Puolimas buvo smarkus ir staigus. Jau pirmomis dienomis sovietų turimų apie 10,000 lėktuvų bent pusė buvo sunaikinta, dar net nespėjusių pakilti. Per

pirmuosius porą mėnesių Wehrmacht'as paėmė daugiau negu milijoną sovietų belaisvių. Apie 1941 m. Kalėdas pirmieji Wehrmacht'o daliniai jau buvo Maskvos priemiesčiuose.

Kodėl ta sovietų taip branginama ir tiek daug kainavusi raudonoji armija taip prastai pasirodė. Buvo keletas priežasčių. Viena buvo ta, kad Stalinas netikėjo jam iš įvairių pusių duodamomis informacijomis, kad Hitleris rengiasi jį pulti ir viasiškai neruošė armijos tam atvejui. Svarbiausia, tačiau, priežastis, atrodo, buvo štai kame, Stalinas, nežinia dėl kokios priežasties ėmė žudyti savo karininkiją tiesiog neįtikėtinais skaičiais.

Stalino įsakymu buvo nužudyti: iš 5 maršalų — 3; iš 15 armijos „komandyrų“ — 13; iš 85 korpuso „komandyrų“ — 57; iš 195 divizijos „komandyrų“ — 110; iš 406 brigados „komandyrų“ — 220 ir dar daug žemesnių laipsnių karininkų. Viso, Stalino įsakymu, buvo nužudyti tūkstančiai ir aukštesnio ir žemesnio laipsnio karininkų. Stalino pasekėjas Chruščiovas vėliau, per XX kompartijos kongresą, visai oficialiai patvirtino, kad tie visi nužudyti ir nužudyti karininkai visai nebuvo kalti jiems primetamais nusikaltimais, šamokslais, išdavimu etc. Tik vėliau paaiškėjo, kad visko to kaltininku buvo Hitlerio žvalgybos viršininkas SS generolas Heydrich, kuris tiesiog velnišku gudrumu suklastojo maršalą Tuchačevskį ir kitus karininkus kaltinančius dokumentus ir juos slaptai, per kitas valstybes, perdavė Stalinui, kuris jiems patikėjo ir ėmėsi tos taip nuostolingos raudonajai armijai akcijos. Efektas buvo toks, kokio Hitleris norėjo. Juk savaime suprantama; kiekvienoje kariuomenėje vyraučiančios vadovaujančios galvos yra aukšto laipsnio karininkai. Jeigu jų maždaug pusė nužudoma, tai tos kariuomenės karingumas ryškiai sumažėja. Taip ir atsitiko su raudonąja armija, kuri būdavo taip tiesiog besaikiai giriama kaip geriausioji pasaulyje.

(Nukelta į psl. 32)

IŠ LIETUVOS KARININKŲ LEMTIES

NORILSKO LAGERIUOSE

Atspaudas iš "Tiesos")

Noriu *Tiesos* skaitytojams papasakoti apie Lietuvos kariuomenės vadų likvidavimą 1941 m. birželio 14 ir 15 dienomis.

Tų metų gegužės 30 dieną dalis mūsų tautinės eskadrilės lakūnų buvome komandiruoti į Varėnos poligoną tobulintis koreguoti artilerijos ugnį. Birželio 14-ąją apie 1 valandą nakties mus staiga pakėlė. Per pusvalandį turėjome susiruošti ir atvykę du vežimai išvežė mus į Varėnos geležinkelio stotį. Tik išvažiavę iš poligono buvome sustabdyti, susodinti ant žemės duobėje, apstatyti ginkluotais sargybiniais. Susidariusios padėties mes neįvertinome. Tik vienas kapitonas Žukas pasakė: "Vyrų, čia ne juokai. Tai gali baigtis baisia tragedija".

Po kokių trijų valandų atvyko rusų karininkas, mūsų atsiprašė (girdi, vyksta laukų divizijos manevrai, kareiviai nesupratę įsakymo "nepraleisti iš poligono kariškių") ir palinkėjo laimingo kelio į Ukmergę. Pasirodo, tuo metu tankų divizija (o gal ir dar daugiau) buvo apsupusi visą Varėnos poligoną — vadų suėmimu prasidėjo Lietuvos kariuomenės likvidavimas.

Areštai vyko birželio 14 ir 15 dienomis. Dauguma suimtų Lietuvos kariuomenės karininkų buvo sugabenta į Naująją Vilnią, sugrūsta į prekinis vagonus ir birželio 17-osios rytą visi išgabenti iš Lietuvos. Iš mūsų eskadrilės areštuotų 10 karininkų į Norilską pakliuvo tik 4, kiti, matyt, pateko į kitus ešelonus.

Birželio 19-ąją, atsidūrėme Pasmakvėje, Babinio geležinkelio stotyje. Tą pačią dieną, lydimi sargybinių su šunimis, buvome nuvaryti į Juchnovkos lagerį, apie 20 kilometrų nuo Babinino. Tiksliai nepamenu, ar mes čia jau radome, ar pakeliui pavijome estų ir latvių korpusų karininkus.

Juchnovkos lageryje lenkų belaisviai statė barakus. Vieta graži,

kažkada čia buvo grafo Levo Tolstojaus dvaras. Mokantys lenkiškai aptiko užrašą lenkų kalba: "Čia buvo 3000 lenkų karo belaisvių. 1941.06.15 išgabenti nežinoma kryptimi". Jau po karo sužinojė apie 3000 lenkų belaisvių išžudymą Chatynėje, spėjame, kad į tą skaičių galėjo pakliūti ir Juchnovkos lagerio belaisviai.

Birželio 29-ąją iš Juchnovkos vėl išvarė į Babinino stotį, vėl į prekinis vagonus. Per Maskvą, Uralą mus atgabeno į Krasnojarską. Krasnojarsko lageris buvo padalytas į dvi zonas. Tarp zonų 20-30 metrų tarpas. "A" zonoje laikė lietuvius, latvius, estus, atgabentus iš Juchnovkos lagerio, o "B" zonoje, rodos keliomis dienomis vėliau atgabentus mūsų (rodos jų buvo keturiolika) latvių ir estų aukštuosius karininkus, kurie birželio pradžioje buvo išsiųsti į Maskvą, į psitobulinimo kursus. Liepos 20-ąją mus iš Krasnojarsko išvežė, o jie paliko ir į NKVD kurorto lagerį prie Lemos ežero — apie 100 km nuo Norilsko — buvo atvežti vėliau. Mes apskaičiavome, kad Jenisėjumi į Dudinką baržoje buvo gabenama beveik tūkstantis Pabaltijo kariškių: apie 350 lietuvių, apie 400 latvių ir apie 200 estų.

Rugpjūčio 3-iąją atsidūrėme Norilsko lageriuose. Ten ir prabuvome visą laiką: žinoma, tik tie, kam sveikata ir likimas lėmė išvengti mirties. Tik Norilске mus pradėjo tardyti. Svarbiausi klausimai: kiek tėvas turėjo žemės, kiek arklių, kiek karvių, kiek kiaulių?.. Ar tėvas naudojosi samdomąja darbo jėga? Ar buvai neigiamai nusistatęs prieš raudonosios armijos atėjimą į Lietuvą, ar priešiška? Ką su draugais kalbėjai apie raudonąją armiją?

Prisimenu, leitenantą Antaną Petkūną tardymas nuvarė į kapus, mat jis atsisakė pasirašyti tardymo

protokolą. Tardytojas jį išrengė ir tik su marškiniiais pastatė lauke po lašais bėgančiais nuo barako stogo. Diena buvo šalta, jis sušlapo, peršalo, gavo plaučių uždegimą ir mirė.

Kur, kada ir kas mus teisė, nežinojome. 1943 metų pradžioje apie kovo mėnesį, lagerio įgaliotinis kiekvieną šaukė iar pranešinėjo, kad NKVD ypatingojo susirinkimo nutarimu esame nuateisti. Kam teko po 6-7, kam po 8-10 metų. Straipsniai irgi įvairūs: antitarybiniai pasisakymai, antitarybinė agitacija, socialiai pavojingas elementas, aktyvi kova prieš revoliucinį judėjimą.

Mums jau būnant Norilске, vieną ūkanotą dieną pamatėme varomą apie 60-70 Lietuvos kariuomenės karininkų ir kareivių grupę. Tie karininkai kažkokiu būdu išvengė 1941-ųjų birželio areštų, kaudamiesi su besiveržiančiais vokiečiais, traukėsi į šalies gilumą. Jų likimas buvo liūdnas. Kai kuriuos tuoj pat sušaudė. Iš sušaudytųjų buvo minimi pulkininkas Antanas Sidabras, pulkininkas leitenantas Juozas Lavinskas, kapitonas Bronius Salikas, leitenantas Antanas Levinas, leitenantas Antanas Kvedaras, leitenantas Romas Žikorius ir kiti.

Manau, kad daugybėje Norilsko Dudinkos Lamos, Medvežij Ručej lagerių kankinosi dar nemažai Lietuvos karininkų, suimtų 1940 - 1941 m. iki baisiosios lietuvių tautos tragedijos. 1947 metais, kai išvykau iš Norilsko gyvų buvo likę apie 70-80 lietuvių, apie 30 latvių, 7 ar 8 estai. Dauguma mirė iš bado ir nuo sunkių gyvenimo sąlygų. 1942 m. pabaigoje, paguldintas į centrinę lagerių ligoninę, svėriau 47 kg.

Ligoninėje kartą pas mane užėjo garsus estų gydytojas Mardna ir sako: "Naktį atvežė sušalusį lagerininką, rodos lietuvių, jis atsigavo, bet mes su

juo nesusikalbame". Nuėjau į gydytojo nurodytą palatą. Žiūriu, guli mūsų Baršusko brigados kareivis Savickas. Mane pamatęs, jis apsidžiaugė ir sako: "Tai ir tu, čia pakliuvai"? Mat brigadoje sklido kalbos, kad aš jau miręs, nes kai mane vežė iš lagerio, baisiai karščiavau, retkarčiais praradavau sąmonę. Dabar, pamatęs mane, Savickas pamanė, jog yra miręs, ir už kančias Norilске pakliuvęs į dangų.

Pasirodo, brigadą nuo Ilgojo ežero vedė į lagerį. Beeidamas Savickas parkritęs ir likęs gulėti. Tuo metu mes buvome skeletai — kaulai, atraukti oda ir teturėjom tiek sveikatos, kad per nukritusį draugą neįstengdavome peržengti, jį apeidavome. Net ir kraujo turbūt buvo žymiai mažiau, nes nusimušus ar įsipjovus pirštą, kraujas nebėgdavo. Per pusantrų metų "humaniškiausia pasaulyje tarybinė santvarka" mus, jaunus, sveikata trykštančius vyrus, sugebėjo paversti bejėgiais seneliais.

Taigi ir Savicką draugai apėjo. Sargybiniai jo tikriausiai nepastebėjo. Kitas sargybinis, baigęs pamainą sargybos bokšte, eidamas į baraką, rado

ant kelio nukaritusį jau veik užpustytą žmogų, sustabdė pro šalį važiuosį sunkvežimį ir atvežė į centrinę ligoninę. Ligoninėje gydytojai pabandė atgaivinti. Jam pradėjus rodyti gyvybės žymes, perkėlė į palatą. Ryte jis pabudo prieš pusryčių ruošą ir papasakojo...

— Ejome su brigada po darbo į lagerį, bet kaip čia pakliuvau — neatmenu. Pabudęs žiūriu — guliu lovoje, baltos paklodės, švarūs baltiniai, pagalviukas, prie lovų baltos spintelės, net nesijaučia ropojant blakių, baltai apsirengęs žmogus nešioja ir ant spintelėlių dėlioja po gabaliuką baltos duonos. Žiūriu, ir ant mano spintelės padėjo. Guliu ir galvoju: numiriau ir pakliuvau į dangų.

Dar man būnant ligoninėje iš Lamos atvežė generolą Juodišį. Enkavedistai ne tik kankino, bet ir tyčiojosi iš žmonių. Tuos, jau pagyvenusius, išbadėjusius, nusilpusius generolus, pulkininkus vertė karstyti po medžius ir skinti maumedžių spyglius. Juodišius iškrito iš medžio ir susilaužė koją. Vėliau girdėjau, kad jį, invalidą, iš Norilsko išvežė ir kažkuriame Sibiro lageryje jis mirė.

Iš maumedžių spyglių mums gamindavo vadinamąjį "chvoiny kvas". Kaip jis daromas, nežinau. Lagerininkui jo dudavo gerti po porą šimtų gramų nuo "cingos" — skoarbuto: nuo blogo maisto, dėl vitaminų stokos, klibėjo dantys, kraujavo dantenos, niežėdavo kūną, ypač pakinkius, kamuodavo apatija, sąnarių ir nervų skausmai.

Daug, labai daug gali prisiminti gyvi išlikę Lietuvos kariškiai apie metus, praleistus Norilsko lageriuose. Neišdyla iš atminties nesibaigiančios naktinės kratos, rengiamos vien dėl to, kad naktimis negautume poilsio. Neišdyla iš atminties ištisi tabūnai utėlių ir blakių, čiulpiančių paskutinius kraujo lašus. Tačiau kad ir koks žiaurus buvo tas mūsų egzistavimas, manau, kad Norilsko lageriuose buvome daug laimingesni už dešimtis tūkstančių mūsų tautiečių tremtinių. Mes kentėjome, mirėme, bet tikėjome, kad bent mūsų žmonos, vaikai, artimieji išvengė mūsų likimo.

Antanas Navaitis
Buvęs Lietuvos kariuomenės
leitenantas, karo lakūnas

Atkelta iš psl. 28

mybę. Savo tikslą jos pasiekė, sukeldamos didžiulį susidomėjimą.

Sovietų atstovai veltui reikalavo uždrausti Lietuvos ir Estijos jauniui dalyvauti kongrese kaip okupuotų valstybių delegacijoms. Naktimis buvo plėšomi stendai, pavogtos vėliavos. Tačiau kitų šalių atstovai pritarė pabaltiečių deklaracijoms. Rugpjūčio 23 d. į pabaltiečių surengtą demonstraciją atėjo keli šimtai žmonių iš įvairiausių pasaulio kraštų, pareikšdami savo solidarumą. (Elta)

Tarptautinė žmogaus teisių konferencija Vilniuje?

Sąjūdžio laikraštis *Respublika* rugsėjo 16 d. pranešė, kad ateinančių metų rugpjūčio-rugsėjo mėnesiais Vilniuje planuojama surengti antrąją tarptautinę žmogaus teisių konferen-

ciją. Zbigniew Romaszewski, naujojo Lenkijos senato narys ir vienas iš "Solidarumo" vadovų, buvo pakvietęs Sąjūdžio atstovus Petrą Vaitiekūną ir Arūną Degutį į Lenkiją tartis šiuo klausimu. Pasitarimuose dalyvavo Čekoslovakijos, Jugoslavijos, Olandijos, Prancūzijos ir kitų šalių atstovai.

(Elta)

Atkelta iš psl. 30

Jeigu Sovietų Sąjunga, nežiūrint visų šių kliūčių, vis tik atsidūrė laimėtojų pusėje, tai dėl to, kad Hitleris padarė stambių klaidų, kurių, turbūt, svarbiausioji buvo kariauti dviem frontais, Rytuose ir Vakaruose. Taipogi reikšmingai prisidėjo aliantų, ypač Amerikos, Sovietų Sąjungai duodama pagalba ginklais ir kito-

kiais kariniais reikmenimis, tiesiog milžiniškais kiekiais.

Ateitis parodys, ar raudonoji armija įstengs ir ateityje vesti šitokias dides kovas ir kaip jos baigsis.

KAZYS BRADŪNAS

MALDA LIETUVIŠKAM GAMTOVAIZDY

*Kryžius kalnelėje,
Pakalnėje šaltinis -
Abu šventi.
Klaupkis, gentie—
Krauju ir ašarom patvings.
Upelis prie kapų sustoja
Ir grįžta atgalios,
Kur laukdami stebuklo
Žmonės ir medžiai kląpo.*

HARTFORDO RAMOVĖNŲ SUSIRINKIMAS

1989 m. lapkričio 12 d., 2 val. p. p. Švč. Trejybės lietuvių parapijos salėje įvyko skyriaus narių susirinkimas. Susirinkime dalyvavo skyriaus garbės nariai — klebonas kun. Juozas Matutis ir dr. Alfonsas Stankaitis.

Susirinkimą pradėjo pirmininkas Lionginas Kapeckas. Juozas Beniūnas perskaitė skyriaus tradicinę maldą. Tylos susikaupimo minute pagerbti mirę skyriaus nariai. Sekretorius Adolfas Maslauskas perskaitė iš centro gautus raštus.

Diskusijose susirinkimas pasisakė kritiškai dėl mokesčio už patalpintas Centro valdybos leidinyje skyrių veiklos aprašyme nuotraukas. Aptarta lapkričio mėn. 19 d. rengiamo Lietuvos kariuomenės atkūrimo paminėjimo programa.

Sąjungos garbės narys Vaclovas Nenortas trumpai aptarė skyriaus veiklos nueitą kelią. Daugelį iš mūsų slegia amžiaus našta. Daug išskeliavo

Susirinkimo metu valdyba. Iš kairės Augustinas Virkutis — parengimų vadovas, Antanas Bakšys — išdininkas, Lionginas Kapeckas — pirmininkas, Benediktas Dapkus — vicepirmininkas, skyriaus garbės narys klebonas kun. Juozas Matutis ir sekretorius Adolfas Maslauskas. Nuotr. Juozo Griniaus

ir tradicijas. Remiantis LKVS Ramžinybėn, tačiau mūsų skyrius gyvuoja. Gyvuoja deka tų, kurie eilę metų sutinka būti renkami į valdybą ir pozityviai dirba skyriaus gerovei, išlaikyti garbingą lietuvių kario vardą

movės statuto 19 str. pasiūlė skyriui nusipelnusius Lionginą Kapecką, Benediktą Dapkę ir Antaną Bakšį išrinkti skyriaus garbės nariais. Pasiūlymas susirinkimo priimtas ir patvirtintas vienbalsiai.

SĀVANORIO - KŪRĖJO PRANO ŠPAKAUSKO PAGERBIMAS

Savanorio - kūrėjo Prano Špakausko pagerbime. Iš k. — Antanas Bakšys, Adolfas Maslauskas, sveikina skyriaus garbės narys klebonas kun. Juozas Matutis savanori-kūrėją Praną Špakauską, skyriaus pirm. Lionginas Kapeckas, Benediktas Dapkus ir Augustinas Virkutis. Nuotr. Juozo Griniaus

Pranas Špakauskas gimė 1899 m. lapkričio mėn. 12 dieną Papartinių km., Sintautų valsčiuje Šakių apskrityje. Į Lietuvos kariuomenę įstojo savanoriu 1919 m. į antrąjį pėstininkų pulką. Buvo paskirtas į pirmą batalioną, pirmą kuopą. Kario laipsnis — vyr. puskarininkis. Dalyvavo kovose su bolševikais ir bermontininkais. Taip pat dalyvavo Klaipėdos krašto atvadavime. Apdovanotas sąvanorio ir Klaipėdos krašto vadavimo medaliais. Vaclovas Nenortas 1982 m. *Karyje* Nr. 3 (pradžia) yra smulkiai parašęs jo paties prisiminimus "Savanoris — Kūrėjas ir Klaipėdos Krašto Sukilėlis Pranas Špakauskas Pasakoja".

Pranas Špakauskas yra aktyvus ramovėnas. Yra buvęs vicepirmininko ir išdininko pareigose. 1989 m. gegužės mėn. visuotinam skyrių atstovų suvažiavime Klevelande jam suteiktas Sąjungos garbės nario vardas.

Pirmininkas, sveikindamas sukak-

tuvininką, pasidžiaugė, kad skyrius didžiuojasi turėdamas savo tarpe savanorį-kūrėją ir šiandieną sulaukusį garbingo amžiaus, švenčiantį 90-tą gimtadienį. Linkėjo sulaukti dar daugiau. Klebonas kun. Juozas Matutis linkėjo sveikatos ateičiai, išlikti nepa-

vargstančiu ramovėnu ir paraprijiečiu kaip iki šiol. Dr. Alfonsas Stankaitis linkėjo sulaukti šimtojo.

Pirmininkas Lionginas Kapeckas sukaktuvininką apjuosė per petį iš Lietuvos atvežta tautiniais motyvais austa juosta "Sveikiname". Susirinki-

mas sugiedojo ilgiausių metų, sveikatingų metų ir Valio!

Pirmininkas padėkojo klebonui kun. J. Matučiuui ir dr. A. Stankaičiui už atsilankymą. Sekė kava ir gimtadienio tortas.

A. Maslauskas

LAPKRIČIO 23-JI HARTFORDE

Lapkričio 19 d. Hartfordo ramovėnai paminėjo Lietuvos kariuomenės atkūrimo 70-sius metus. Paminėjimas prasidėjo šv. mišiom 9 val. ryto Šv. Trejybės lietuvių parapijos bažnyčioje, dalyvaujant organizuotai ramovėnams ir skautėms bei skautams. Mišias atnašavo kun. A. Gurklis, MIC, už žuvusius dėl Lietuvos laisvės karius, laisvės kovotojus — partizanus ir Sibiro tremtyje nukankintus. Kun. A. Gurklis, MIC pasakė tam momentui prasmingą pamokslą.

Altoriaus priekyje, pakopoje, Amerikos, Lietuvos, ramovėnų ir skautų vėliavos. Altoriaus pakopoje, viduryje, eglės šakų vainikas perristas tautinio audimo juosta. Tai simbolis žuvusiems atminti už Lietuvos laisvę. Vainikas ponios Albinos Belazarienės dovana. Per mišias giedojo parapijos mišrus choras vadovaujant skyriaus garbės nariui ramovėnui Jurgiuui Petkaičiui. Mišioms pasibaigus, choras sugiedojo Maironio Lietuva brangi. Po to visi ėjo į bažnyčios parapijos salę pagrindiniam minėjimui.

Svečiams užėmus vietas, pirmininkas Lionginas Kapeckas minėjimą pradėdamas, trumpai pažymėjo jo prasmę ir atkurtos Lietuvos kariuomenės reikšmę nepriklausomybei. Muzikai Eleonorai Miniukienei skambinant pianinu maršą, įneštos vėliavos. Skyriaus garbės narys klebonas kun. Juozas Matutis sukalbėjo prasmingą invokaciją. Pagerbtas savanoris-kūrėjas Pranas Špakauskas. Jam baltą gvazdiką prisegė Nerija Gureckaitė.

Pagrindinę kalbą pasakė prof. dr. Česlovas Masaitis iš Thompson, CT. Tema "Kariuomenės reikšmė atsiku-

riant Lietuvos nepriklausomybei. Pasauliniai įvykiai ir idealoginė raida". Paskaita buvo reikšminga, įdomi. Publika negailėjo padėkos.

Korėjos veteranas ramovėnas inž. Juozas Starėnas įdomiai paskaitė savo parašytą kūrinį (sakyčiau poemą) "Karys Lietuvos kovoje". Skaitant kurinį, atskirus sakinius interpretavo daina. Rašinys buvo labai patriotinis ir jam taip pat negailėta padėkos plojimų.

Trumpą pranešimą padarė LB Apygardos pirmininkas inž. Jaunutis Nasvytis apie daromą akciją į Vašingtoną dėl prezidento Busho-Gorbačiovo konferencijos Maltoje. Ragino siųsti Amerikos prezidentui Bushui telegramas ir laiškus dėl Lietuvos,

Latvijos ir Estijos. Laiškus čia pat LB dalino pasirašyti.

Pabaigai solistė Diana Vytell iš West Haven, CT, akomponuojant muz. Eleonorai Miniukienei, padainavo Maironio "Mylėk, lietuvi" — kompozicija P. Šopogo, "Malda" — žodžiai Marijos Petrauskienės slapyvardžiu "Ramunė". Muzika Liudo Stuko ir Liudo Giros "Ne margi sakalėliai" — muzika Tallat Kelpšos. Solistę publika pagerbė ilgu plojimu.

Pirmininkas Lionginas Kapeckas pareiškė padėką visiems programos dalyviams ir atsilankusiems svečiams. Minėjimas pasibaigė 12 val.

A. Maslauskas

RUBAJATAI

(BERNARDUI BRAZDŽIONIUI)

PRANAS URBUTIS

***Pražydai brandžiam amžiuj ir vis linksmi dainuoji —
Lietuvėlę apkabinęs ant savo pečių tvirtai nešioji!
Esi Tėvynės žemės didis artojėlis — Tavo arklas plunksna!—
Neši tautos vėliavą iškėlęs — meldiesi — neraudoji! —***

***Tu neskendai vyne, kaip rubajatų tėvas darė —
Poeto darbus ir garbę atidavei tautai — ir tiems, kurie tave barė!
Paplūdyimus tu palikai gražuolėms fejoms dūkti —
Tu pamilai Tėvynės žemę — ten artojėliai arimus aria!...***

***Tu sukūrei daug gražių dainų, poemų — melle spindinčių eilių!
Išklaidžiojai Alpių kalnus — prisirinkai daug gražių gėlių!
Keliaujantis poetas skelbei pasauliui Tėvynės kančią —
Atidengei daug piktų nelaimių — darbus Tėvynės budelių!.***

LAPKRIČIO 23-IOSIOS MINĖJIMAS BOSTONE

Atkuriamą valstybę turėjo atkurti ir savo kariuomenę, nes 1919 m. iš karto atsirado net trys Lietuvos nepriklausomybės priešai — rusai bolševikai, lenkai ir bermontininkai. Jauna, pradžioj tik iš savanoarių sudarytą mūsų kariuomenė, ne uniformuota, o savais drabužiais apsirengusi, netgi nepakankamai sunkiai ginkluota, toji kariauna pajėgė su tais trim priešais susidaroti — bolševikus iš Lietuvos išvijo, bermontininkus nugalėjo Radviliškio laukuose, būtų įžengusi ir į Vilnių jeigu ano meto galingi santarvininkai nebūtų stoję lenkų pusėn. Taigi šiomet gerbiama nepr. Lietuvos kariuomenė, sulaukusi 71 metų atkūrimo sukaktuvių, mūsų dėmesio ir pagarbos yra tikrai nusipelnusi.

Bostone kariuomenės 71 metų sukaktį minėjom lapkričio 18 ir 19 d. Pagrindinis minėjimas, kurį surengė Bostono ramovėnai ir šauliai įvyko XI 18 d. 6 val. vakare So. Bostono Lietuvių piliečių d-jos III a. salėje. Čia vienu kitu komentaru minėjimo rengėjam patalkino Petras Viščinis. Grakščiai ir gražia liet. kalba vakaro programai vadovavo Reda Veitaitė. Minėjimo kalbą pasakė dabartinis *Kario* redaktorius Balys Raugas, į Bostoną atvykęs iš New Jersey. Metinę programą atliko Klevelando Lietuvių vyrų oktetas, kuriam pastaruoju metu vadovauja Raimundas Kavaliauskas. Nors minėjimas nebuvo labai stipriai garsinamas, į jį susirinko turbūt apie pustrčio šimto Bostono ir jo apylinkių lietuvių, kas dabar jau nėra labai dažnas įvykis.

Minėjimo prelegentas B. Raugas atvežė mums rūpestingai ir stilingai paruoštą paskaitą. Jis taikliai parinktu žodžiu pažvelgė į nepr. Lietuvos kariuomenės žygius, į kariuomenės ir žurnalo *Kario* 70 metų sukaktis, pagarbiamai paminėjo visus to leidinio redaktorius, stabtelėjo ties 1939 - 40 m. įvykiais, kada tik Respublikos pre-

Iš k. — žurnalistas Vacys Senuta, Jurgis Jašinskas, skyriaus valdybos pirmininkas, Lietuvos kariuomenės savanoris Stasys Santvaras, „Kario“ redaktorius Balys Raugas, rašytojas Jonas Vizbaras-Sūduvas, Martynas Dapkus, skyriaus valdybos vice-pirmininkas ir Laisvės varpo vedėjas Petras Viščinis.

Iš k. į d.: savanoris, rašytojas ir poetas Stasys Santvaras, šaulė, savanorio - kūrėjo Juozo Valicko duktė Birutė Valickaitė - Šakenienė. (jos tėvas, g. 1893.12.6, mirė 1978.11.3 Bostone) ir Martynas Dapkus, skyriaus valdybos vice-pirmininkas

Klevelando vyrų oktetas su soliste Irena Grigaliūnaite, atlikęs meninę programą, 1989 m. lapkričio 19 or 20 dienomis Bostone buvusiam Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjime. Dainininkams gėles prisega Birutė Valickaitė - Šakenienė.

zidentas Ant. Smetona ir Krašto apsaugos ministras gen. A. Musteikis (kiek aš prisimenu, prie jų buvo prisijungęs ir Švietimo ministras K. Jokantas) Sovietų Rusijos ultimatumo priimti nesutiko ir sakė, kad sovietams reikia pasipriešinti ginklu, o visi kiti ministrai ir gen. St. Raštikis grubiam ultimatumui savo galvas nulenkė; prelegentas savo nuomonės įterpė ir apie dabartinius įvykius Lietuvoje, tarė, kad jie teikia daug vilčių lietuvių tautos išsilaisvinimui, kad ir mes toje tautos kovoje turime dalyvauti, būti apdairūs, veiklūs ir vieningi. Už išraiškiai paskaitytą paskaitą *Kario* redaktoriui Baliui Raugui mes šiltai ir ilgai paplojom.

Kaip minėta, renginio meninę programą atliko Klevelando Lietuvių vyrų oktetas, neseniai grįžęs iš Lietuvos, kur beveik visuose didesniuose miestuose buvo surengti jo koncertai. Minimą okteta sudaro: Algis Gylys ir Mindaugas Motiejūnas — pirmi tenorai, Jonas Muliolis ir Gytis Motiejūnas — antri tenorai, Raimondas Butkus ir Mečys Aukštuolis — baritonai, Romas Zylė ir Valdas Žiedonis — bosai. Kai nors iš tolo sekame ok. Lietuvos kultūrinį gyvenimą, negali-

me nematyti ir negirdėti, kad toje žiaurioje ir baisioje nelaisvėje, nors persekiojama, nors ir prievartaujama, mūsų tauta yra pasiekusi nuostabių kultūrinių pergalių. Ten yra ir aukštą meninį lygį pakelta chorinio ir apylamai vokalinio dainavimo kultūra, lietuvių chorai (Vyrų choras Varpas, Konservatorijos studentų choras ir kt.) tarptautinės chorų varžybose jau yra laimėję pirmąsias vietas. Taigi dainos ir dainavimo mylėtojų sambūriam, kokius mes išivijoje dar pajėgiamė išlaikyti, Lietuvoje dabar nėra lengva klausytojus nustebinti. Apie Klevelando Lietuvių vyrų okteta ten gražiai atsiliepta, nestigo okteto vyrų klausytojų, plojimų ir svetingų priėmimų, bet jie patys turbūt stipriai jautė, kad šiuo metu Lietuvoj dainuojant, reikia stipriai pasitempti.

Bostone Klevelando vyrų oktetas dainavo kompozitorių V. Kuprevičiaus, J. Tallat-Kelpšos, E. Balsio, F. Loews, M. Petrausko, A. Bražinsko, V. Gorino, J. Gaizausko, B. Dvariono, R. Babicko, A. Mikulskio, M. Noviko, G. Posfordo, St. Šimkaus, S. Rombergo, J. Švedo, J. Paulausko ir kt. dainas. Daugiausia tai buvo kariniai maršai, patriotinės ir liaudies dai-

nos, viena kita estradinė daina, tokio pat pobūdžio buvo ir trys ar keturi bisai. Tik čia reikia įterpti pastabą: St. Šimkaus kūrinys "Kur bakūžė samanota" nėra harmonizuota liaudies daina, kaip programoje įrašyta, o jo sukurta originali daina (jos teksto, versto iš lenkų kalbos autorius yra poetas Pranas Vaičaitis).

Kaip gi tie Klevelando vyrai dainavo? Visų pirma maloni staigmena buvo tai, kad oktetas yra regimai atjaunėjęs. Kai prieš keletą metų Bostone lankėsi tas pats oktetas, dar Ryto Babicko vadovaujamas, tai iš ano, jei neklystu, liko tik du vyrai — pirmas tenoras Algis Gylys ir baritonas Mečys Aukštuolis, kiti šeši yra stiprūs ir dar jauni vyrai. Jaunas stiprus, jautrus yra ir dabartinis okteto vadovas Raimundas Kavaliauskas, parodęs itin ryškų okteto vyrų muzikavimą. Klevelando vyrai yra gerai pasiruošę dainuoja nesvyruodami nei ritmuose, nei intonacijose, jų balsai dailių tembrų, išlyginti, jie gerai jaučia melodių ir tekstų mintį, pažįsta ne tik fortissimo įtampas, bet ir žymiai subtilesnį dainavimą — piano ir mezzoforte, dainuoja darniai, niuansuotai, su įsijautimu į dainą ir net su šposo užuominom. Visa tai rodo, kad Klevelando Lietuvių vyrų oktetas, kaip saviveiklinis sambūris, ir Lietuvoje negalėjo daryti primityvaus ir mėgėjinio dainavimo įspūdžių. Bostone mes okteto vyrų karštai ir nuoširdžiai plojome, išprašėm kelių papildomų dainų.

Okteto solistė Irena Grigaliūnaite — tai lyg balta paukštė juodvarnių būry, tikra jų puošmena. Ji ir baltą dailią suknaite vilkėjo iš tikro atrodė kaip balta paukštė juodų smokingų giraitėje. Su oktetu I. Grigaliūnaite padainavo komp. A. Brazinsko "Vakaro daina", G. Pasfordo "Kur tu mylima", St. Šimkaus "Kur bakūžė samanota", S. Rombergo "Tik jam vienam" ir dar vieną bisą. Mūsų gana kurčios, blogos akustikos salėje I.

(Nukelta į psl. 47)

JONUKAS IR GRETUTĖ

BALYS GRAŽULIS

Moteris pravirko. Ašaros riedėjo skruostais ir dideliais lašais krito ant gėlėtos suknelės. Verkė gailiai, pasisiriūbaudama.

— Aš su juo pakalbėsiu, — pagaliau pažadėjo pulkininkas.

Jis jautė, kad turėtų pasakyti ką nors švelnesnio, raminančio, bet jai taip staiga užsiverkus, nerado tinkamo žodžio. “Gal reikėtų guodžiamai apkabinti? Pasiūlyti nosinę? Ką nors reikėtų daryti. Ką nors! Tokia žavi moteris”. Bet jis tik nervingai lankstė pirštus ir nieko nedarė.

— Aš su juo pakalbėsiu, — pakartojo.

— Ne, ne! Prašau! Jis mane užmuštų. Šią naktį papjautų! — baimingai šaukė moteris.

— Mano pulke nėra žmogžudžių, ponai, — piktokai įspėjo ją pulkininkas.

— Bet jis gi serga, ponas pulkininke. Tikrai serga. Anksčiau taip nedarė.

Pulkininkas skėstelėjo rankas.

— Nemėgstu kištis į šeimininius reikalus. Žinoma, kai patys nesusitvarko...

— Čia ne šeimininiai reikalai, ponas pulkininke. Jis serga, jis pamišęs. Jį reikėtų ligoninėn paguldyti.

— Neatrodė, kad jis sirgtų, — abejojančiai atsakė pulkininkas.

— Niekas nepasakytų, — pritarė moteris, — o peilį galanda.

— Peilį? — pakėlė galvą pulkininkas.

— Prieš kurį laiką parėjo jis iš tarnybos susimastęs, nekalbus, — šluostydama ašaras, pasakojė moteris. — Ir klausiau, ir meilinaus, o jis nieko. Kaip žemė. Nei pietų nevalgė. Sėdėjo taip iki vėlomos. O kai aš atsiguliau, jis atsinešė iš virtuvės peilį ir ėmė galąsti. Kokią valandą aštrino. Varto rankose, šypsosi ir nė žodžio. Paskui priėjo ir sako: “Duok ranką”. Balsas gūdus, prikimęs. Aš visa drebėt pradėjau. Paėmė, pačiupinėjo pirštą ir murma: “Dar

per liesas”. Tada padėjo peilį ir atsigulė. Jis tuoj užmigo, o aš visą naktį galvojau, ką tai reiškia.

— Po kelių dienų vėl tas pats. Tas dienas buvo geras, toks meilus, tik neprisiminė, ką aną naktį darė. Kelias naktis taip. Pagalanda peilį, pačiupinėja pirštą, pasako “per liesas” ir eina gulti. Aš ir drebu, ir juoktis mėginu, ir vis nežinau, ką jis galvoja. Tik aną dieną prisiminiau, kad yra tokia pasaka: “Jonukas ir Gretutė”. Persigandau baisiausiai. Supratau, kad mane pjauti rengiasi. Ir nei bėgti, nei ką daryti. Taip ir laukiu. O vakar jis užkaitė vandens puodą ir galando peilį ilgiau kaip visada. Pajutau, kad atėjo galas. Noriu bėgti — nepasijudinu, visa nutirpus. O jis pačiupinėjo pirštą ir sako: “Liesa dar, bet pjausiu. Matyt nenušeriama. “Tik tada aš pašokau — ir bėgti. Jis paskui mane. Vijosi per visą kiemą. Pas kaimynus nakvojau, ponas pulkininke.

Pulkininkas klausė nepertraukdamas. “Tokios kvailystės! Atrodė... O ką? Toks tykus visada. Tokia daili moteris. Vis dar krūpčioja”.

Ji vėl apsiverkė.

— Darykit ką nors, ponas pulkininke. Aš bijau namo eiti. Nežinau kur dėtis.

— Ištirsim, ištirsim... Ačiū, kad pranešėt, — jausdamas, kad jaudinasi, kalbėjo pulkininkas. — O priežasties nenujaučiat!

— Turėjo tarnyboje kas nors baisaus atsitikti. Parėjo tada toks išbalęs. Aš tikrai priežasties nedaviau, — kukčiodama atsakė moteris.

— Tikriausiai, tikriausiai, — pritarė pulkininkas. — Nusiraminkit, mes sutvarkysim.

Apraminęs ir išlydėjęs ją iš savo kabineto, pulkininkas nuėjo štabo raštinėn.

— Stok! Ramiai! — sukomandavo adjutantas.

Pulkininkas nesisveikino.

— Pagerbta, pagerbta, — skubinosi susodinti.

Vaikštinėjo po raštinę, nieko nesakydamas, ir vis dėbčiojo į puskarininkį Dauką, štabo raštininką. Stabtelis prie kurio stalo — raštininkas pašoks, išsi-tempia.

— Sėskit, sėskit, — pyko pulkininkas. “Dailus vyras. Nenuostabu, jog tokią gražuolę pagavo. Iš ko jis ją taip rengia? Tik jau ne iš algos”. Jo širdis smarkiai plakė, net svaigu galvoj darėsi. “Šnipas štabe! Nenuostabu, jog pamišo.

— Kame reikalas, ko jis šiandien čia taip trinasi, — stebėjosi adjutantas.

Pagaliau pulkininkas priėjo prie puskarininkio Daukaus.

Puskarininkis atsistojo, bet pulkininkui į akis nežiūrėjo. Atrodė paniuręs, lyg piktas.

— Blogai atrodai. Sergi? — klausė pulkininkas.
— Nesergu, — sumurmėjo puskarininkis. Jis net nepridėjo “Tamsta pulkininke”.

— Blogai atrodai, neatleido pulkininkas. — Galvą skaudą? Pavargęs?

— Neskauda.

Pulkininkas nuvėrė jį ilgu žvilgsniu ir nususuko.

— Ponas kapitone, prašau pas mane į kabinetą.

— Klausau! — riktelėjo adjutantas.

— Nieko nepastebėjau, tamsta pulkininke.

— Reikia pastebėti, ponas kapitone, — rūsčiai įspėjo pulkininkas.

— Klausau! — sumušė kulnis adjutantas.

— Kaip jis laikosi? Gerai dirba?

— Kuris laikas kiek išsiblaškęs, užsisvajojęs, tamsta pulkininke. Šiaip atrodo tvarkoje.

— Gerai. Pasiųsk jį pulko ligoninėn sveikatos patikrinti. Ir... — pulkininkas kiek pagalvojo, — atidžiai patikrink svarbesnius raštus. Įtariu jį dirbant svetimos valstybės naudai. Pranešimą gavau. Bet neskelbk apie tai. Ištrink viską... Supratai?

— Supratau, tamsta pulkininke!

— Ir atsiųsk man štabo viršilą.

Kai viršila įėjo, pulkininkas kalbėjo telefonu. Kažkam lyg pasaką sekė. Viršila klausė, stebėjosi.

— Supratot? Gerai. Man atrodo labai rimtas atvejis. Geriausia būtų pasiuntus jį karo ligoninėn. Vieno nepaleiskit. Atsakysit, jei pabėgs. Įspėkit karo ligoninę, kad saugotų.

Baigęs kalbėti su pulko gydytoju, pulkininkas atsisuko į viršilą.

— Kažkas netvarkoje su puskarininkiu Daukum. Ką pats pastebėjai?

— Nieko, tamsta pulkininke!

— Ko ten sėdi, jei nieko nepastebi.

— Klausau!

— Pastebėjai kokią permainą jo elgesyje paskutiniu laiku?

— Taip, tamsta pulkininke! Piktas, nemandagus, vis paniuręs.

— O kaip pakalbėti? Nenukalba?

— Nesikalbėjau. Nieko jam negali pasakyti, vis užkerta. Nieko neprisileidžia.

Pulkininkas pagalvojo, paskui mostelėjo galva.

— Gali eiti. Ir būk atidesnis.

Viršilai išėjus pulkininkas pakilo ir ilgai vaikštinėjo po kabinetą.

Ligoninėn eiti puskarininkis Daukus nenorėjo.

— Ko ten? Aš gerai jaučiuosi, nemandagiai atsakinėjo.

— Įsakymas! Supranti? — Suriko adjutantas.
— Prašau tučtuojau!

Jau pulkininko dėbčiojimas buvo jį sunervinęs. Vėliau viršila kuždėjosi su civiliu tarnautoju Morkūnu vis šnairom akimis nuveddamas. Visi, lyg susitarę, į jį žvilgčiojo. Atrodė, kažką žino ir nuo jo slepia. O dabar sveikatą patikrinti. Jam buvo neramu ir pikta. Išeinant visas būrys akių jį išlydėjo.

Gydytojas jį priėmė labai maloniai. Įtartinai maloniai, lyg seną prietelių. Net ranką padavė. Apžiūrėdamas vis šypsojosi ir čiauškęjo visokius niekus. Kalbėjo kaip su mažu vaiku.

— Gali suskaičiuoti iki dešimties? Kiek bus du kart du? Ar peiliuką turi?

Pradžioje puskarininkis Daukus ir skaičiavo, ir atsakinėjo, gydytojo elgesiu stebėdamasis. Paskui supykęs užsispyrė. Kuo jis jį laiko? Kūdikiu ar bepročiu?

Baigęs apžiūrėti, gydytojas atsisėdo priešais, atsilošė ir iš naujo ėmė klausinėti:

— Ar pasakas mėgsti skaityti? Ne? O man patinka. Ypatinai “Jonukas ir Gretutė”. Puiki pasaka! Aš paseksi. Pamatysi, ir pačiam patiks”. — Kalbėjo aštriai į puskarininkio akis žiūrėdamas.

Daukus nuleido galvą. Gydytojo kalba jį erzino. Paliko šilta ir pyktis kilo didele banga.

— Jonukas ir Gretutė paklydo miške. Ilgai klaidžioję vaikai užtiko cukrinį namelį. O stogas buvo šokoladinis. Neiškentė Jonukas ir atsilaužė stogo kampilį. Tik pradėjo čiulpti, kai išbėgo ragana, nutvėrė abu ir vidun įtraukė. Gretutę pristatė prie apyvokos darbų, o Jonuką uždarė į gardą. Gretutei mažai valgyti davė, o Jonuką šerte šėrė. Po kiek laiko liepė Gretutei užkaisti puodą vandens, o pati ėmė peilį galąsti. Išgalando ir sako, prie gardo priėjus: — Žąsinėli, žąsinėli, iškišk pirštėlį”. Jonukas iškišo. Ragana pačiuopinėjo ir nusivylus pasakė: “Per liesas dar”.

Dabar gydytojas nutilo. Net pasilenkęs stebėjo, kokį įspūdį padarė jo žodžiai. Puskarininkis neramiai judėjo kėdėje. Gydytojas dar labiau prilinko.

— Graži pasaka, ką?

Staiga puskarininkis pakilo.

— Galiu eiti ponas daktare?

— Aš dar nebaigiau. Nenori išgirsti galo? Gerai, paliksim. O, sakykit, peilius galąsti mokat?

— Bepročiu mane laikot, ar ką? — neiškentęs sušuko puskarininkis Daukus.

(Bus daugiau)

TREMTIES TRIMITAS

Redaguoja S. Kaunelienė

8650 Shari Drv., Westland, MI 48185

Šiuo adresu siūsti visą "Tremties trimitui" skirtą medžiagą

A Š LIETUVIS

V. BICIŪNAS

Atspaudas iš 1931 m. sausio mėn. "Trimito". Mintys aktualios ir šiandien.

Aš — lietuvis! Kokia garbė būti lietuviui! Mano tauta yra viena savaimingiausių tarp daugybės pasaulio tautų. Mano kalba yra seniausia iš gyvųjų žmonijos kalbų. Aš turiu teisę didžiuotis garbinga lietuvių tautos praeitimi, kuri primena man kilniųjų didvyrių ir Lietuvos valdovų vardus: Vydevučio, Mindaugo, Ringaudo, Gedimino, Algirdo, Kęstučio, Vytauto ir kitų. Mano proseneliai savo narsumu stebino visą pasaulį ir, gindami nuo priešų Lietuvos laisvę, savo krauju aplaistė ir gimtojo krašto laukus, ir tolimus slėnius nuo Volgos iki Tanenbergo, nuo Rygos iki Juodųjų jūrų.

Aš lietuvis — sūnus nemarios tautos, narys naujai atgimusios valstybės, krumplys didžiuliame rate, stumiančiam pirmyn visos krašto būklės pažangą. Tas ratas — tauta, daugumenė. Be to didžiojo rato, yra dar keli mažesni: vyriausybė, visuomenė, krašto gynėjai, meno ir mokslo žmonės.

Dar prieš penkiolika metų manoji tauta ir aš pats — mirdėjome svetimų engiami ir niekinami. O prieš pusamžį tautos išgamos menkdūšiai gėdinosi tautos vardo, stengėsi užmiršti gimtąją kalbą, laikydami ją "muzikiška" ir "pagoniška". Manė jie, kad tas, kuris lietuviu save vadina, yra neišmanėlis ir tamsuolis. Taip buvo iki to laiko, kai, nepaliovus kovoti dėl savo teisių, tauta ne tik laisvę sau iškovojo, ne tik valstybės rūmus atstatė, bet ėmė ugdyti savyje kultūrinio pažangumo ir ištvermės jėgas, kūrybinį savaimingumą prazyti ir ateitį savo įamžinti.

Šiandien aš — lietuvis — toks pat lygiateisis žmonijos narys, kaip vokiečių, anglas, prancūzas. Mano valstybė laisva, nepriklausoma. Nepriklausomas esu ir aš pats, nes veikiančių įstatymų ribose galiu niekieno nevaržomas savus ir viešuosius reikalus tvarkyti. Niekas man nebeužkerta kelio prie apšvietos, viešo veikimo, sutaikyto su tautos ir visuomenės siekiais, nepriklauso mano luominės kilmės, mano tikybos, kaip seniau rusų valdžia kad darydavo — ir dėl to viso aš iš tikro didžiuojuos!

Buvo laikas, kada daktaras Vincas Kudirka, kurs parašė tautos himno ("Lietuva, tėvyne mūsų"...) žodžius ir muziką, džiaugėsi, tikėdamasis pamatyti tuos laikus, kada Lietuvos miestuose ir miesteliuose krautuvų iškabos lietuviškai bus rašomos.

Dabar ne tik iškabos rašomos lietuvių kalba: dar rašomi lietuvių kalba įstatymai, kurių klauso keli milijonai žmonių. Dabar lietuvių kalba skleidžiamas ir gilinamas aukštasis mokslas Vytauto Didžiojo universitete. Dabar leidžiama kasmet šimtai literatūros veikalų, rašytų gražia lietuvių kalba. Šimtai tūkstančių spaudos lakštų — laikraščių, pranešimų, knygelių lietuvių kalboj pasklysta kas savaitė po visų mano gimtąjį kraštą.

Argi neturiu dėl to didžiuotis, dėkoti Apveizdai, kad man — man baudžiauninkų ainiui, man, vargdienių sūnui, — leido tą Lietuvos atgimimą matyti!

Dar mano senelis ėjo lažo atlikti į dvarą. Mano

tėvas dar sergėjosi kazoko "nagaikos", kuris už lietuvišką raštą — net gi maldaknygę — į tolimą Sibirą varė. Dabar nebėr senojo dvaro, išnyko ir lažas. Daugeliui mūsų net pats žodis — "lažas" — nebesu-prantamas.

Kazokų vardas tik atsiminimuose teminimas. Caro vietą užėmė kiti Rusijos viešpačiai, kurie nebeturi ir nebeturės valdžios Lietuvoje.

Per tuos keliolika metų, kai vėl atgijo nepriklausomoji Lietuvos valstybė, daug pasikeitė mūsų tautos ir atskirų žmonių būklėje, daug būta svarbių įvykių, kurie mokė mane, kad maža yra didžiulis lietuvių garbingu vardu, bet reikia dar išmanyti, kaip tasai vardas gerbti, kaip, galop, naudotis visomis gėrybėmis, kurias naujoji tautos būklė kiekvienam lietuviui teikia. Supratau kuo aiškiausiai, kad tautų santykiuose niekas nieko geruoju neduoda. Numaniau, kad ir Lietuva laisva nebus, jei patys jos žmonės dėl jos laisvės su ginklais rankose į kovą su priešų nestos.

Daug buvo iš pradžių Lietuvos laisvės priešų. Veržėsi jie į mūsų šalį iš rytų, pietų ir vakarų. Daug kas nebesitikėjo, kad tokią galybę patys lietuviai pajėgtų priveikti.

Bet aš drąsiai stojau į krašto gynėjų eiles, atmindamas senuosius Mindaugo karaliaus laikus, kai, taip pat iš visų pusių priešų supama, Lietuva ne tik nežuvo, bet susijungė ir stiprėjo.

Nebojau karo pavojų, nes gerai numaniau, kad jei bet kuris priešas Lietuvą užvaldytų, tektų man visvien, kaip ir kitiems lietuviams, karo našta pakelti, tektų lieti kraujas, tik ne už tautos laisvę, o svetimųjų naudai.

Aš lietuvis — puikiai nuo seno atsimenu žmonių priežodį, kad tik vienybėje tėra galybė. Siekdamas vienybės, visų pirma darau ašai visa, kad pačiame krašte, visų žmonių tarpe žydėtų vienybė ir sutarimas, tuo tikslu stengiuosi gerai suprasti savo pilie-

tines pareigas ir gerai sąžiningai įsias atlikti. Šeima — valstybės pagrindas — tai aiškina mokyti žmonės. Aš jais tikiu — ir stengiuos taipogi šeimoj taiką ir brolišką meilę ugdyti.

Bet skaičiau kadaisė mūsų tėvynės darbuotojo Adomo Jakšto eilėraščių dar apie kitokią vienybę:

— "Kur du stos

Visados daugiau padarys.

Viens pradės, kits padės —

Daug toliau varys. — "

Supratau garbingo senelio eilėrašty paslėptą mintį, skatinančią kiekvieną lietuvių stoti visuomenės talkon, ieškoti vienybės viešame veikime, norint padėti tautai ir valstybei jos aukštuose siekimuose.

Viešam veikimui reikalingos draugijos — organizacijos. Daug jų įvairių Lietuvoje. Bet man atrodo tinkamiausia toji draugija, kuri Lietuvoje gausiausia ir veikliausia.

Trokdamas valstybės labo, ieškodamas tokios didžiulės viena mintimi sujungtos šeimos, kuri lygiai kaimo, lygiai miesto žmonėse supratimą ir apšvietą skleidžia, atmindamas, kad dar tebėra Lietuvos priešų rankose Gedimino miestas — Lietuvos sostinė Vilnius, kuri dera būtinai atvaduoti, stojau į Lietuvos šaulių eiles. Aš šaulys — ir lietuvis.

Tuodu vardu man lygiai garbingu. Didžiuojuos esąs garbingos visuomenės šeimos narys, didžių ir svarbių darbų talkininkas. Stengiuos pats save tobulinti ir kitiems moralės ir kitokios paramos teikti.

Bet — žinau, kad ne visa manyje ir į mane panašių žmonių būklėje yra tikslu, gražu ir tobula. Numana tuos trūkumus — ir atsidėjęs stengiuosi juos šalinti. Kovoju su blogais įpročiais, tobulindamas savo būdą, įgydamas kaskart didesnio gyvenimo patyrimo, ugdydamas savyje žmoniškumą. Tuo keliu eidamas, esu tikras, veikiai įvykdysiu visus tautos siekimus. Ir tol nenurimsiu, kol mano ketinimai tikrai įvyks. Nes aš — lietuvis.

VISUOMENININKUI STASIUI PAČĖSAI 80 METŲ

Visiems Sydnėjaus lietuviams gerai žinomas ir pažįstamas visuomenininkas Stasys PAČĖSA savo draugų ir pažįstamų tarpe atšventė savo 80 metų gimimo sukaktį.

Sukaktuvinininkas gimė 1909 m. rugsėjo mėn. 14 d. Pakašavo kaime, Udrijos valsčiuje, Alytaus apskrityje. Mokėsi Rusijoje ir Lietuvoje.

Lietuvos Nepriklausomybės laikais tarnavo Žemės Ūkio Ministerijoje Žemės Tvarkytojo įstaigoje, Alytuje, Raseiniuose ir Tauragėje, eidamas įvairias atsakingas pareigas. Už sąžiningą pareigų ėjimą buvo apdovano-tas Lietuvos Nepriklausomybės 10-čio medaliu ir DLK Gedimino Ordino medaliu.

Gyvendamas Raseiniuose, Stasys Pačėsa laisvalaikį skyrė šaulių organizacijos darbui. Priklausė Sporto Klubui "Šarūnas", eidamas klubo pirminko pareigas. Vėliau, IV Šaulių Rinktinės Vado įsakymu buvo pasiūstas į Kleboniškių ir Kulautuvos sporto intruktorių kursus, kuriuos sėkmingai baigė. Netrukus buvo pa-

siųstas į 8 pėstininkų pulką Šiauliuose, į būrio vadų kursą iš kurių grįžo su būrio vado atestatu. Po to IV Šaulių Rinktinės Vado įsakymu, Stasys Pačėsa buvo paskirtas šios rinktinės sporto vadu.

Sovietų Rusijai okupavus Lietuvą, persikėlė į Tauragės miestą ir buvo buhalteriu Kelių Rajono įstaigoje iki vokiečių okupacijos. Vokiečiams okupavus Lietuvą, dirbo kaip Šiaulių Apygardos Raseinių apskrities atstovas, o frontui artėjant pasitraukė nuo vėl artėjančio siaubo į Vokietiją. Vokietijoje gyveno Zėdorfo stovykloje, dirbo kaip kvartalo vedėjas — vėliau darbų vedėjas.

Stasys Pačėsa į Australiją atvyko 1948 m., apsigyveno Sydnejuje ir tuoj pat vėl įsijungė į visuomeninį darbą, metai iš metų eidamas įvairias pareigas, nepavargdamas ir vis būdamas ten kur prašomas, reikalingas ir renkamas. 1952 m. buvo ALB Sydney Apylinkės Valdybos pirmininkas, 1953 metais ALB Krašto Kontrolės Komisijos pirmininkas ir vienos kadencijos ALB Krašto Valdybos sekretorius, kelių kadencijų ALB Krašto Tarybos narys, 1957 m. ALB Bankstovno Apylinkės pirmininkas, o nuo 1963 m. LKVS "Ramovė" Sydnejaus Skyriaus Valdybos narys ir paskutinių 3 metų kadencijoje buvo Skyriaus Valdybos pirmininku. Šioje organizacijoje ilgiausia dirbdamas, per 10 metų, o ypatingai paskutiniųjų 3-ju

metų laikotarpyje, St. Pačėsos pastangomis ir rūpesčiu buvo įgyta ir 1971 m. lapkričio mėn. 20 d. iškilmingai pašventinta LKVS "Ramovė" Sydnejaus Skyriaus vėliava. Tai didelis sukaktuvinininko nuopelnas ir svarus įnašas į ramovėnų organizacinį gyvenimą.

1976 m. vasario mėn. 15 d. St. Pačėsa įsteigė Sydnejaus Dariaus ir

Girėno šaulių kuopą ir buvo išrinktas tos kuopos pirmininku. 1981 m. švenčiant 5-kių metų Dariaus ir Girėno šaulių kuopos sukaktį, buvo įgyta ir iškilmingai pašventinta šaulių kuopos vėliava. Talkininkavo savo darbais įsteigti Adelaidės ir Melbourne šaulių kuopas. St. Pačėsa 1982 m. įsteigė Australijos Kunigaikščio Margio šaulių rinktinę ir buvo vienai kadencijai išrinktas tos rinktinės vadu. 1984 m. Stasys Pačėsa grįžo į šaulių kuopą ir dabar garbingai eina Sydnejaus Dariaus ir Girėno šaulių kuopos pirmininko pareigas. Už nuopelnus Lietuvai ir Šaulių Sąjungai Tremtyje, 1980 m. Stasys Pačėsa yra apdovanotas Šaulių Žvaigždės Ordinu.

Tenka paminėti, kad į Stasio Pačėsos brandaus amžiaus paminėjimo sukaktį atvyko gerokas būrys draugų ir pažįstamų, todėl Stasys Pačėsa susilaukė daug sveikinimų, linkėjimų ir dovanų. Dalyvavo ir gerb. prelatas P. Butkus, kuris savo kalboje nepasigailėjo gražių sveikinimų ir linkėjimų sukaktuvinininkui. Prelatas P. Butkus baigdamas savo kalbą, sukaktuvinininką Stasį Pačėšą apdovanojo Šv. Kazimiero 500 metų jubiliejiniu medaliu.

Sveikiname Stasį Pačėšą jo garbingo jubiliejaus proga ir linkime jam ilgiausių metų, geros sveikatos ir ištvermės ir toliau dirbti Lietuvos laisvinimo darbą.

B.G.

KLAJŪNAS

ALGIRDAS STATKEVIČIUS

Mes privalom užmiršti "negaliu"

Mums eiti Kudirkos — Maironio ke-
liu!

Gyvenimo knygą skaityti
Ir siekti idealo, užmiršt "negaliu".
Mums laisvą tėvynę matyti!

Norėjau gert arimų kvapą. . .

Tenai, tenai, kur ošia marios
Mylėjau dukras tos šalies,

Norėjau gert arimų kvapą
Ieškoti laimės ir širdies.

Tenai, tenai, kur aklas dainius
Išspaudžia ašarą širdies,
Kur laukia atpildo veidmainis,
Kur liūdi sodžiai prie Neries —

Tenai, tenai mažutė žemė,
O aš be jos lyg be širdies, —
Čia viskas, viskas man aptemę,
Čia ne gyvent, o laukt mirties.

Raudojo Lietuva . . .

Aidėjo rūmai, geso akys,
Raudojo Lietuva sūnų, —
Išėjo jie "sudiev" nesakę
"Karalių žemėn ir vergų".
Į rytus bėgo sunkūs ratai
Jaunystę nešė už kalnų,
Mėlynas akis užmiršt prisakė
Ir kolei gyvas likt vergu.

Iš: *Balsas iš laisvės kapo.*
Autorius: Klajūnas (Algirdas Statke-
vičius), Čigaga, 1984

AŠ TAS, KURIAM BUS PADARYTA IŠIMTIS

ALCIMANTAS BALTAKIS

*Aš tas, kuriam bus padaryta išimtis.
Man rodos, kad manęs nelies jokia liga.
Jei šausit į mane —
Pro šalį lėks kulka.
Nustumsit nuo uolos į prarają giliausią —
Aš nežinau, kokiū būdu,
Bet ir tada
Įstengsiu rasti atramą ir liksiu gyvas.
Aš tas, kuriam bus padaryta išimtis.
Iškėlęs galvą, jaunas ir stiprus
Aš eisiu per miestus ir kaimus. Ir visi,
Kuriuos pamilsiu, atsakys man tuo pačiu.
Ir mano priešai bus garbingi visados,
Ir visados draugai paliks ištikimi. —*

*Aš tas, kuriam bus padaryta išimtis.
Plačiai šypsodamasis, sveikinsiu visus,
Ir man visi plačiai šypsosis,
Ir visi supras,
Kad aš — vienintelis visam pasauly,
Kad aš — tai tas, kurio negalima nepastebėti...
Nėr kliūčių nenugalimų, nėr mirties. —
Aš tas, kuriam bus padaryta išimtis.*

*Bet ko, mielas drauge, šypsais tylomis?
Aš įtariu, jog tu ir pats apie save
Galvoji ne blogiau: juk mes abu jauni
Ir tuos pačius žodžius jaunystė mudviem kužda.*

1956 metais

ISTORINIS ŠAULIŲ VADOVŲ SUSITIKIMAS

Š.m. lapkričio mėn. Kanadoje – Hamiltone LŠST Centro Valdybos pareigūnai, Čikagos, Detroito ir Kanados šaulių dalinių vadovai-ės, dalyvavo pirmame, galima drąsiai pavadinti, istoriniame susitikime su gaivalingai besikeliančios laisvam ir nepriklausomam gyvenimui Tėvynės Lietuvos, atkuriamos Šaulių Sąjungos iniciatyvinės grupės įgaliotu atstovu, buvusiu partizanų ir tremtinių Juozu REMEIKIU.

Tasai šaulių vadų susitikimas, sušauktas Hamiltone, lietuvių parapijos salėje, buvo pradėtas parapijos klebono tėvo Juvenalio Liaubos, O.F.M., malda ir bendrais dalyvių užkandžiais. Kiek užkandus, susipažinus su svečiais, numatytą programą, sveikindamas atvykusį iš Lietuvos, linkėdamas atsikuriančiai Tėvynės Šaulių Sąjungai bei jos nariams ir vadovybei geriausios sėkmės, iš eilės pristatydamas visus dalyvius pagal einamas pareigas, pradėjo LŠST pirmininkas M. ABARIUS.

Seka Kanados Vilniaus šaulių rinktinės ir CV-bos vicepirm. J. ŠIAUČIULIO žodis, kuris sveikina atvykusį kanadiečių šaulių vardu ir supažindina su Kanados dalinių veiklos pasireiškimais.

Po šio sveikinimo skirto atsikuriančios Lietuvoje Šaulių Są-gos organizatoriams, vadovams ir šauliams, dėkodamas juos išreiškusiam, trumpoje įvadinėje apžvalgoje nusakydamas šiuo metu egzistuojančią padėtį, daromus žygius Lietuvos suverenite-

tui atgauti ir bendras pabaltiečių pastangas atsikurti okupacinio Sovietų Sąjungos jungo, Lietuvos Šaulių Sąjungos atsikūrimo pirmuosius organizacinius žingsnius, atliktus jau darbus bei ateities užsimojimus, išsamų pranešimą padarė svečias, Šaulių Sąjungos atkuriamosios Tarybos aktyvus pareigūnas, vicepirmininkas Juozas REMEIKIS.

Pagal jo pranešimą Lietuvoje Šaulių Sąjungos atkūrimo darbams vadovauja sudaryta 18 asm. koordinacinė Taryba, įsikūrusi Kaune, Žaliakalnio bažnyčios parapijos salėje. Darbo ir planavimo posėdžiams Taryba vieną kartą savaitėje reguliariai susirenka. Į Sąjungą priimami vyrai ir moterys nuo 18 metų amžiaus. Nepriimami priklausą komunistų partijai, buvę stribai ir savo darbais kenkę lietuvių tautai. Nariais stoja buvę kariai, šauliai, partizanai, tremtiniai, jau atsikūrusios Skautų Są-gos, ateitininkų, jaunaliuvių, Lietuvos Laisvės Lygos, Ateigimimo Sąjūdžio ir kitų organizacijų nariai – lietuviai patriotai, siekiantieji Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Atkuriamą Šaulių Sąjungą savo veikloje vadovausis Vlodo PŪTVIO nusagstytais ideologiniais pagrindais, kaip patriotiniai kultūrinė organizacija, pagal iki 1935 metų, veikusio iki jos sukarinimo, statuto pritaikinto dabarties reikalavimams pagariniais, kaip patriotinė, kultūrinė ir visuomeninė organizacija.

Jau yra suorganizuota ir veikia šaulių daliniai

LŠST p-kas Mykolas Abarius atidaro nepaprastą posėdį, kitame stalo gale Juozas Remeikis. Nuotr. Balio Telyčėno

Vilniuje, Kelmėje, Merkinėje, Gargžduose ir Alytuje, kurių vadai bei iniciatyvinės grupės nariai š. m. rugsėjo m. 29 d. davė iškilmingą šaulio priesaiką prie Lietuvos Šaulių Sąjungos įsteigėjo Vlado PŪTVIO kapo. Šiuo metu siuvamos daliniams vėliavos, nariams uniformos (pilkos spalvos), gaminami uniforminiai ženklai ir ruošiamasi Sąjungos atkūrimo suvažiavimui, kurį, jei neatsiras kliūčių, numatoma 1990 m. pavasarį sušaukti. Lietuvos kardinolas Vincentas SLATKEVIČIUS, pritardamas šauliškai idėjai, jau yra paskyręs Sąjungai kepelioną.

Dedamos pastangos ir rūpinamasi atskirose vietovėse atgauti nepriklausomos Lietuvos laikais pastatytus šaulių namus. Kelmėje tokie namai jau atgauti, tačiau laikinai dar antrame jų aukšte yra įsikūręs vietos vykdomasis komitetas. Taip pat stengiamasi atgauti Kaune karininkų ramovės pastatą, kuriuo mažai naudojasi rusų kariuomenės kariai.

Pagrindinis atvykimo tikslas: susitikti su Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje vadovybės pareigūnais, pagal suteiktus įgaliavimus ir iniciatyvinės Šaulių Sąjungos atkūrimo Tarybos pavedimą, užmegsti ir nustatyti pagrindinį ryšį su Šaulių Sąjunga Tremtyje, aptarti materialinės pagalbos galimybes atsikuriančiai Šaulių Sąjungai Lietuvoje, išnagrinti senų šaulių gydymo galimybes Vakaruose ir gauti istorinę medžiagą (jos kopijas), liečiančią Šaulių Sąjungą.

Tuomi J. REMEIKIS baigė savo žodį ir kvietė dalyvaujančius jo pranešimo ribose klausimais ir pasiūlymais toliau pasidalinti mintimis. Sekė šiame su-

sitikime dalyvavusių įvairūs klausimai, pasiūlymai ir išreiškiami sveikinimai ir linkėjimai atsikuriančiai Šaulių Sąjungai Lietuvoje.

Toliau kalbėjo LŠST Garbės Teismo pirmininkas S. JOKUBAITIS, siūlydamas užmegsti ryšį su Kanadoje veikiančia Pabaltiečių Karių Veteranų Sąjunga ir prašė perduoti geriausius linkėjimus, Toronto šaulių Vlado Pūtvio kuopos vardu, tuo pačiu vardu veikiančių šaulių daliniui Kelmėje. Tremties trimito redaktorė S. KAUNELIENĖ, pasidžiaugusi galimybe su svečiu susitikti, išreiškė pageidavimą Tremties trimito skyriui "Karyje" rašytinės medžiagos iš senųjų, Lietuvoje išlikusių šaulių pergyvenimų prisiminimų. Sąjungos moterų vadovė A. KRIVAITYTĖ perdavė sveikinimus, skirtus sesėms šaulėms Lietuvoje. Vienas pirmųjų šaulių dalinių steigėjų Lietuvos nepriklausomybės laikais Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės garbės primininkas ir Sągos garbės narys V. IŠGANAITIS pasisakė esąs prirentas netikėta žinia ir faktui, kad Lietuvoje atkurta Lietuvos Šaulių Sąjunga. C.V-bos vicep. V. TAMOŠIŪNAS, taręs žodį, siūlė pagalvoti apie LŠS-gos ir LŠST bendro metraščio leidimo galimybes. Jūrų šaulių Nemuno rinktinės pirmininkas Čikagoje E. VENGIANSKAS atkreipė dėmesį ir priminė, kad atsteigtoje Lietuvos Šaulių Sąjungoje nebūtų pamiršta atsteigti ir jūrų šaulių šaka, savo laiku gražiai pasireiškusią Klaipėdos krašte. Hamiltono DLK Algirdo kuopos pirm. P. KANOPA padarė užuominą ir patarė, kad besisteigiant šauliams dar okupuotoje Lietuvoje, nebūtų pertemptos stygos ir sudarytas

pretekstas šauliams priešingų jėgų neigiamai reikčiai. Jūrų šaulių vadovas B. VALIUKĖNAS sveikino Detroito Švyturio kuopos vardu. CV-bos pareigūnas E. MILKUS, vadovaujantis Stasio Butkaus kuopai Detroito, pasidžiaugęs, kad turi progos dalyvaauti šiame istoriniame susitikime su iš Lietuvos atvykusiu šaulių atstovu, perdavė geriausius savo vadovaujamos kuopos narių linkėjimus. Cicero jūrų šaulių Klaipėdos kuopos sveikinimus ir linkėjimus išreiškė kuopos pirmininkas ir CV-bos vicepirm. J. MIKULIS. Kalbėjo dar Kanados LB-nės Krašto Valdybos narys p. KRIŠTOLAITIS ir p. PATAMIS, pasidžiaugę Šaulių Sąjungos atsikūrimu Lietuvoje.

Pasiūlymuose buvo užsiminta ir apie Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje, kada tai įsteigto Nežinomo Šaulio Fondo atgaivinimą, kuriame būtų telkiami pinigai Nepriklausomos Lietuvos Šaulių Sąjungos reikalams.

J. REMEIKIS trumpai susumavęs keliamus klausimus, dėkodamas visiems, atsakydamas pa-

reiškė, kad atsikuriančiai Šaulių Sąjungai Lietuvoje, bent šiuo metu, finansinė parama nereikalinga. Sąjungos atsikūrimo ir pradinės veiklos dokumentacijai bei jos užfiksavimui, ryšio palaikymui ir informacijai paruošti reikalingos rašomosios mašinėlės su lietuviškais raidynais, raštų ir kitos informacinės medžiagos padauginimui priemonės ir veiklos pasireiškimų vaizdiniam užrašavimui — video aparatūra. Ši parama laukiama ir už ją iš anksto dėkojama. Bet kokia parama iš užsienio pastangoms gauti šaulių ar karių-karininkų ramovės pastatus, būtų žalinga, nes tuomi rūpintis gali tik vietoje gyvenantieji buvę tremtiniai. Užsienyje gyvenančių finansinė ar raštiška talka būtų skaitoma kišimasis į vidaus reikalus. Nuolatinio ir glaudaus ryšio palaikymas tarp Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje ir Šaulių Sąjungos Lietuvoje yra būtinas siekiant bendro tikslo — LAISVOS IR NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS.

Susitikimas baigtas Lietuvos Himnu.

Vg.

1989 m. lapkričio 9 d. Hamiltono Jaunimo centro salėje įvyko LŠST p-ko Mykolo Abariaus sušauktas nepaprastas posėdis su iš okupuotos Lietuvos atvykusiu Lietuvos Šaulių S-gos atkūrimo iniciatyvinės grupės tarybos įgaliotu nariu Juozu Remeikiu. Nuotraukoje iš k.: I eilėje: Stasė Petkevičienė — Kanados Vilniaus rinktinės Moterų vadovė, Anelė Kirvaitytė — LŠST Moterų vadovė, Vincas Tamošiūnas — S-gos garbės narys, LŠST vicepirmininkas, Juozas Remeikis — atkuriamos Lietuvos Šaulių S-gos iniciatyvinės grupės atstovas, Vladas Išganaitis — S-gos g. n., LŠST Žvaigždės ordino tarybos p-kas, Stefanija Kaunelienė — S-gos g. n., „Tremties trimito“ redaktorė, Mykolas Abarius, LŠST pirmininkas; II eilėje: Vilniaus šaulių rinktinės Kanadoje p-kas ir LŠST vicepirm. Juozas Šiaučiulis, Edmundas Vengianskas — Jūrų Šaulių Nemuno rinktinės p-kas, LŠST Žvaigždės ordino Tarybos narys, Eduardas Milkus — LŠST CV sekretorius, Stasio Butkaus šaulių kp. p-kas, Bronius Valiukėnas — LŠST Jūrų šaulių vadovas, Detroito Švyturio j. š. kp. p-kas, P. Petkevičius — Hamiltono š. kp. šaulys, Juozas Mikulis — LŠST vicepirm., Jūrų š. kp. „Klaipėda“ Ciceroje p-kas, KLB Krašto v-bos narys š. J. Krištolaitis, Alfonsas Patamsis — Tautos fondo atstovybės Kanadoje p-kas, Remeikis ir Povilas Kanopa — Algirdo kp. Hamiltono p-kas. Nuotrauka Balio Telyčeno.

L. Š. S. T. TRAKŲ RINKTINĖ NAUJOJOJE ANGLIJOJE

Atšventėme Lietuvos Šaulių Sąjungos Sukaktį.

Spalio 28 d. LŠST Trakų rinktinė Maironio Parko didžiojoje salėje (parkas yra Worcesterio priemiestyje) su-ruošė Lietuvos Šaulių Sąjungos septyniasdešimt metų įkūrimo sukakties paminėjimą, kuris buvo pradėtas akademinė dalimi.

Visus svečius, kurių buvo prisrinkę apie 200, pasveikino rinktinės pirmininkas g.š. A. Zenklus. Buvo džiugu, kad į šią šventę atvyko LŠST garbės pirmininkas prof. dr. V. Mantautas. Sąjungos pirmininkas g.š. M. Abarius. Rinktinės kapelionas tėv. Rafaėlis Šakalys, O.F.M. Buvo daugiau svečių, net ir iš Lietuvos.

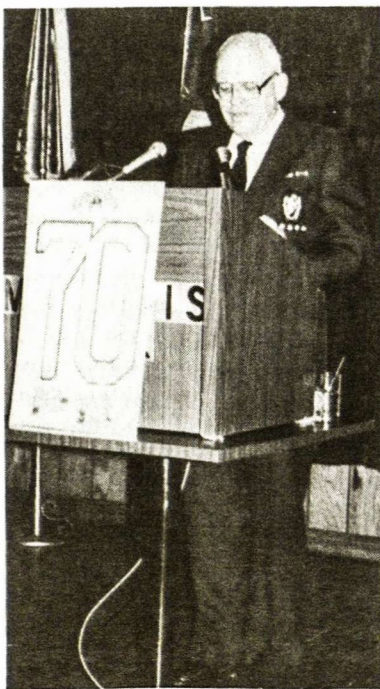
Šventei vadovavo rinktinės pirm. g.š. A. Zenkus. Vėliavų tarnyba įnešė Amerikos, Lietuvos, Trakų rinktinės, Dr. Vinco Kudirkos, Jono Vanaigaičio, Martyno Jankaus šaulių kuopų vėliavas. Sugiedotas Lietuvos himnas. Susikauptimo minute pagerbti visi žuvusieji šauliai. Turiningą invokaciją paskaitė rinktinės kapelionas tėv. Rafaėlis Šakalys, O.F.M. Daug brolių ir sesių šaulių dalyvavo uniformuoti, o kurios šaulės neturi uniformų, dėvėjo tautinius drabužius. Buvo pasigėrėtinai gražus vaizdas puošnioje Maironio Parko salėje.

Rinktinės pirm. g.š. A. Zenkus pasakė trumpą, bet giliai prasmingą patriotinį žodį, po kurio pakvietė LŠST garbės pirmininką prof. dr. V. Mantautą paskaitai. Prelegentas kalbėjo labai vaizdžiai apie Sąjungą, jos įkūrėją, ir šaulių kovas dėl Lietuvos laisvės. Šauliai kovojo su bolševikais, bermontininkais ir lenkais. Ypatingai šauliai pasireiškė 1923 m. kovose Klaipėdos krašto atvadavime. Buvo atsivežęs tų metų šaulių žurnalą "Trimitas" ir iš jo pageltusių, bei sutrūnijusių lapų paskaitė keletą ištraukų apie tų metų įvykius.

Per trumpą nepriklausomo gyvenimo laikotarpį Lietuvos Šaulių Sąjunga apjungė visą Lietuvą. 1940 m. turėjo virš 60,000 narių. Tą žiaug-

Sąjungos 70 metų įsteigimo sukakties minėjimo spalio 28 d. Worcester, Mass. Maironio Parke atidarymas: prie vėliavų iš k. A. Dubauskas, J. Freimanas, kalba rinkt. pirm. g. š. A. Zenkus, E. Martišius, J. Spirauskienė, R. Baranauskas. Nuotr. D. Z.

Kalba dr. V. Mantautas. Nuotr. D. Z.

smingą gyvenimą aptemdė komunistinės Rusijos Lietuvos okupacija 1940 m. Šaulių Sąjunga buvo greitai likviduota, daug narių areštuota, kiti persikėlė dirbti į pogrindį, pasibaigus Antrajam pasauliniam karui išėjo į partizanus ir daug jų žuvo kovose už Lietuvos laisvę, nesulaukę pagalbos iš Vakarų.

1954 m. Šaulių Sąjunga buvo atkurta tremtyje ir iki šio laiko atliko daug gražių darbų, o šiandien džiaugsmas varsto širdį, ašaros akyse, kai Lietuvos Šaulių Sąjunga atkuriamą Lietuvą. Girdime jų balsą — MES GYVI! Visų mūsų bendras uždavinys dirbti Nepriklausomai Lietuvai. Šiuo laiku Kanadoje lankosi atsikuriančios Lietuvoje Šaulių Sąjungos vicepirmininkas. Jis atvežė tris nuotraukas, kurias padarė Vytautas Zenkus iš atsikuriančios Šaulių Sąjungos ir jas padovanojo rinktinės pirm. g.š. A. Zenkui, o Vytautas Zenkus yra rinktinės pirmininko brolis. Tai buvo didelė ir netikėta staigmena rinktinės pirm.

g.š. A. Zenkui ir dižiausia jam dovana.

Sveikino Sąjungos pirm. g.š. M. Abarius išreiškdamas viltį, kad mes sulauksime laisvos ir nepriklausomos Lietuvos. Salėje kilo džiaugsmo ovacijų. Sveikino raštu: D.L.K. Mindaugo kuopa iš Montrealio, Šv. Kazimiero Provincijos Tėvai Pranciškoniai, Brocktono apylinkės LB, ALRK Moterų Sąjungos pirm. A. Shumway.

Apdovanojimai

Šaulių Žvaigždės medaliu apdovoti: Dr. Vinco Kudirkos kuopos pirmininkas A. Grigalauskas. Martyno Jankaus kuopos Jarkšienė. Šaulių Žvaigždės ordinu: Dr. Vinco Kudirkos kuopos sekretorė, korespondentė ir paminko prižiūrėtoja J. Miliauskienė. Jono Vanagaičio kuopos — A. Dubauskas. Martyno Jankaus kuopos E. Martišius. Visi žemiau išvardintieji šauliai-ės priklausančios LŠST Trakų rinktinei ir išbuvę Lietuvos Šaulių Sąjungoje 50 ir daugiau metų apdovunami gražiais pažymėjimais kuriuos įteikė Sąjungos pirm. g.š. M. Abarius asistuojant rinktinės pirm. g.š. A. Zenkui: A. Astravas, V. Bajerčius, K. Čėsna, M. Dapkus, A. Dubauskas, Freimanas, P. Gražulis, G. Grigalauškienė, L. Jakubauskas, Janukėnienė, F. Karosienė, O. Kašėtienė, V. Mantautas, P. Milerienė, M. Norkūnienė, E. Ribokienė, J. Spirauskas, A. Šležas, O. Šležienė, J. Taraila, O. Tarailienė, I. Valiukonienė, J. Valiūnas, A. Zenkus.

Baigus apdovanojimus vėliavų tarnyba išnešė vėliavas ir prasidėjo antrąjį paminėjimo dalis — koncertas.

Jį atliko Bostono vyrų sektetas, bet vienam dainininkui neatvykus buvo tik kvintetas. Jam vadovauja Daiva Matulionytė-De SaPereira.

Dr. V. Kudirkos šaulių kp. pirm. inž. A. Grigalauskui Šaulių Žvaigždės medalį prisega g. š. K. Čėsna. Dešinėje rinkt. pirm. g. š. A. Zenkus. Nuotr. D. Z.

Programos pranešėja buvo A. Lingeraitienė.

Po koncerto sekė vaišės. Jas paruošė sesės šaulės su talkininkėmis. Pasivaišinus prasidėjo linksmoji vakaro dalis — šokiai, dainos ir tęsėsi iki vėlybos nakties visų gražiame pabėdavime.

Atšventę šią mums šauliams taip brangią Lietuvos Šaulių Sąjungos septyniasdešimt metų įsteigimo sukaktį, prisiminkime įsteigėjo Stasio Pūtvio prieš mirtį pasakytus žodžius, nes jis ir merdėdamas vis sielojosi tautos reikalais ir stingstančiais žodžiais lūpose: “Neliūdėkite man mirus, bet spieskitės visi krūvon, Lietuvos vaikai, ugdykite savo širdyse tautos idėją.” Todėl visų lietuvių, bet ypatingai šaulių yra šventa pareiga vykdyti didžiojo lietuvių palikimą siekiant Lietuvai laisvės.

Pašventintas Paminklas

Marijos Nek. Prasidėjimo seselių vienuolijos Putname “Dangaus Vartai” kapinėse yra palaidotas savanoris, kūrėjas, šaulys a.a. Antanas Verbata. Jam jau yra pastatytas paminklas, o spalio 29 d. seselių kapelionas kun. dr. V. Cukuras jį pašventino. Buvo pašventinta ir daugiau paminklų. Tą dieną kapai skendėjo žvakelių šviesoje ir gėlių žieduose, nes kiekvienais metais spalio mėnesio paskutinį sekmadienį seselės suruošia įspūdingą mirusiųjų prisiminimo dieną su ypatingomis pamaldomis už mirusius. Prie a.a. A. Verbos paminklo statybos aukomis prisidėjo LŠST Trakų rinktinė ir Dr. Vinco Kudirkos, Jono Vanagaičio, Martyno Jankaus šaulių kuopos.

Janina M.

**SKAITYDAMAS “TREMTIES TRIMITĄ”,
JAUSK PAREIGĄ PAREMTI “KARIO” LEIDIMĄ**

CICERO ŠAULIAMS 25 METAI

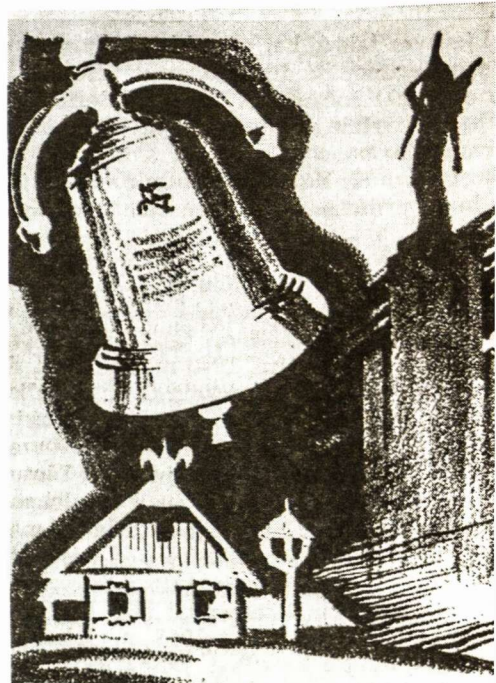
Cicero Jūrų Šaulių kuopa "Klaipėda" iškilmingai atšventė 15 metų sukaktį. Iš vakaro šv. Antano parapijos salėje, Cicero, įvyko iškilmės į kurias buvo atvykęs sąjungos pirmininkas Myk. Abarius, moterų vadovė Kirvaitytė ir kiti žymūs šaulių sąjungos veikėjai. Iškilmes labai sumaniai pravedė kuopos pirmininkas garbės šaulys Juozas Mikulis. Dalyvavo 7 šaulių vėliavos. 8 kuopos šauliams, jau virš 50 metų dalyvaujančioms šauliškoje veikloje, buvo įteikti atitinkami pažymėjimai. Sveikino sąjungos pirmininkas Abarius ir visa eilė žodžiu ir raštu. Meninę programą atliko solistai Momkai, akomponuojant muzikai Motiekaičiui. Po programos buvo patiekta šalta ir karšta vakarienė, o paskui prie geros muzikos, kas norėjo, pasižokė iki 2 val. ryto.

Kitą rytą pamaldose už mirusius kuopos šaulius taip pat dalyvavo 7 šaulių vėliavos, o jūrų šaulių kapelionas kun. B. Rutkauskas. pasakė turiningą pamokslą. Po pamaldų parapijos salėje buvo nemokamai užkandžiai ir pasivaišinimas įvairiais gėrimais, paskui visi išsiskirstė į namus.

Sukakties proga buvo išleistas 116 puslapių, gausiai iliustruotas, leidinys "Klaipėda", kurį redaguojant labai daug darbo įdėjo dr. Bronė Motušienė, o "Draugo" spaustuvė skoningai atspausdino.

"Klaipėda" už 2 dolerius gaunama pas kuopos pirmininką Juozą Mikulį, 10321 Kipling St., Westchester, IL, 60153

S. Paulauskas

Atkelta iš psl. 36

Grigaliūnaitės lyrinis sopranas skambėjo lakiai ir giedrai.

Lapkričio 19 d. 10:15 val. ryto So. Bostono Lietuvių parapijos Šv. Petro bažnyčioje buvo laikomos šv. mišios už Lietuvą ir kritusius kovoje už lietuvių tautos laisvę. Šv. mišias atnašavo klebonas kun. A. Kontautas ir buvęs klebonas kun. A. Baltrušičius. Kun. A. Kontautas pasakė turiningą ir progai pritaikytą pamokslą. Šv. mišių metu giedojo Klevelando Liet. vyrų oktetas ir solistė I. Grigaliūnaitė. So. Bostono liet. bažnyčia turi puikią akustiką, tai čia mūsų svečių giedojimas suskambėjo dar ryškesnėm ir patrauklesnėm spalvomis.

Lietuvos kariuomenės 71 metų sukaktį, kaip jau prasitarta, surengė lietuvių karių veteranų ramovės Bostono sk. valdyba, kurios pirmininkas šiuo metu yra Jurgis Jašinskas; ramovėniam talkino, bendrai su ramovėnais minėjimą rengė Bostono Vanagaičio šaulių kuopos valdyba, pirmininkau-

jama St. Augonio. Abu rengėjai gali būti patenkinti — minėjimas visais atžvilgiais buvo gražus, sėkmingas ir turiningas.

Po minėjimo programos šauniosios Bostono moterys gausų minėjimo da-

lyvių pulką skaniai pavaišino — jom visom ačiū už tas vaišes. Grojo neblogas šokių orkestras, tai kas norėjo, dar galėjo ir patrepseti.

Stasys Santvaras
(Iš *Dirvos*, 1989. 12.07)

LAPKRIČIO 23-JI NIUJORKE

Prisimenant 71-ąsias Lietuvos kariuomenės įsikūrimo sukaktuves, visur, kur tik yra lietuviškos visuomenės telkiniai, stengiamasi tą sukaktį paminėti.

Tos sukakties minėjimas Brooklyne, NiuJORKE, įvyko lapkričio 26. Minėjimas buvo pradėtas 11 val. mišiomis Apreiškimo parapijos bažnyčioje. Mišias aukojo kun. Leonardas Andriekus, OFM, kun. Jonas Pakalniškis ir parap. klebonas kun. Vytautas Palubinskas. Prie altoriaus buvo išsirikiavusios tautinės ir organizacijų vėliavos. Pamokslą pasakė kun. L. Andriekus, OFM. Kadangi

tą sekmadienį išpuolė ir Kristaus valdovo šventė, pamokslininkas šventę ir minėjimą sugebėjo sugretinti ir apibūdinti.

Po pamaldų tolimesniam minėjimui buvo persikelta į parapijos salę. Minėjimą atidarydamas Aleksandras Vakselis susirinkusiems dėkojo.

Grojant lietuvišką maršą, vadovaujant šauliui Algiiui Jankauskui, į sceną buvo atneštos ir pagerbtos vėliavos. Vėliavas nešė: Albina Sakalas — Amerikos, Kazimieras Bačauskas — Lietuvos, Petras Juknys — šaulių ir Bruno Sutkus — ramovėnų.

Invokaciją sukalbėjo buvęs Apreiškimo parapijos klebonas kun. Jonas Pakalniškis.

Tylos minute pagerbus už Lietuvos laisvę kovojusius ir žuvusius savanorius, žodį tarė Liet. gen. konsulas Anicetas Simutis. Sugiedojus Lietuvos himną, tolimesnei minėjimo programos daliai vadovavo studentas Aleksandras Maldutus. Jis tik prieš porą metų baigęs Maironio šeštadieninę mokyklą. Jo lietuvių kalbos vartojimas yra tobulas. Tas kelia pagarbą jo lietuviškai susipratusiems tėvams ir šeštadieninės mokyklos mokytojams! Jis perskaitė Lietuvos karių priesaiką ir J. Arvydo eilėraštį "Savanoriai kūrėjai". Su biografiniais bruožais supažindinęs sveičią iš Vašingtono Amerikos aviacijos plk. lt. Donatą Skučą pakvietė paskaitai.

Paskaitininko kruopščiai paruoštoje apie 40 minučių trukusioje kalboje girdėjome nemažai šiuolaikinių aktualijų: "Jaučiu labai artimą ryšį su buvusiais nepriklausomos Lietuvos kariais, tai yra jumis, ir suprantu jūsų troškimus. Nors tarnavau Amerikos aviacijoje, dvasioje jaučiausi lietuvis

karininkas. Bet kokia Lietuvos nepriklausomybė, be nepriklausomos Lietuvos kariuomenės, yra farsas... Turėti ekonominiai nepriklausomą Lietuvą, bet gynybą ir užsienio politiką palikti Kremliaus žinioje — tai nėra nepriklausomybė... Šiandieną Lietuva vėl pagauta tarp dviejų galybių: Sovietų S-gos ir Amerikos interesų... nei viena, nei kita valstybė nėra linkusi į Lietuvos nepriklausomybę... nors ir dėl skirtingų priežasčių. Sovietų S-gos ir Amerikos interesai sutampa — laikyti status quo Pabaltyje. Kol tie interesai sutampa mūsų darbas Vašingtone yra labai pasunkėjęs. Kaip jau jūs gerai žinote, nuo Kisingesrio laikų yra sluoksnis nuomonių Vašingtone, kurie sako, kad reikia pripažinti realybę — t.y. sovietų okupaciją Pabaltijo valstybių... Gorbaciovas varo sumanią propagandą apmulkinti Ameriką..."

Po paskaitos Gintarė Bukauskienė padainavo liaudies dainą — baladę "Ant to kalno ant aukštojo" ir kitą liaudies dainą "Tu mergyte mano". Pastarąją dainą dainavo pati sau pri-

tardama kanklių grupei priklausančiu instrumentu. G. Bukauskienė — tai nauja meninė pajėga, neseniai atvykusi iš ok. Lietuvos ir čia apsigyvenusi.

Toliau akt. Tadas Alinskas padeklamavo "Daina" — Juliaus Kelerio, "Mėnesienoje" — Leonardo Andriekaus ir paskaitė iš Justino Marcinkevičiaus veikalo *Mindaugas* ištrauką "Šlovė ir Kančia".

Aleksandras Vakselis, padėkojęs programos dalyviams ir visiems į minėjamą atsilankiusiems, o kun. L. Andriekų, OFM, švenčiantį deimantinį savo amžiaus jubiliejų ir D. Skučlą, apdovanojęs tik ką iš spaudos išėjusią knygą *Lietuvių karių veteranų S-gos Ramovės veikla*, minėjamą uždarė. Po minėjimo buvo pasivaišinta aštuonių ponių štabo, vadovaujamo Malvinos Klivečkienės paruoštomis vaišėmis.

Minėjamą rengė N.Y. ramovėnai, birutietės ir šauliai-lės.

P. Palys

(Iš *Darbininko*, 1989.12.1)

WORCESTER, MA

Lapkričio 26 d. Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopa kartu su skautais paminėjo Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės atkūrimo 71 metų sukaktį.

10 val. ryto organizuotai su vėliavomis dalyvavo Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje, kurioje už žuvusius karius, šaulius, savanorius, partizanus šv. mišias aukojo ir pamokslą pasakė klebonas kun. V. Parulis, MIC. Giedojo parapijos choras, vadovaujamas vargonininkės O. Valinskienės.

Po Mišių organizacijos su vėliavomis ir šventės dalyviai išsirikavo šventoriuje prie "Žuvusiems už Lietuvos laisvę" paminklo. Vyko trumpas žuvusių pagerbimo apeigos. Vadovavo kuopos pirm. A. Grigalauskas. Maldą sukalbėjo kleb. kun. V. Parulis, MIC. Žodį tarė LSS Tarybos pirmijos pirm. v.s. P. Molis. Su-

giedojome giesmę Marija, Marija.

3 val. p.p. Maironio Parko žemutinėje salėje vyko tolimesnė minėjimo dalis. Visus susirinkusius pasveikino Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopos pirm. A. Grigalauskas, kuris vadovavo visai programai. Susikaupimo minute pagerbti visi žuvusieji už Lietuvos laisvę. Kleb. kun. V. Parulis, MIC, sukalbėjo invokaciją.

Paskaitą skaitė Worcesterio apylinkės LB pirm. S. Rudys apie Lietuvos kariuomenės įsteigimą, kovas ir laisvės laikotarpį. Kariuomenės organizavimas buvo labai sunkus. 1918 m. pabaigoje prasidėjo kovos. Priešai puolė iš visų pusių. Vokiečiai traukėsi, bolševikai veržėsi, o lenkai iš pietų pusės brovėsi į Lietuvą. Reikėjo gintis nuo visų priešų. Kovose dėl laisvės kovojo visa tauta.

Sudėta daug aukų, bet laisvė buvo iškovota.

Kariuomenė atliko savo vaidmenį ir laisvės metais. Išauklėjo sumanius lietuvius daug gražaus jaunimo ir kariniai parengė jį. Nuo bolševikų okupacijos, pradžios lietuviai turi tarnauti raudonojoje armijoje ir tai ne savo Tėvynėje, bet išvežami toli nuo jos ribų. Jie visokiais būdais žiauriausiai terorizuojami. Šiandien padėtis pasikeitusi visame pasauly, pasikeitusi ir Lietuvoje. Svarbiausia, kokia bus pabaiga. Kad mūsų rezidencinė kova nesusilpnėtų, kad galėtume didžiuotis mūsų pagalba Lietuvai semkimės ryžto ir stiprybės iš šios šventės šandien minėjimo. Programos vedėjas padėkojo prelegentui, o publika atsi stojimu pagerbė ir paplojo.

Kuopos pirm. A. Grigalauskas

įteikė šauliui Jonui Spirauskui gražų pažymėjimą gautą iš Centro valdybos išbuvusiam Šaulių Sąjungoje daugiau kaip 50 metų. Kiti šauliai-ės tokiais apžymėjimais buvo apdovanoti per Sąjungos 70 metų įkūrimo sukakties minėjimą. Per neapsižiūrėjimą į tą apdovanotųjų skaičių nebuvo įtrauktas šaulys V. Ilgūnas.

LŠST Trakų rinktinės pirm. g.š. A. Zenkus parodė dvi vaizdajuostas. Pirmoji: iškėlimas Trispalvės vėliavos Gedimino pilyje Vilniuje 1939 m., kuri buvo tarsi įvadas į 1988 m., kada spalio 7 d. vėl miniai entuziastingai plojant, verkiant džiaugsmo ašaromis Trispalvė buvo iškelta Gedimino pilyje, ir kaip kurie kalabėtojai išsireiškė, niekad nebus nuleista žemyn.

Antroji: 1989 metų Vasario 16-tos minėjimas Kaune. Iškilingos pamaldos ir pamokslas kardinolo V.

Sladkevičiaus, eisena pagerbti žuvusius karius į Šančių kapines. Tiek daug gražaus Lietuvos jausmo. Užaugę komunistinėje vergijoje, bet širdyse išnešiojo tėvų įdiegtą meilę Lietuvai. Tai buvo pirmas Vasario 16-tos minėjimas be baimės, laisvai po daugelio priespaudos metų. Stebint šias vaizduotes nejučiomis veržėsi iš akių ašaros ir mintys skrido ten, kur mūsų broliai ir sesės kovoja dėl pilnutinės Lietuvos laisvės. Kuopos pirm. A. Grigalauskas padėkojo ir pareiškė, kad jam esant dar nedideliu berniuku (iš Lietuvos atvyko prieš 12 metų) teko matyti išniekintus partizanų lavonus. Prašykime Dievą, kad tie žiaurūs praeities įvykiai daugiau mūsų Tėvynėje nepasikartotų. Sugiedotas Lietuvos himnas, po to kavutė.

Negalime pamiršti ir tų lietuvių karių, kurie per Antrąjį pasaulinį karą

pateko į raudonosios armijos gretas. Jų kančias ir mirtį labai pozityviai mums pirstatė dr. Kazys Ēringis šio žurnalo puslapiuose aprašydamas "Lietuvių karių mirtis Sovietų armijos gretų replėse". Tie aprašymai tęsėsi ne tik metus, bet ir kitus. Gaila, kad nėra daug prenumeruojančių šį žurnalą, net ir šauliai ne visi jį skaito, o jis naudingas kiekvienam lietuviui-ei, o ypatingai buvusiems kariams, šauliams, nes jo puslapiuose atrasime ir "Tremties trimtį" su šauliams įdomiomis žiniomis. Padėka ir pagarba dr. K. Ēringiui.

Tebūna pagarba Lietuvos visiems karžygiams, kritusiems kovoje už Lietuvos laisvę. Jų atlikti darbai ir sudėtos aukos tebūna pavyzdžiu mums ir būsimoms kartoms.

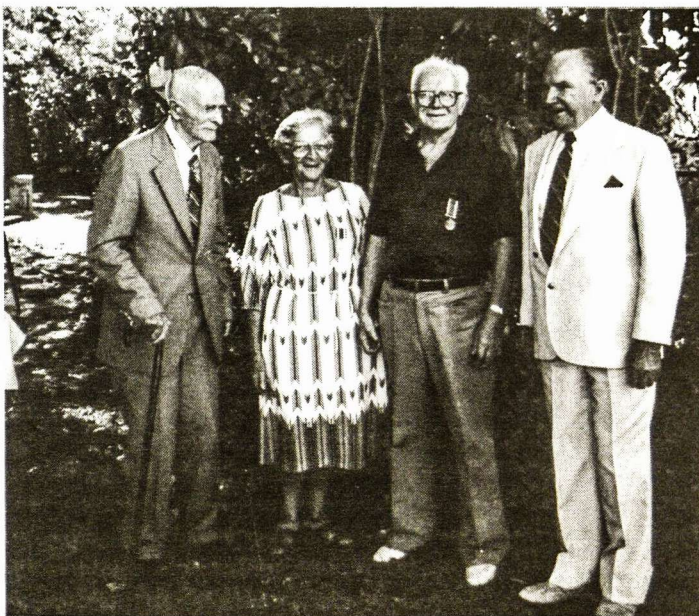
Janina M.

ŠAULIŲ KUOPOS "AUŠRA" KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS IR GEGUŽINĖ

Lapkričio 15 d. V. J. Jokšų didelių medžių supamoje sodyboje, Miami, Aušros šaulių kuopa surengė Lietuvos kariuomenės minėjimą ir gegužinę.

Paskaitą skaitė teisininkas A. Juknevičius. Jis savo paskaitoje paminėjo Lenkijos diktatoriaus Pilsuckio pastangas užgrobti Lietuvą. Ypač narsios kovos su lenkais vyko Seinų apylinkėje. Seinų miestas buvo gausių lenkų jėgų užgrobtas, tačiau Lietuvos narsių karių daliniai įvykdė priešpuolį ir Seinų miestą atsiėmė, tačiau Seinų miestas, keletą kartų perėjęs į lietuvių dalinių rankas, galutiniai buvo lenkų didelėmis jėgomis užgrobtas. neteisėtai. Abasadorių konferencija lietuviškas žemes, Seinų miestą ir apylinkes priskyrė Lenkijai.

Po paskaitos dr. K. Pautienis, Šaulių sąjungos garbės narys, įteikė šauliui J. Jokšai ir šaulei E. Karesevičienei, L. Šaulių sąjungos apdovanojamiems, Šaulių žvaigždės medaliais.

Iš kairės: dr. K. Pautienis (buvęs karys savanoris), įteikė šaulei E. Karesevičienei ir šauliui J. Jokšui Šaulių žvaigždės medalius. Dešinėje šaulių kuopos pirmininkas M. Vitkus.

Dr. K. Pautienis papasakojo kaip jis pradėjo Lietuvos kariuomenėje karo tarnybą, būdamas gimnazistas, eilinis kareivis. Vėliau baigęs karo mokyklą kaip karininkas kariavo už Lietuvos laisvę Vilniaus ir Suvalkijos frontuose. Leitenantas K. Pautienis, būdamas dešimtame p. pulke Suvalkijos fronte, gavo iš lenkų karo dalinių ultimatumą pasitraukti per 24 valandas iš Eglynių kaimo.

Leitenantas K. Pautienis, bandė konfliktą su lenkais išspręsti taikiu būdu. Jis iškviėtė skubos keliu iš Kalvarijos 10 pėst-kų pulko vadą Skučą. Taip pat iškviėtė lenkų pulko vadą iš Cipliškių į Eglynių kaimą, tartis. Pagal Tautų Sąjungos nutarimą neutralinė zona buvo padalyta ir Eglynių kaimas buvo priskirtas Lietuvai. Len-

kų pulko vadas teigė, kad Eglynių kaimas priklauso Lenkijai, nes šitas Eglynių kaimas ir mokesčius mokėjo Lerkijai. Pulko vadas Skučas griežtai užprotestavo, sakydamas, kad neutralinės zonos gyventojai pagal Tautų Sąjungos nutarimą jokių mokesčių nemoka nei Leikijai, nei Lietuvai. Lenkija rinkdama mokesčius iš Eglynių kaimo, sulaužė Tautų Sąjungos nutarimą. Iš susitarimo su lenkais nieko gero neišėjo ir lenkai už 8 valandų pradėjo lietuvius pulti. Mūšis vyko Eglynių kaimo laukuose. Mūsų frontą gynė iš šonų kulkosvaidžiai. Lietuviai ne visas pozicijas lenkams užleido. Iš kairės leitenanto Pautieno, vienas lietuvius karys buvo mirtinai nukautas ir kitas sunkiai sužeistas. Leitenantas K. Pautienis būdamas 3

lenkų kulkosvaidžių apšaudomas, Dievo apvaizdos dėka liko gyvas, Leitenantas K. Pautienis atlikęs tėvynei pareigą fronte, vėliau studijavo mediciną ir įstojo į gydytojo profesiją. Dr. K. Pautieniui baigus savo žodį, š. kuopos pirmininkas M. Vitkus padėkojo paskaitininkui ir vyriausiai šeimininkei dr. V. Norvaišienei bei jos padėjėjoms E. Karesevičienei, V. Jokšienei ir L. Sakevičienei. Taip pat veikė ir gausi loterija.

Dabartinė kuopos valdyba: M. Vitkus — pirmininkas, I. Žebrauskas — vicepirmininkas, V. Dubauskas — išdininkas, L. Stogvilaitė — parengimų vadovė, Karesevičienė — sekretorė ir P. Skikūnas — vėliavų vadovas.

K. Šaulys

LAPKRIČIO 23-OJI DETROITE

Iškilmingas Lietuvos kariuomenės atkūrimo 71-jų metų sukakties minėjimas įvyko lapkričio 19 d., sekmadienį, Šv. Antano parapijos patalpose. Minėjimą ruošė ramovėnai, birutininkės, Stasio Butkaus ir "Švyturio" jūrų šaulių kuopos.

10:30 v.r. iškilmingas šv. Mišias už gyvus ir mirusius Lietuvos karius atnašavo ir pamokslą pasakė klebonas kun. Alfonsas Babonas. Vėliavos: lietuviškąją trispalvę, JAV savanorių kūrėjų, St. Butkaus kp., "Švyturio" jūrų šaulių kp. ir Dariaus-Girėno klubo įvedė LŠST ir ramovėnų skyriaus pirmininkas Mykolas Abarius, skaitinius skaitė Viktorija Jankutė-Moos, auką nešė savanoriai kūrėjai Stasys Šimoliūnas ir Vincas Tamošiūnas. Gražiai giedojo parapijos choras, vadovaujamas muz. Stasio Slizio. Mišios baigtos giesme "Išklausyk Lietuvos".

Po Mišių ir kavutės iškilmingą minėjimą pradėjo LKVS-gos "Ramovė" Detroito skyriaus pirmininkas Mykolas Abarius. Pasveikinęs dalyvius, paskaitė keletą iš Lietuvos gautų ištraukų. Ištraukoje paminėjęs tylų balsą nukankintų milžinų pasakė:

"Milžinai, tai kariai, savanoriai, šauliai, žuvę ir nukankinti partizanai tėvynėje ir ištremti šaltuose Sibiro ledynuose. Jie yra ir lieka mūsų kelrodžiai, kurie mus įpareigoja kartu su jais — broliais ir seserimis tėvynėje stoti į nelygią kovą už laisvę ir nepriklausomą Lietuvą. Mūsų šaunūs broliai tėvynėje susijungė į Šaulių sąjungą ir rugsėjo 20 d. davė šaulių priesaiką Dievui, Tėvynei ir sąjungai. Jie kartu su mumis minės Lietuvos kariuomenės įkūrimo sukaktį". Baigęs kalbėti pakvietė kun. Alfonsą Baboną sukalbėti invokaciją. Atsistojimu ir susikaupimo minute pagerbti žuvusieji.

Ramovėnai savanoriai kūrėjai, LKVS-gos garbės nariai Stasys Šimoliūnas ir Vincas Tamošiūnas buvo iškviesti ir papuošti gelėmis. Muz. Stasiui Sliziui prisegta gelė, o Mykolas Abarius prisegė jam Šaulių Žvaigždės ordiną. Paskaitininkas, svečias iš Chicagos JAV plk. ltn. inžinierius Rimantas Dirvonis ryškiai nušvietė dabartinę pasaulinę padėtį. Sovietų Sąjunga yra desperacijoje. Mūsų padėtis labai gera. Jei Sovietų Sąjunga atsikvėps, Pabaltijo valstybių ir pasitrauktų

iš jų ir Rytprūsių, turėtų kas nors juos užimti. Rytų ir Vakarų Vokietijų susijungimas yra baubas Rusijai. Sovietų Sąjunga, didelė valstybė, padalinta į 16 kariškų sričių. Vieną tokią sritį sudaro Pabaltijo valstybės. Lietuva yra viena iš geriausiai motorizuotų. Jos geležinkelių sistema yra geriausia. Ar Sovietų Sąjunga galėtų atiduoti Pabaltijį, yra didelis klausimas. Ten pakitimai labai lėtai vykdomi. Sovietų Sąjunga ten laiko įvairių ginklo rūšių 14 divizijų. Armijos štabas Karaliaučiuje. Pabaltijo valstybės yra viena iš geriausių apsigyvenimo sričių. Jei Sovietų Sąjunga ir atiduotų Pabaltijį, truktų daug metų iki iš ten pasitrauktų. Paskaita buvo įdomi, gerai perduota, tik ji mus nepradžiugino.

Meninę programą atliko Moterų vokalinis vienetas. Muz. Stasiui Sliziui vadovaujant padainavo: "Gromatėlė parašiau", — muz. V. Juozapaičio, "Mylėk ir lauk" — muz. A. Raudenikio, Sibiro tremtinių dainą — autorius nežinomas, "Tėvynė" — muz. A. Raudonikio ir "Laisvės varpas" — muz. A. Vanagaičio. Užbaigta Lietuvos himnu.

Vienetą sudaro: S. Bitlerienė, S. Kaunelienė, A. Leparskienė, G. Norienė, Č. Pliūrienė, N. Sližienė, A. Tamulionienė ir B. Viršilienė, Kun. A. Babonui, R. Dirvoniui, S. Šimoliūnui, V. Tamošiūnui, S. Sližiui gėlę prisegė, o choristėm įteikė Eugenija Bulotienė ir Emilija Kutkienė.

Mykolas Abarius padėjo kun. A. Babonui už invokaciją, R. Dirvoniui už paskaitą, muz. S. Sližiui ir dainininkėms už meninės programos atlikimą, Onutei Abarienei už suorganizavimą vaišių, "Švyturio" ir St. Butkaus šaulių kuopų moterų vadovėms O. Selenienei, O. Šadeikienei, biru-

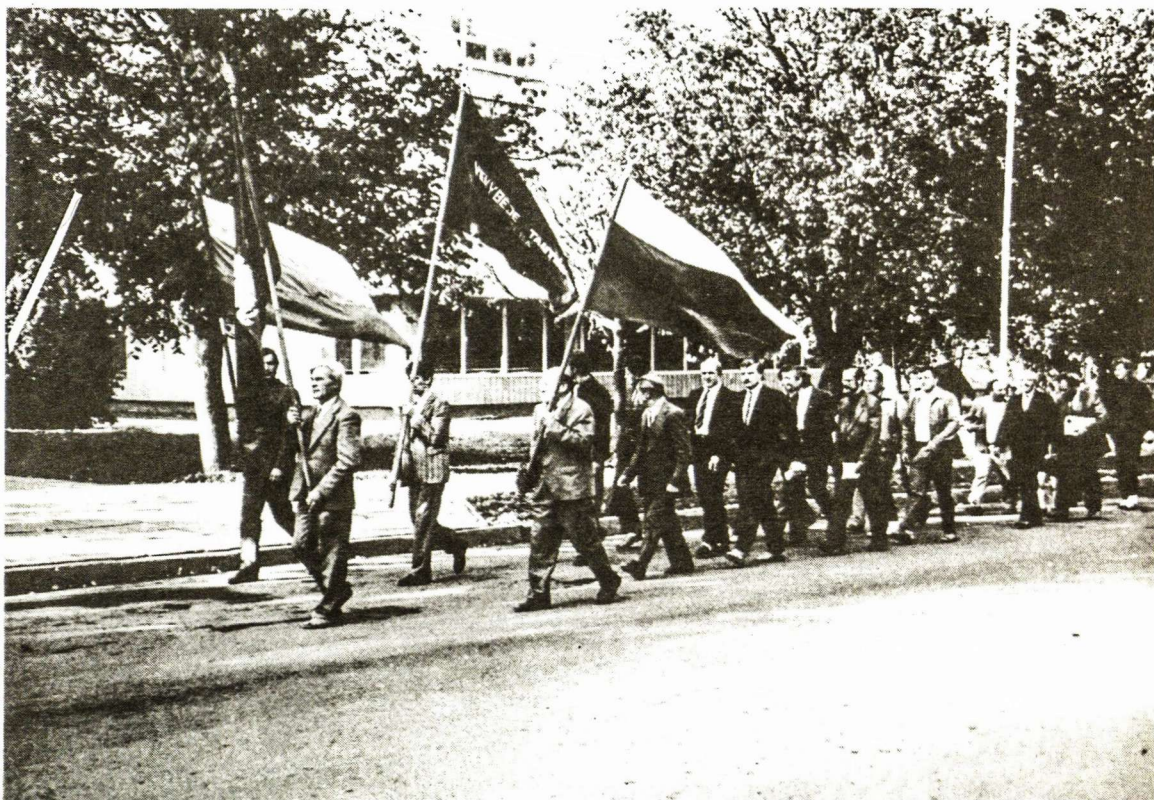
tininkų pirmininkei O. Pusdešrienei ir visoms ponioms, prisidėjusioms prie šventės kepiniais ar salės papuošimu. Padėka ir kuopų pirmininkams: B. Valiukėnui ir E. Mikui.

Minėjimą užbaigus, visi prie šios šventės ruošimo prisidėjusieji buvo pakviesti į klasę užkandžiams. Programą pavadė M. Abarius, maldą prieš valgį sukalbėjo kun. A. Babonas. Žodį tarė ramovėnų sąjungos garbės narys S. Šimoliūnas, St. Butkaus šaulių kuopos pirm. E. Milkus, S. Sližiui švenčiant gimtadienį, S. Kaunelienės pakviesti sugiedojome "Ilgiausių metų". Po to dar ilgai

skambėjo liaudies dainos. Tai buvo gražiai ir sėkmingai prarastas Lietuvos kariuomenės šventės minėjimas.

Detroito Lietuvių Organizacijų Centro atstovai Algis Vaitiekaitis, Vladas Staškus, Vytautas Valys, Lidiya Mingėlienė ir Ona Valienė tarpininkavo ir padėjo atvykusiems į Kariuomenės šventės minėjimą parašyti JAV Prezidentui laiškus, kuriais prašoma, kad prezidentas susitikime su Gorbačiovu gintų Lietuvos Nepriklausomybės reikalus. Parašyta daug laiškų.

A. Grinius

Okupuotoje Lietuvoje atkuriamos Šaulių S-gos iniciatyvinės grupės nariai su vėliavomis žygiuoja prie Šaulių S-gos įkūrėjo Vlado Pūtvio kapo Kelmės kapinėse.

Atkelta iš psl. 20

Gargžduose gyveno prekybininkas Riauka. Jis turėjo namus, radijo, foto ir kitų reikmenų krautuvę. Nuosavu auto vežiojo keleivius į Klaipėdą. Apylinkėje žinomas kaip doras, sąžiningas žmogus. Bolševikams okupavus Lietuvą, jo namą, krautvę ir automobilį nacionalizavo. Kratai darant rado svetimos valiutos: dolerių, markių. Jį apkaltino šnipinėjimu. Areštavus, tardydami išdeginio nugarą lygintuvu. Privertė būti agentu. Sutiko. Paleidus gavo uždavinį sužinoti, ar šauliai turi suorganizavę pogrindį, o jei suorganizuota, įstoti į jų grupę ir enkavedistams teikti apie pogrindžio narius ir jų veiklą. Riauka pažino Stasį Daknevičių, tad susitikęs paklausė Daknevičiaus apie pogrindį. Pasisakė, kad jo turtas nacionalizuotas, o suėmus žiauriai tardytas. Parodė nugaroje žaizdas, Tuo metu pogrindis veikė. Kadangi Riauka nebuvo šaulys, o pogrindyje veikė tik buvę patikimi šauliai, Daknevičius atsiklausė manęs, dėl priėmimo Riaukos. Patariau būti atsargiam, nes gali būti užverbuotas agentas. Daknevičiaus nuomone jis taikos metu nebuvo komunistuojantis, atrodo, lojalus buvusiai santvarkai. Daknevičius priėmė jį į pogrindžio veiklą ir buvo ryšininku tarp Dakne-

vičiaus ir Šeško, kuris palaikė ryšį tarp Daknevičiaus ir manęs.

Enkavedistams išbėgus galvotrūkščiais, nesukubo paimti iš seifo agentų bylas. Bylos pateko į mūsų saugumo rankas, o vėliau į gestapo. Savo akimis mačiau agento Riaukos bylą. Jis išdavė Stasį Daknevičių, Stasį Balsevičių, Praną Lukauską (visi trys nukankinti Rainių miškelyje), Lengvinas ir Šeškas išsislapstė, nebuvo areštuoti, bet jų šeimas išvežė per pirmąjį trėmimą.

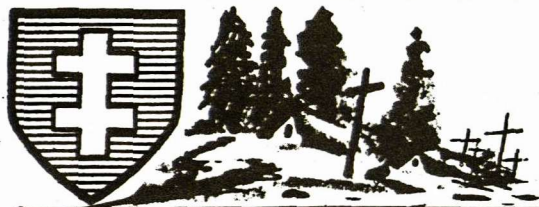
Agento Riaukos slapyvardis — “Regata”. Vokiečių gestapas jį sušaudė.

Antras “pakviestas” į Kretingos NKVD — vet. gydytojas Vilimas, ilgametis Kretingos apskrities valdybos narys. apskrities veterinarijos gydytojas, namų ir stambaus ūkio savininkas. Enkavedistų areštuotas, apkaltintas, kaip darbininkų išnaudotojas, buržujus, priešingai nusistatęs prieš okupantą. Gerokai “pamokytas”, sutiko bendradarbiauti. Jo slapyvardis — “Nieznajiemj”. Jo byloje nerasta asmeninių išdavimų, tik nereikšmingų žinių. Vokiečių gestapas, išlaikęs kalėjime, paleido. Kas įkliuvo enkavedistam ir buvo paleistas, turėjo tarnauti okupantui.

(Bus daugiau)

1-jo Klaipėdos savanorių pulko 1-sios kuopos 1-is būrys. I eil. iš k.: Damkus (vyriausias, 25 m. amž.), visi kiti moksleiviai: 2 — Julius Jurgelevičius, 3 — Petrulis, 4 — Alg. Penkaitis, 5 — Griciūnas (vėliau art. karininkas), 6 — D. Toliušis, 7 — N., 8 — Vyt. Musteikis. II eil.: 1 — Augustauskas (jo brolis žuvo kitam sukilėlių daliny), 2 — N., 3 — S. Prantkelevičius, 4 — L. Perednia, 5 — Liudas Jablonskis (kalbininko J. jauniausias sūnus, kitas sūnus buvo savanoris aviacijos karininkas), 6 — Algirdas Leonas (prof. P. Leono sūnus), 7 — Ant. Kairys (dailininkas). Iš jų 2 — kauniečiai, visi kiti — vilniečiai.

MŪSŲ MIRUSIEJI

RAMOVĖNAI - KARIAI, ŠAULIAI, BIRUTIETĖS . . .

A. A. LTN. MARIJONAS DAMBRAUSKAS

Š. m. rugsėjo 13 d. *Drauge* buvo išspausdinta mirusiems pagerbti puslapyje žinia: "A. a. Marijonas Dambrauskas. Gyveno Prescott, AZ. Mirė 1989 m. rugsėjo 13 d., sulaukęs 77 m. amžiaus. Paliko dideliame nuliūdime žmona Maria-Luise, dukros Dalia ir Angelika, sūnūs Rimas ir Antanas, anūkės Kristina ir Genovaitė, brolis Bronius Australijoje, pusbroliai Stasys ir Mečys Labanauskai Čikagoje, taip pat mirusių brolių ir sesers šeimos. Rugsėjo 16 d. palaidotas Prescott, AZ, kapinėse".

Kario pareiga į savo puslapius įregistruoti visus plačiame pasaulyje pabirusius Nepriklausomos Lietuvos karius, besireiškiančius tautiniame gyvenime ir amžinai iš šio gyvenimo išėjusius vienai ar kitaip paminėti.

Iš pradžioje išspausdintos žinėlės skaitytojui gal ir į galvą neateitų mintis, kad tai būtų miręs Lietuvos kariuomenės karininkas. Iki šiol neatėjo ir *Kariui* apie mirusį Marijoną Dambrauską nekrologas, tačiau *Kario* archyve esami duomenys suteikia galimybę mirusįjį kiek plačiau paminėti.

Ltn. Marijonas Dambrauskas gimė 1912 m. rugsėjo 7 d. (įmta iš "Lietuvos karininkų metraštis 1939 m." (1934 m. baigė Utenos gimnaziją ir tą pačių metų rudenį įstojo į PLP. Karo mokyklą, kurią baigė 1936 m. spalio 1 d. Karininko tarnybai buvo paskirtas į 3 p. p. 1940 m. bolševikams veržiantis į Lietuvą, reikšdamas pasipriešinimą okupacijai, nusprendė bėgti į Vokietiją, tikėdamasis greito karo ir tuo pačiu galimybės grįžti laisvon tėvynėn. Jis grįžo dar pirm vokiečių armijos priekinių dalinių,

tačiau pateko į bolševikų nagus. Bet neilgam: karui prasidėjus, iš kalėjimo išėjo ir įsijungė į aktyvią karinę veiklą. Iš to laikotarpio pergyvenimų jis paskelbė gan daug vertingos atsiminimų medžiagos *Karyje* Tytuvenio slapyvardžiu. Atsiminimai pavadinti "Lietuvos karininko keliai".

Karui einant prie pabaigos, jis yra dalyvavęs kautynėse. Prie Alsėdžių

su ltn. Barzda (miręs ok. Lietuvoje) suorganizavo 500 partizanų telkinį, pavadintą "Vanagai".

Pasitraukęs į Vokietiją, gyveno DP stovykloje ir studijavo Pinnebergo universitete. Į JAV atvyko 1949 m. Pensijos metus leido Arizonoje. Čia gan aktyviai reikšėsi LB veikloje. Yra buvęs Arizonos LB apylinkės pirminku.

Prieš porą metų, siųsdamas *Kariui* savo atsiminimų II dalį, laiške nusiškundė pablogėjusia sveikata: "Birželio 14 d. daktarai išplovė tulžį ir 19 d. išėjau iš ligoninės, sverdamas 135 svarus. Gyvenimo ironija: birželio 29 d. mirė brolis Arkanse ir negalėjau palaidoti — buvau per silpnas keliauti". (Iš laiško 1988.07.24.) Kitame laiške rašo, kad jau serga leukemija. *Liga nepagydoma, ir mirtis stovinti prie slenkščio.* Prašo jo atsiminimus išspausdinti jau jam mirus. Šį jo prašymą *Karys* patenkina: atsiminimai bus pradėti spausdinti 1990 metų *Kario Nr. 1* jau ne Tytuvenio slapyvardžiu, o tikrąja pavarde. Savo laiške jis mini, jog jam labai rūpi, kad tuos atsiminimus paskaitytų jo mokslo ir kiti draugai.

A. A. KONSULAS DR. JONAS ŽMUIDZINAS

Šį vakarą su giliu liūdesiu ir pagalba, atsisveikiname su amžinai iš mūsų tarpo atsiskiriančia didžiai brangia ir nuoširdžia asmenybe — Nepriklausomos Lietuvos valstybės diplomatu — visų gerbiamu ir mielu konsulu dr. Jonu Žmuidzinu.

Per daugelį metų, kiek teko susitikti ir pažinti velionį, o ypač per šaulių rengiamas šventes ar suvažiavimus, kada jis tardavo žodį, tai kiekvienas tautietis jausdavo, kad mūsų gerbiamas ir mielas konsulas dr. Žmuidzinas turi nepaprastai stiprią

— patriotišką lietuvių dvasią, didžią — nepalaužiamą tautinę savigarbą ir gilų aukšto išsilavinimo žmoniškumą, kurie lydėjo jį per visą jo gan ilgo gyvenimo amžių.

Gerbiamas konsulas dr. Žmuidzinai labai vertino Šaulių sąjungą ir jos veiklą. Ne kartą jis yra sakęs: "Gerai, kad čia išeivijoje atsikūrė ta organizacija. Kiekvienas šaulys, davęs priesaiką, yra savo tautos sargas. Tad Jūs, šauliai, eikite pirmųjų Lietuvos sava-

norių — kūrėjų ryžto ir patriotizmo keliu. Visur ir visada skelbkite ir reikalaukite, kad pavergta, okupuota Lietuvos valstybė vėl būtų laisva".

Mielas ir visų šaulių gerbiamas velioni konsule, Tamsta nepaprastai mylėjai Lietuvą, jos laukus geltonėjančiais javais apsėtus, tuos gražiai žaliuojančius miškus, kalvas smėlėtas, o ypač savo gimtosios tėviškės padangę mielą.

Tronto Vlodo Pūtvio šaulių kuopos

ir visos Lietuvos Šaulių S-gos išeivijoje vardu reiškiau nuoširdžią užuojautą velionies mielam sūnui Jonui, jo šeimai ir visiems artimiesiems.

Jums, mielas konsule dr. Žmuidzinai, nesakau sudiev, o tik iki pasimatymo.

St. Jokubaitis

1989 m. lapkričio 7 d.

P.S. Palaidotas Šv. Jono kapinėse Mississauga, Ont., Kanada 1989 m. lapkričio 8 d.

A. A. STASĮ MAČĮ IŠLYDĖJUS AMŽINYBĖN

Kai tėviškės laukai pradėjo puoštis skaisčiais pavasario žiedais, kai tėvyneje laisvės pragiedruliai jau skaidrino ateities dienas, 1989 m. balandžio 29 d. po sunkiai varginančios ligos užmigo amžinu miegu a. a. Stasys Mačys.

Stasys Mačys šią žemišką kelionę pradėjo 1918 m. balandžio 18 d. Skirkiškės km., Barzdų valsč., Šakių apskr., pasiturinčio Sudavijos ūkininko 9 vaikų šeimoje. Iš jų 2 broliai — Antanas ir Justinas — mirė Lietuvoje, sesuo Magdalena Amerikoje. Lietuvoje liko seserys Julė ir Joana ir brolis Juozas, o Amerikoje sesuo Ona ir brolis Jurgis su šeimomis.

Jau nepriklausomos Lietuvos metais Stasys aktyviai dalyvavo organizacinėje veikloje. Visuomet su pagarba prisimindavo atliktą karinę tarnybą artilerijos daliniuose, kur pasižymėjo savo sumanumu ir pavyzdingu pareigų atlikimu.

Karo audroms siaučiant a. a. Stasys pasitraukė į Vokietiją, kur 1947 m. vedė Stasę Zabulionytę. Mačiai susilaukė, užaugino ir išmokslino puikų lietuvišką prieauglį: dukterį Aureliją ir du sūnus — Nerijų ir Ginių. A. a. Stasys nepaprastai mylėjo savo šeimą, didžiavosi jų pasiekimais, dalinosi jų rūpesčiais. Tai buvo mylimas ir mylintis tėvas savo šeimos tarpe.

1949 m. atvyko į Klevelandą ir čia tuoj pat aktyviai įsijungė į įvairių organizacijų eiles: Lietuvių Namų — Lithuanian Village organizatorius,

pirmininkas; LKVS "Ramovė" Centro valdybos narys; BALF Klivelando skyriaus valdybos ir BALF direktorių tarybos narys; Susivienijimo Amerikoje, Pensininkų klubo narys. Visų organizacijų veikloje buvo aktyvus.

pasiimtas pareigas atlikdavo su nepaprastu sąžiningumu ir stropumu. Buvo atviras, tiesus ir nuoširdus visiems.

Išlydėti a. a. Stasį Mačį į amžinuosius namus ir pareikšti užuojautą jo žmonai Stasei, dukteriai Aurelijai, sūnams Nerijui ir Ginui ir jų šeimoms prisirinko pilna Jakubauskų šermentinė.

Po maldų ir giesmių atsisveikino savo darbštųjų narį šios organizacijos: Lithuanian Village ir Lietuvių Amerikos piliečių klubas; LKVS "Ramovė" Centro valdyba; LKVS "Ramovė" Klivelando skyriaus valdyba; JAV LB Klivelando apylinkė; BALF direktorių taryba ir centro valdyba; Žalgirio šaulių kuopa; SLA 14 kuopa; Čiurlionio ansamblis; Klivelando Lietuvių Pensininkų Klubas.

Pasigesime ir neužmiršime Tavęs, Stasy, dar ilgus metus.

Lai būna lengva Tau, Stasy, šios svečios šalies žemė.

J.M.

A. A. FELIKSAS NAVICKAS

1989 m. lapkričio 15 d. savo namuose staigia širdies liga mirė Feliksas Navickas, giliam liūdesy palikdamas dukrą Ireną, sūnų Joną, seseris Angelę Dziakonienę, Apoliną Staškūniene, gimines ir draugus ramovėnus.

Feliksas Navickas gimė 1920 m. balandžio 20 d. Pagruškės km., Girkalnio valsč., Raseinių apskr., ūkininko trijų vaikų šeimoje. Jaunas būdamas savanoriu stėjo į Lietuvos kariuomenę, šarvuotųjų rinktinę ir tarnavo iki prasidėjo vokiečių — rusų karas.

Prasidėjus karui, velionis Feliksas iš kariuomenės dezertyravo ir kaip partizanas darbavosi prieš bolševikus, vėliau grįžo į tėvo ūkį ir dirbo įvairius žemės ūkio darbus. 1943 metais vedė to paties kaimo mergaitę Izabelę.

1944 m. Feliksas su žmona paliko numylėtus tėviškės laukus ir pasitraukė į vakarus. Karui pasibaigus, apsigyveno Hansbacko pabėgėlių stovykloje Vokietijoje. 1949 m. imigravo į Ameriką ir apsigyveno Worchester, Mass., bet po trumpo laiko persikėlė į Klevelandą ir dirbo prie geležinkelio darbų iki išėjo į pensiją.

Feliksas su žmona Izabele susilaukė dviejų vaikų, kuriuos pavyzdin-

gai ir gražiai išaugino.

Prieš keletą metų žmonai Izabelei mirus, Feliksas toliau rūpinosi vaikų ateitimi, leisdamas juos į aukštesnius mokslus. Duktė Irena, baigus aukštesniąją kompiuterių mokyklą, turi savo biznį Čikagoje, sūnus Jonas studijuoja Ohio University.

Velionis Feliksas priklausė LKVS "Ramovė" Klivelando skyriui, LŠST ir kitoms lietuviškoms organizacijoms, gausiai rėmė lietuvišką veiklą išeivijoje ir rūpinosi tėvynės Lietuvos ateitimi.

Atsisveikinimas su velioniu Feliksu įvyko lapkričio 17 d. 8 val. vakare Jakubš and Son laidojimo namuose.

Dengiant velionio karstą Lietuvos trišpalve, maldas atkalbėjo ir žodį tarė Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos kleb. kun. G. Kijauskas, S.J. Sekančią dieną po gedulingų šv. mišių iš Dievo Motinos Nepaliamos Pagalbos parapijos bažnyčios, nors ir esant blogam orui, velionio Felikso kūnas, palydint gausiai mašinių vilkstinei, nuvežtas į amžino poilsio vietą Visų Sielų kapus.

Mielas ramovėnai Feliksai, nesulaukęs atgimstančios tėvynės Lietuvos laisvės, ilsėkis ramybėje, nors ir svetimoj, bet laisvę mylinčioj Amerikos žemelėje.

E. Pranckus

A. A. ART. KPT. PRANAS ŠOPAGA

gimė 1911 m. vasario 6 d. Salantu valsčiuje, kretingos apskrityje. 1928 m. pavasarį baigė Plungės gimnaziją. 1931 m. spalio 25 d. baigė karo mokyklos artilerijos skyrių pirmos rūšies gabumais, buvo pakeltas jaun. leitenantu ir paskirtas į Atskiros artilerijos grupės 2-ją bateriją A. Panemunėje. 1934 m. buvo perkeltas į Karo mokyklą kariūnų artileristų apmokymui. 1936 m. buvo perkeltas vyresniojo karininko pareigoms į 1-ją raitąją artilerijos bateriją, kuri priklausė 1-jam husarų kavalerijos pulkui Kaune. 1937 metais buvo perkeltas 3-ji dragūnų kavalerijos pulką Tauragėje ir jam buvo pavesta suorganizuoti 3-ją raitąją artilerijos bateriją. 1939 m. buvo pakeltas kapitonu.

Rusams okupavus Lietuvą ir išformavus 3-ji dragūnų kavalerijos pulką, jis buvo kilnojamas po kitus įvairius dalinius. Karo metais mokytojavo Kretingos gimnazijoje. Gerai susipažinęs su Stalino teroristine sistema, artėjant rusų grėsmei iš Rytų, 1944 m. rudenį pasitraukė į vakarus. Po karo kurį laiką buvo lietuvių DP stovyklos komendantu Kemptene, Vokietijoje. Prasidėjus DP emigracijai į užjūrius, 1948 metais išvažiavo į Kanadą. Atlikęs vienu metų darbo prievolę — sutartį, apsigyveno Winnipege, vėliau persikėlė į Torontą. Nuo pat jaunystės jis buvo linkęs į muzikos meną. Nusipirkęs koncertinį pianiną, kūrė gražias lietuviškas dainas ir išleido keletą muzikinių plokš-

telių. Muzika buvo jo gyvenimo tikslas, vienintelis džiaugsmas ir susiramimas. Visą gyvenimą buvo visiškai abstinentas: nei gėrė, nei rūkė. Jo jautriai širdžiai staiga ir netikėtai sustojus, jis 1989 m. balandžio 24 d. ankstyvą rytą buvo rastas negyvas savo bute. Balandžio 26 d. po gedulingų pamaldų lietuvių bažnyčioje, jis buvo palaidotas Toronto lietuvių kapinėse. Pasiliko dideliame nuliūdime jo mylima sesutė B. Čepauskas, kiti giminės Lietuvoje ir draugai, kurių jis labai daug turėjo ir buvo labai mėgiamas. Mielas Pranai, ramiai ilsėkis, o mes dažnai tave prisiminsime.

S. Kazlas

A. A. VYTAUTAS MAZOLIAUSKAS

1909.2.24 — 1989.9.12.

1989 m. rugsėjo mėn. 9 d. po ilgos ir sunkios ligos garbės šaulys Vytautas Mazoliauskas, gyvenęs Lake Worth, Floridoje, užbaigė šios žemės kelionę ir rugsėjo 13 d. šeimos, organizacijų narių, draugų ir artimųjų palydėtas į Taikos Karalienės kapines, West Palm Beach, Florida. Jautrų atsiveikinimo žodį pasakė Miami Jūrų Saulių kuopos "Aušra" pirmininkas M.

Vitkus ir visų lietuvių vardu atsiveikino Vl. Žibas.

Giliam nuliūdime liko žmona Eleonora, dukterys Mirga ir Giedrė, vaikaičiai, sesuo kanklių muzikė Ona Mikulskienė, sūnėnas skulptorius Ramojus Mazoliauskas, draugai ir artimieji.

Vytautas Mazoliauskas, gimęs ir augęs amžino įšalo žemėje, Sibire,

būdamas 17 metų amžiaus, drauge su tėvais, 1926 m. atvyko į Nepriklausomą Lietuvą ir apsigyveno Kaune. Energingas, darbštus jaunuolis greit įsijungė į to meto normalaus gyvenimo eigą. Savo jėgomis baigęs elektromechaniko amatą, dirbo Maisto ir Lietūkio įmonėse elektriku Kaune, vėliau Klaipėdoje. Čia priklausė Klaipėdos Giedotojų draugijos chorui

ir Lietuvos Šaulių Sąjungos Dariaus ir Girėno vardo šaulių būriui. 1939 m. vokiečiams užėmus Klaipėdą, vėl grįžo į Kauną. 1941 m. birželio mėn. 23 - 25 dienomis aktyviai dalyvavo partizanų eilėse ginant Kauno geležinkelio stotį. Gražinus Vilnių Lietuvai, persikėlė gyventi į sostinę. Nežiūrint, kad vaikystę praleido Sibire, tėvų dėka, jis išugdė stiprią meilę Lietuvai. Vilniuje buvo Vilniaus Filharmonijos choro narys, dalyvavo plačiai žinomam Čiurlionio ansamblyje, vadovaujamam jo svainio muziko Alfonso Mikulskio, su kuriuo 1944 m. pasitraukė į Vakarus ir aktyviai ansamblyje dalyvavo išeivijoje. Atvykęs į Ameriką pastoviai gyveno ir dirbo Klivelande. Vytautas buvo taurus lietuvis, drausmingas ir pavyzdingas šaulyš, labai jautriai išgyveno okupuotos Lietuvos žiaurų likimą, dosniai rėmė lietuviškas organizacijas, tvirtai tikėjo į Lietuvos prisikėlimą.

1970 m. sulaukęs pensininko amžiaus su žmona Eleonora paliko Klivelandą ir apsigyveno Floridoje, tuoj pat įsijungė į Lietuvių kubo organizatorių eiles ir buvo aktyvus klubo narys, taip pat priklausė Miami Jūrų Šaulių kuopai "Aušra". Iš prigimties buvo dinamiškas, pasižymėjo nepalaužiama draugyste, paslaugumu ir nuoširdumu. Mėgo medžioti ir žuvažiuoti. Tebūna jam lengva saulėtą Floridos žemę.

J. Budrienė

A. A.

**1989 m. lapkričio 3 d. mirus
Lietuvos generaliniam konsului Kanadoje,
"Ramovės" garbės nariui**

dr. JONUI ŽMUIDZINUI,

**sūnui dr. Jonui su šeima bei artimiesiems
užuojautą reiškia**

NIAGAROS PUSIASALIO RAMOVĖNAI

A. A.

Niagaros Pusiasalio "Ramovės" skyriaus ramovėnui

KAZIMIERUI GEGECKUI

**1989.XI.3 mirus,
jo žmonai Bertai, dviem sūnams, dukrai bei jų šeimoms
užuojautą reiškia**

NIAGAROS PUSIASALIO RAMOVĖNAI

Mielam mūsų bičiuliui

ZIGMUI J. STRAZDUI

ir artimiesiems, jo broliui

A L E K S A N D R U I,

**Nepriklausomos Lietuvos kariui - veteranui
Kanadoje mirus,
nuoširdžią užuojautą reiškia Floridos kaimynai**

*Elenutė Damijonaitienė Irena ir Eugenijus Manomaičiai
Antanina ir Adolfas Deikiai Danutė Mošinskienė*

LAZDIJUOSE KURIAMAS LIETUVIŠKAS MUZIEJUS PRAŠO KNYGŲ IR KITKO

Kuriantis Nepriklausomai Lietuvai, Seinus užėmė Lenkijos kariuomenė, išvijo tenai veikusią lietuvių gimnaziją, kuri, vadovaujama direkt. lituanistui kun. Motiejui Gustaičiui, įsikūrė Lazdijuose.

Dabar Lazdijų vidurinėje mokykloje kuriamas Motiejaus Gustaičio vardo muziejus, veikia jaunų istorikų grupelė. Jie džiaugtųsi gavę užsienyje spausdintų lietuviškų knygų, gaidų, spaudos, paveikslų, lituanistikos. Siųstina: **Lazdijų vidurinė**

**mokykla, Motiejaus Gustaičio muziejus, Lazdijai
234560, Lithuania — USSR.**

Turistai kviečiami bent staptelti Lazdijuose, dirstelti į organizuojamą muziejų. Užsienyje gyvenantieji lietuviai mokiniai ir kiti kviečiami koresponduoti su tos gimnazijos direktoriumi, mokytojais, mokiniais.

Algirdas Gustaitis

KARININKŲ METRAŠTIS

1939 m.

Ordinų, medalių ir kitų pasižymėjimo ženklų pavadinimų sutrumpinimai

Lietuvos

VDgr — Vytauto Didžiojo ordinas su aukso grandine
 VC1 — Vyčio Kryžiaus 1-jo laipsnio ordinas
 VD1 — Vytauto Didžiojo 1-jo laipsnio ordinas
 VKII1 — Vyčio Kryžiaus II rūšies 1-jo laipsnio ordinas
 VC2 — Vyčio Kryžiaus 2-jo laipsnio ordinas
 GD1 — D. L. K. Gedimino 1-jo laipsnio ordinas
 VD2 — Vytauto Didžiojo 2-jo laipsnio ordinas
 VC3 — Vyčio Kryžiaus 3-jo laipsnio ordinas
 GD2 — D. L. K. Gedimino 2-jo laipsnio ordinas
 VC4 — Vyčio Kryžiaus 4-jo laipsnio ordinas
 VKII2 — Vyčio Kryžiaus II rūšies 2-jo laipsnio ordinas
 VD3 — Vytauto Didžiojo 3-jo laipsnio ordinas
 VC5 — Vyčio Kryžiaus 5-jo laipsnio ordinas
 VKII3 — Vyčio Kryžiaus II rūšies 3-jo laipsnio ordinas
 GD3 — D. L. K. Gedimino 3-jo laipsnio ordinas
 VD4 — Vytauto Didžiojo 4-jo laipsnio ordinas
 VD5 — Vytauto Didžiojo 5-jo laipsnio ordinas
 GD4 — D. L. K. Gedimino 4-jo laipsnio ordinas
 GD5 — D. L. K. Gedimino 5-jo laipsnio ordinas
 ZGK — Žustančiųjų Gelbėjimo Kryžius
 VDM1 — Vytauto Didžiojo ordino 1-jo laipsnio medalis
 GDM1 — D. L. K. Gedimino ordino 1-jo laipsnio medalis
 SM — Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medalis
 SZ — Šaulių žvaigždė
 NM — Lietuvos nepriklausomybės medalis
 VDM2 — Vytauto Didžiojo ordino 2-jo laipsnio medalis
 GDM2 — D. L. K. Gedimino ordino 2-jo laipsnio medalis
 VDM3k — Vytauto Didžiojo ordino 3-jo laipsnio medalis su kardais
 VDM3 — Vytauto Didžiojo ordino 3-jo laipsnio medalis
 GDM3 — D. L. K. Gedimino ordino 3-jo laipsnio medalis
 KA2s — Klaipėdos atvadavimo sidabrinis ženklas
 KA2b — Klaipėdos atvadavimo bronzinis ženklas
 SGV — Skautų Sąjungos Gedimino Vilko ordinas
 TL1 — Jaunosios Lietuvos Sąjungos Trijų Liepsnų 1-jo laipsnio žymuo
 UAP1 — Lietuvos ugniagesių organizacijų sąjungos Artimui Pagalbon 1-jo laipsnio ženklas
 SSV — Svastikos ordinas (skautų)
 SL — Lelijų ordinas (skautų)
 TL2 — Trijų Liepsnų 2-jo laipsnio žymuo (Jaun. Liet. S-gos)
 UK — Ugniagesių kryžius (ugniagesių)
 MK — Maltos Kryžius (skautų)
 UAP2 — Artimui Pagalbon 2-jo laipsnio ženklas (ugniagesių)
 TL3 — Trijų Liepsnų 3-jo laipsnio žymuo (Jaun. Liet. S-gos)
 UAP3 — Artimui Pagalbon 3-jo laipsnio ženklas (ugniagesių)
 SN — Ordinas už nuopelnus (skautų)

Sventojo Sosto

Sv. Sosto PPIX — Ordine Piano (Popiežiaus Pijaus IX ordinas 3 laipsnių)

Anglijos

Angl. KKM — Karaliaus Jurgio VI ir Karalienės vainikavimui paminėti medalis

Belgijos

Belg. C — Ordre de la Couronne (Karūnos ordinas 6 laipsnių)
 Belg. L — Ordre de Leopold (Leopoldo ordinas 6 laipsnių)
 Belg. CM — Croix Militaire (Kariškas kryžius 2 laipsnių)

Cekoslovakijos

Ceksl. BL — Rad Bileho Lva (Baltojo Liūto ordinas 5 laipsnių)
 Ceksl. VK — Valečný Kryž (Kariškas kryžius)

Estijos

Est. BŽ — Etoile Blanche (Baltosios Žvaigždės Ordinas)
 Est. KK — Kaitseliidu Kotkarist (Šaulių aro kryžius)
 Est. RK — Raudonojo Kryžiaus ordinas (3 laipsnių)
 Est. UK — Ugniagesių kryžius (3 laipsnių)

Italijos

Ital. Sv. ML — S. S. Maurizio e Lazzaro (Sv. Mauricijaus ir Lozoriaus ordinas 5 laipsnių)
 Ital. CI — Corona d'Italia (Italijos karūna 5 laipsnių)

Latvijos

Lat. LČ Lačplēša Kara Ordens (Lačplēšio karo ordinas 3 laipsnių)
 Lat. TŽ — Trijų Zvaigznu Ordens (Trijų Zvaigždžių ordinas 5 laipsnių)
 Lat. RK — Raudonojo Kryžiaus ordinas
 Lat. SK — Nuopelnu Krusts (Šaulių kryžius)
 Lat. NM — 10 gadu jubilējas pieminis medals (Nepriklausomybės medalis)
 Lat. AM — Aizsardzibas biedribas bronzas medals (Apsaugos sąjungos medalis)
 Lat. UŽ — Ugniagesių ženklas
 Lat. USM — Ugniagesių sąjungos medalis

Olandijos

Oland. ON — Oranje Nassau (5 laipsnių)

Prancūzijos

Pranc. GL — Ordre national de la Legion d'Honneur (Garbės legiono ordinas 5 laipsnių)

Buv. Rusijos Imperijos

Rus. JKO — Jurgio Kryžiaus ordinas (4 laipsnių)
 Rus. JK — Jurgio kryžius (4 laipsnių)
 Rus. JKM — Jurgio kryžiaus (4 laipsnių) medalis

Rumunijos

Rum. CR — Coroana Romaniei (Karūnos ordinas 5 laipsnių)

Suomijos

Suom. BR — Suomen Valkoizen Ruusun (Baltosios Rožės ordinas 5 laipsnių)
 Suom. SKA — Šaulių kryžius „Ansioristi“
 Suom. UK — Ugniagesių karininkų kryžius

Svedijos

Šved. SO — Kongl. Svärds Orden (Karaliaus kardų ordinas 5 laipsnių)
 Sved. VO — Kongl. Wasa Orden (Karališkas Vazų ordinas 6 laipsnių)
 Šved. SZ — Karaliaus Šiaurės Žvaigždės ordinas.

Vengrijos

Vengr. NK — Kryžiaus už nuopelnus Vengrijai.

RESpublikos, Prezidentas —
Vyriausiasis Ginkluotųjų Pajėgų Vadas

ANTANAS SMETONA

KARO MOKYKLOS ŠEFAS

Gimė 1874. VIII. 10. Užulėnio kaime, Taujėnų valsč., Ukmergės apskr., ūkininkų šeimoje. Baigė S. Peterburgo (Leningrado) IX gimnaziją ir 1902 m. ten pat universiteto teisių fakultetą. Baigęs mokslus apsigyveno Vilniuje ir gyvai veikė tautos kultūros, politikos ir spaudos srityse. 1917 m. išrinktas Lietuvos Tarybos pirmininku, o 1919 m. Kaune — Pirmuoju Lietuvos Valstybės Prezidentu. 1920 m. pasitraukė nuo tų pareigų, veikė kultūros ir visuomenės gyvenime, dėstė universitete senovės filosofiją ir lietuvių kalbos stilistiką. 1926 m. vėl išrinktas Respublikos Prezidentu; tauta jį ėmė vadinti Tautos Vada. 1931 m. ypatingi tautos atstovai trečią kartą, o 1938 m. tautos atstovai ketvirtą kartą jį išrinko Respublikos Prezidentu.

Turi šiuos ordinus ir garbės ženklus.

VDgr. VČ1, GD1, SM, ŠZ, NM, Sv. Sosto PPIX1, Belg. LI, Čeksl. BLgr, Est. BRgr, KK1, Ital. Šv. ML1, Lat. TŽ1gr, Pranc. GL1, Suom. BR1gr.

KRAŠTO APSAUGOS MINISTRAS

1937. II. 16. Brigados generolas **Musteikis Kazys**, gen. št., VD3, GD3, SM, ŠZ, NM, Lat. TŽ3

KARIUOMENĖS VADAS

1937. XI. 23. Brigados generolas **Raštikis Stasys**, gen. št., VD2, VČ5, GD3, ŠZ, NM, KAŽs, SGV, TL1, UAP1. Angl. KKM, Lat. TŽ1, NM, AM, Pranc. GL2, Šved. ŠOIkl. ir VOII kl.

I PĖSTININKŲ DIVIZIJOS STABAS

Divizijos generolas **Pundzevičius Stasys**, gen. št., divizijos vadas, VD3, VČ5, GD3, NM, Čeksl. BL4, Ital. CI3, Lat. TŽ3, NM

PULKININKAI

Sprangauskas Kazys, gen. št. (štabo v-kas), VČ5, VD3, GD3, SM, NM, Lat. NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Skorulis Juozas (III sk. v-kas), VKII3, GD3, VD4, SM, NM, Lat. NM

Gudelis Kazys, san. (div. san. v-kas), VD4, NM

Ancevičius Vacius, int. (div. int.), VKII3, SM, NM

Purelis Juozas, gen. št. (I sk. v-kas), VD4, GD5, NM

MAJORAI

Kukta Tomas, gen. št. (II sk. v-kas), VČ5, VD5, NM

Karevičius Bronius, GD4, SM, NM

Rinkevičius Juozas, VD5, SM, NM, SSV

KAPITONAI

Kudarauskas Juozas, adm., NM

Juozaitis Jonas, GD4, NM

Mackevičius Jonas, vet. (E. div. vet. v-ko p.), GD4

Tugaudis Liudas, VČ5, SM, ŠZ, NM

Čeponis Petras, adm., NM

LEITENANTAI

Rinkevičius Jurgis

Burneikis Jonas, NM

Apeikis Valentinas

II PĖSTININKŲ DIVIZIJOS STABAS

Divizijos generolas **Adamkavičius Edvardas**, divizijos vadas, VD3, VČ5, GD3, SM, NM, UAP1, Lat. TŽ2, NM

PULKININKAI

Augevičius Jonas, san. (div. san. v-kas), GD3, NM

Stankaitis Mečius, gen. št. (štabo v-kas), VD4, GD4, NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Užupis Juozas, vet. (div. vet. v-kas), GD3, NM

Budraitis Pranas (III sk. v-kas), GD4, SM, NM, Lat. NM

Vilėniškis Alfonsas, int. (div. int.), SM, NM

Matulis Pranas, gen. št. (I sk. v-kas), VD5, NM

MAJORAI

Miecevičius Vacius, VČ5, GD4, SM, NM

Maneika Antanas, VD5, NM

Mašiotas Justinas, GD4, NM

Juknevičius Jonas, gen. št. (II sk. v-kas), GD4, NM

KAPITONAI

Brusokas Jurgis, VKII3, NM, Lat. NM

Mickevičius Marijonas, adm., GD4, NM

Irlėkis Juozas, san. C, NM

Zagorskis Jonas

Sekleckas Kostas, NM

Lukauskas Jonas, GD4, NM

Kauneckas Bronius, NM

LEITENANTAI

Lorencas Eugenijus

III PĖSTININKŲ DIVIZIJOS STABAS

Divizijos generolas **Reklaitis Mikas**, divizijos vadas, VD3, VČ5, GD3, SM, NM, Lat. NM

PULKININKAI

Urbšas Adolfas, gen. št. (štabo v-kas), GD3, VD5, NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Rajeckas Leonas (III sk. v-kas), GD3, VD4, NM

Vizbaras-Paškevičius Genrikas (div. int.), GD3, VD5, NM

Domarkas Kazys, san. (div. san. v-kas), GD3, NM

Andriušaitis Aleksandras, gen. št. (I sk. v-kas), VD4, GD4, NM

MAJORAI

Listopadskis Juozas, gen. št. (II sk. v-kas), VD5, GD4, NM
Sargelis Petras, VD5, SM, NM
Dobrovolskis Aleksandras, vet. (div. vet. v-kas), GD4, SM, NM
Naujokas Motiejus, gen. št., VD5, NM
Svičiulis Antanas, GD4, NM, KAZb

KAPITONAI

Kamarauskas Petras, VD5, GD4, NM, SSV
Sabaljauskas Petras, GD4, NM
Vilkaitis Juozas, VKII3, GD4, NM
Stankus Antanas, GD5, NM
Jovaiša Juozas, GD4, SM, NM

LEITENANTAI

Valentinavičius Martynas, adm., GD5, NM
Mačiulis Kasperas

1-AS PESTININKŲ DIDŽIOJO LIETUVOS KUNIGAİKŠCIO
GEDIMINO PULKAS

(Apdovanotas 2-jo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordino vėliava)

Pulkininkas **Gustaitis** Leonas, gen. št., pulko vadas, GD3, GD4,
SM, NM, Lat. T23, NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Pattas Otto-Adolfas, san. (vyr. san. kar.), GD4, NM
Blažys Vincas (ūk. v-kas), GD3, VD5, NM
Viršila Ignas (III bat. vad.), VD5, GD4, SM, NM

MAJORAI

Šiurna Julius (I bat. vad.), VD5, GD4, NM
Valiuškis Stasys (II bat. vad.), GD4, NM

KAPITONAI

Ikamas Vladas, VČ5, VD5, GD4, NM, Lat. NM
Vengianskis Stasys, adm., GD4, SM, NM
Jodelis Pranas, VD5, GD4, NM
Rugys Antanas, GD4, NM
Vaidakavičius Kazys, GD4, NM
Kaletka Benediktas, GD4, NM
Aleknavičius Pranas, GD4, NM
Puknys Juozas (aukšt. karo mok.)
Adomonis Karolis (aukšt. karo mok.)
Semaška Jonas
Arnastauskas Jonas
Sabeckis Vincas
Balčiūnas Stasys
Eidimtas Feliksas, NM
Šukys Vincas, NM, UAP3
Antanavičius Kazys (aukšt. karo mok.), NM

LEITENANTAI

Patalauskas Vladas, GD5, NM
Kubilūnas Juozas
Jackūnas Stasys
Uginčius Pranas
Kitkauskas Petras, NM
Dulkė Vladas
Zižiūnas Antanas
Bagdonas Leonas
Juodišius Leonas
Narbutas Vytautas, UAP3
Klinavičius Vincas
Biveinis Vladas

Dūda Vladas
Vidžiūnas Mikas
Kvietinskas Vladas
Jankevičius Aleksandras

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Dutkus Antanas
Strikauskas Vaclovas
Skamaročius Pijus
Juškaitis Kostas
Savukynas Vincas
Gintautas Romualdas
Baltrušaitis Vladas
Paliulis Petras
Trilupaitis Leonas
Morkūnas Jonas
Navikevičius Jonas
Baltokas Klemensas
Skaržinskas Jurgis-Vytautas
Krūvelis Juozas
Kanclyvius Valdemaras
Bileris Leonas
Kimštas Jonas
Gontis Vytautas-Kazys, SN
Rekešius Vaclovas-Pranas
Savičiūnas Antanas, san.
Abraitis Jonas
Račinskas Jurgis-Kazys
Kamičartis Juozas
Raugas Balys
Kondrotas Kostas
Kučinskas Juozas
Ramoška Vitalis
Navakas Jonas
Žaliaduonis Vincas
Raudys Povilas, SN
Lanauskas Petras
Stankevičius Vladas
Narijauskas Justinas

2-AS PESTININKŲ DIDŽIOJO LIETUVOS KUNIGAİKŠCIO
ALGIRDO PULKAS

(Apdovanotas 2-jo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordino vėliava)

Pulkininkas **Tumas** Juozas, pulko vadas, GD3, VD4, SM, NM,
SSV, UAP2, Lat. T23

PULKININKAI LEITENANTAI

Šimonėlis Liudas (I bat. vadas.), VKII3, VD4, NM

MAJORAI

Repšys Mikas (II bat. vad.), VČ5, VD5, GD4, NM, Lat. NM
Modestavičius Cezaris (ūk. v-kas), GD4, NM, Lat. NM

KAPITONAI

Kalikauskas Petras, GD4, SM, NM
Butkevičius Leonardas, VD5, NM
Borchertas Arsenijus, GD4, NM
Kaladė Povilas, GD4, SM, NM
Tilvikas Alfonsas, GD4, NM, Lat. NM
Užinskas Julius, GD4, SM, NM
Narbutas Vaclovas, VD5, NM
Golšteinas Vladas, GD5, NM
Jurkūnas Juozas, GD5, NM, Lat. NM
Kulikauskas Juozas, VD5, SM, NM
Augustauskas Vytautas, GD5, NM
Gromnickas Stasys, GD4, NM
Gaigalas Adolfas, GD4, NM

LEITENANTAI

Leveckis Albinas (aukšt. karo mok.)
 Sližys Elegijus
 Delininkaitis Vaclovas
 Fridrikas Eduardas-Vilius
 Aukštakalnis Jurgis
 Lūnia Vladimiras, GDM3
 Žvelgynas Voldemaras
 Mikalauskas Kazys-Mečys, san.
 Kemžūra Zenonas
 Žukas Antanas
 Kalibatas Kazys
 Raulinaitis Zigmas, VDM3
 Barzda Juozas, VDM3
 Itomlenskis Vadimas
 Mikužis Pranas
 Mironas Rudolfas
 Sinkevičius Vytautas
 Kvedaras Kęstutis
 Deikis Adolfas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Jaskys Jonas
 Baltuška Vladas
 Venšlauskas Kazys
 Sakalauskas Pranas
 Žukas Jonas
 Tallat-Kelpša Antanas
 Dagys Anatolius
 Venckus-Venkevičius Ignas
 Kučinskas Petras
 Kizis Antanas
 Gradinskas Jonas
 Plečkaitis Vytautas
 Pukelevičius Vladas
 Buzas Stasys
 Paulionis Jonas
 Pajėda Napoleonas

3-AS PĖSTININKŲ VYTAUTO DIDŽIOJO PULKAS

(Apdovanotas 3-jo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordino vėliava)

Pulkininkas Giedrys Viktoras, gen. št., pulko vadas, VD3, VKII3,
 GD3, NM, UAP2

PULKININKAI LEITENANTAI

Slepetyš Juozas (III bat. vad.), GD3, VD5, NM, Lat. NM
 Raudonikis Antanas (I bat. vad.), VD5, GD4, NM
 Šileika Stasys (ūk. v-kas), VC5, GD3, VD4, NM, Lat. NM
 Kenstavičius Leonas, san. (vyr. san. kar.), VD4, NM
 Namajuška Boliū, (II bat. vad.), VD5, GD4, NM, Rus. JKO4,
 JK4
 Dabulevičius Karolis, gen. št. (p. v. p.), VD4, GD4, NM

MAJORAI

Stanelis Ildefonsas, GD4, NM
 Urbonas Aleksandras, VC5, VD5, NM
 Giedra Juozas, gen. št., GD5, NM

KAPITONAI

Ambraziejus Andrius, VD5, NM
 Jurgutis Antanas, SM, NM
 Gantautas Antanas, GD4, SM, SZ, NM, UAP2, Est. UK1, Suom.
 SKA
 Kvedaravičius Pranas, VD5, GD4, SM, NM
 Novoslauskas Jonas, GD5, NM
 Masandukas Jonas, VC5, GD5, NM, Lat. NM
 Matutis Kazys, GD4, NM
 Janušonis Matas, NM

Jonikas Ignas, GD4, NM
 Totilas Pranas, VD5, NM
 Tamošiūnas Juozas, NM
 Danilevičius Stasys, NM
 Kalasauskas Ignas, NM
 Bliudnikas Ernestas (aukšt. karo mok.)
 Juškevičius Andrius
 Kaupas Bronius
 Bitinaitis Bronius, GD5, NM

LEITENANTAI

Levinas Antanas
 Akelis Edmundas
 Revuckas Petras
 Lenkauskis Leonas
 Paradnikas Povilas, VDM3
 Gustas Antanas, GDM3
 Plevokas-Juozapavičius Justinas,
 Mergišūnas Romualdas
 Norkevičius Liudvikas
 Miselis Antanas, VDM3
 Kaunas Leonas-Kęstutis
 Jablonskis Antanas
 Juodgudis Česlovas
 Petrušis Antanas, GDM3

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Gerulis Adolfas
 Sederavičius Vytautas
 Gumauskas Vincas
 Griauzdė Kazys
 Baltrušis Antanas
 Čiaučionas Stasys
 Patalauskas Alfonsas
 Rutkauskas Jonas
 Žitkus Antanas
 Samuolis Justinas
 Verbyla Jonas
 Varnas Jonas
 Jančauskas Vladas
 Puskunigis Justinas-Gediminas
 Kavaliauskas Juozas
 Dombrauskas Marijonas
 Mikielionis Kazys
 Grigonis Martynas
 Vasiliauskas Andrius
 Kovalskis Mykolas
 Jakšukas Stasys
 Ilgūnas Julius
 Lekeckas Kazys
 Šivokas Juozas
 Šernas Alfonsas-Julius
 Čižauskas Jonas
 Beniulis Albinas
 Ambrōzevičius Algirdas-Vladas, GDM3
 Insoda Juozas
 Lovkis Mečys
 Vengris Stasys
 Kristaponis Zigmas

4-AS PĖSTININKŲ LIETUVOS KARALIAUS MINDAUGO PULKAS

(Apdovanotas 2-jo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordino vėliava)

Pulkininkas Zadeika Vaclovas, gen. št., pulko vadas, VD3, VC5,
 GD3, GD4, NM, Lat. NM, Šved. VOIkl.

PULKININKAI LEITENANTAI

Vidugiris Tomas (I bat. vad.), VC5, GD4, NM, UAP2

MAJORAI

Inickas Petras (II bat. vad.), VČ4 ir 5, GD4, SM, NM
Mikalauskas Vytautas-Sergiejus (ūk. v-kas), GD4, NM

KAPITONAI

Kairiūnas Bronius, GD4, NM, KAZb
Kuodys Pranas, GD4, NM, KAZb
Kazanas Afanasijus, GD4, NM, UAP2 ir 3, Est. UK2
Skrudys Jonas, GD4, NM
Vasiliauskas Stasys, GD4, NM
Baleišis Antanas, NM, KAZb
Klivečka Jonas
Čerka Juozas
Nacickas Stasys (aukšt. karo mok.)

LEITENANTAI

Stankevičius Jonas, UAP3
Jakubonis Jonas
Aižinas Vladas, NM
Bernadišius Augustinas
Šlapelis Vladas
Bagdonas Vladas
Giedrikas Aloyzas, NM
Kalpokas Pranas
Andruškevičius Vytautas
Senulis Vincas
Zaremba Jonas
Paškevičius Vilius
Urbutis Vincas
Martišiūnas Juozas-Kazys
Pačebutas Antanas
Petkūnas Antanas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Sirgėdas Jurgis
Stankevičius Jonas
Petrauskas Eduardas
Grinkevičius Vladas
Janukevičius Teofilijus
Leonavičius Konstantinas
Karbauskis Leonas
Balsas Petras
Milaševičius Albinas-Vytautas
Gritis Bronius
Juodzevičius Jurgis
Bulota Antanas
Stančikas Aleksandras
Tarasevičius Juozas
Lapinskas Vincas
Martinėnas Stasys
Teišerskis Česlovas
Brazdžionis Jonas
Asipauskas Mykolas

5-AS PĖSTININKŲ DIDŽIOJO LIETUVOS KUNIGAİKSCIO
KĖSTUCIO PULKAS

Pulkininkas **Čepauskas** Albinas, gen., št., pulko vadas, VKII3, VD4, SM, NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Žulys Ipolitas (II bat. vad.), VČ5, VD5, NM

MAJORAI

Mikučionis Ignas (I bat. vad.), GD4, SM, NM
Pogirskis Antanas, san. (vyr. san. kar.), GD4, SM, NM
Tapulionis Jonas (ūk. v-kas), GD4, NM, KAZb

KAPITONAI

Levinas Jonas, GD4, NM
Kirkila Bronius, VD5, SM, NM
Štekys Petras, VD5, NM
Tamulevičius Antanas, VD5, NM, Lat. NM
Lapinskas Jonas, GD4, SM, NM
Juozapaitis Leonas, GD5, NM, SSV
Kontrimas Ignas, GD4, NM
Ogilvis Bruno, GD5, SM, NM
Grigaliūnas Petras, VD5, NM, KAZb
Draugelis Andrius, GD4, NM
Aleksandravičius Jonas, GD4, NM
Matulevičius Tadas, GD4, NM
Narmontas Silvestras, GD4, NM, UAP3
Kazilionis Pranas, GD5, NM, UAP2 ir 3, Est. UK3
Truškauskas Juozas (aukšt. karo mok.), NM

LEITENANTAI

Počebutas Eduardas, NM
Klemka Adolfas,
Vasiljevas Anatolius
Aniuolauskas Stasys, NM
Leiga Petras, NM
Januševičius Kostas, NM
Budrevičius Juozas
Vasiliauskas Medardas
Balčiūnas Bronius, GDM3
Žūsinas Jonas
Valiulis Henrikas
Kugrėnas Marijonas, GDM3
Palubinskas Stasys, GDM3
Žinevičius-Žinius Kazys, san.
Danaitis Antanas
Lukša Leonardas
Račkauskas Ignas
Kiaulėnas Bronius, GDM3

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Sitnikas Viktoras
Kukučionis Vladas, NM
Juodaitis Vytautas
Smalenskas Juozas
Repečka Mykolas
Burnickas Jonas
Barzdukas Kazys-Vytautas
Kalibatas Alfonsas
Dabulevičius Mikas-Kęstutis
Augulis-Kazlauskas Vitalis
Jodelė Romualdas-Balys, GDM3
Osteika Antanas, GDM3, SN
Grigaliūnas Stasys
Godliauskas Aleksandras
Krakauskas Juozas
Plungė Jonas-Mečius

6-AS PĖSTININKŲ PILIENŲ KUNIGAİKSCIO MARGIO
PULKAS

(Apdovanotas 3-jo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordino vėliava)

Pulkininkas **Breimelis** Antanas, gen. št., pulko vadas, VČ5, GD3, NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Baltrimas Vitalis (II bat. vadas), GD3, VD5, NM, UAP3, Est. UK, Lat. UZ2

MAJORAI

Baltrimas Stasys (I bat. vad.), VKII3, VD5, NM
Baltrūnas Petras (ūk. v-kas), VČ5, GD4, NM

KAPITONAI

Misiūnas Jonas, VD5, GD4, NM
 Cijūnėlis Jonas, GD4, NM
 Buragas Petras, VD5, SM, SZ, NM, UAP3
 Mažylis Jonas, SZ, NM, KAŽb, UAP3
 Dubrauskas Nilas, VC5, VD5, NM, Lat. NM
 Saunoris Antanas, GD4, SM, NM, Šved. SO4
 Jagminas Petras, VKII3, VD5, NM
 Miliauskas Aleksandras, NM
 Matutis Ignas, GD4, NM, KAŽb
 Šležas Albinas, GD5, NM
 Klimavičius Antanas, GD4, UAP3
 Tuminas Stasys, san. (vyr. san. kar.), GD4
 Patašius Juozas, san., GD4
 Draugelis Jurgis, NM
 Guzikas Nikodemus, NM
 Ramančionis Pranas, NM

LEITENANTAI

Literskis Liudvikas
 Sereika Juozas
 Miliauskas Vincas
 Šiliauskas Stasys
 Tėvelis Juozas
 Kačergius Vincas
 Zemeckis Jurgis
 Truškauskas Kazys
 Lesniauskas Viktoras, SN
 Remišauskas Vsevolodas
 Marčiukaitis Jonas
 Kriaučiūnas Jonas
 Vilkutaitis Vytautas, VDM3
 Jankauskas Eduardas
 Kalinauskas Juozas
 Vitkus Vladas
 Jaloveckas Eduardas
 Vadopalas Petras
 Vitkauskas Vladas-Antanas
 Katelė Jonas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Sutkus Juozas
 Andrijauskas Justinas
 Mikelskas Petras
 Vilėniškis Antanas
 Vaitiekūnas Bronius
 Urbėtis Petras
 Bagdonavičius Kostas, GDM3
 Sidlauskas Balys-Jonas
 Kaminskas Gediminas-Sergiejus
 Balskus Jonas
 Rauba Felicijonas
 Zieba Petras, GDM3
 Sipavičius Antanas
 Bacevičius Vytautas
 Gelumbauskas Feliksas
 Aleksandravičius Vladas

7-AS PĖSTININKŲ ŽEMAIČIŲ KUNIGAIKŠCIO BUTEGEIDŽIO PULKAS

(Apdovanotas 3-jo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordino vėliava)

Pulkininkas Genys Petras, pulko vadas. VD3, VC5, GD3, SM, SZ, NM, SSV, Lat. NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Dragūnas Antanas (ūk. v-kas), VD5, NM
 Stanulis Vladas (III bat. vad.), GD4, NM
 Elsbergas Anatolijus, san. (vyr. san. kar.), VD4, NM

MAJORAI

Černius Juozas (II bat. vad.), VC5, VD5, SM, NM
 Kazanskis Edvardas (I bat. vad.), GD4, SM, NM

KAPITONAI

Moras Vytautas, GD4, SM, NM
 Lastauskas Adomas, GD5, SM, NM
 Juknevičius Eduardas, GD4, NM
 Memėnas Juozas, VD5, GD5, NM
 Genys Andrius, SM, NM
 Matulevičius Balys, GD4, NM
 Vygotas Kazys, GD4, NM
 Čeledinas Kostas, NM
 Paulavičius Sergiejus, GD4, NM
 Kreivys Liudas, NM
 Počebutas Pranas, GD4, NM
 Jasiulionis Justinas, NM
 Miliauskas Antanas, san.
 Venčkauskas Vincas, VD5, NM
 Verksnys Antanas (aukšt. karo mok.)

LEITENANTAI

Šmaukšta Pranas, NM
 Ruseckas Vincentas
 Sivickis Jonas
 Valtys Jurgis
 Jackūnas Jonas
 Bareišis Povilas
 Ruzgys Antanas
 Jasad Bronius
 Namajūnas Juozas, GD5
 Butanavičius Vytautas
 Kaufmanas Gustavas
 Masaitis Vladas
 Juodis Kazys
 Andriūnas Povilas
 Krigeris Eduardas
 Drazdauskas Zigmas
 Tiškus Feliksas
 Kazakevičius Juozas
 Navikas Jonas
 Geštautas Stasys
 Juškevičius Jurgis
 Kazlauskas Antanas
 Vaičaitis Jonas
 Žikorius Romas
 Gasperaitis Kostas
 Augutis Jonas
 Juškys Jonas
 Bankauskas Česlovas
 Čyvas Juozas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Surgautas Kazys
 Pocius Jonas
 Kraujalis Alfonsas
 Gramas Juozas
 Gečiauskas Mykolas
 Liutvinas Vincas
 Kriščiūnas Mečys
 Pažemeckas Kazys
 Šlekys Eliziejus
 Valiukas Vytautas
 Jamontas Aleksandras
 Sergautis Bronius
 Gedminas Vacys
 Tamošiūnas Vladas
 Šniuolis Petras
 Čekanauskas Česlovas
 Antanavičius Jonas
 Dagilis Antanas
 Karmazinas Vacys

8-as PĖSTININKŲ KAUNO KUNIGAİKŠCIO VAIDATO PULKAS

Pulkininkas **Butkevičius** Andrius, pulko vadas, VČ4 ir 5, VD3, GD4, NM, TL2, Lat. NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Purpetris Andrius (ūk. v-kas), VKII3, VD4, NM, Lat. NM
Sečkus Jurgis (II bat. vad.), VD5, GD4, NM

MAJORAI

Vertelis Petras (aukšt. karo mok.), VD5, SM, NM

KAPITONAI

Juodvalkis Pranas, GD4, NM, Lat. NM
Baltokas Adolfas, GD4, SM, SŽ, NM
Sadauskas Vosylius, adm., GD4, NM
Sauka Juozas, VD5, SM, NM
Frankas Jonas, GD4, NM
Balandis Juozas, GD4, NM
Juodis Pranas, GD4, NM, KAŽb, UAP3
Pukys Povilas, VD5, NM
Karalius Albinas (aukšt. karo mok.), NM
Nazaras Petras, NM
Matulis Jonas
Grinevičius Vladas, VD5

LEITENANTAI

Ivanauskas Genrikas, NM
Diminskis Viktoras
Bagdanskis Juozas
Kalnietis Jonas, UAP3
Jokubaitis Antanas
Gaižutis Jonas
Bandžinas Pranas
Milašauskas Jeronimas
Mykolaitis Stasys
Narijauskas Vacys
Juška Vacys
Čyžas Teodoras
Seinauskas Albinas
Butkevičius Napoleonas
Marcinkevičius Balys
Obuchavičius Jonas
Peldžius Juozas, NM
Petruliūnas Pranas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Micevičius Vytautas
Žiūkas Jonas
Garkauskas Antanas
Leonavičius Jonas
Garlauskas Benys
Aleksiejūnas Kazys, VDM3
Špokevičius Antanas, GDM3
Orbakas Mykolas
Buteikis Bronius
Matulis Antanas
Chmieliauskas Juozas
Bardžilauskas Jonas-Marijonas, GDM3
Skopas Pranas-Ksaveras
Binderis Napoleonas, GDM3
Vadopalas Romanas
Zaronskis Kazys
Bagdonas Vincas

9-as PĖSTININKŲ LIETUVOS KUNIGAİKŠCIO VYTENIO PULKAS

Pulkininkas **Gaušas** Antanas, gen. št., pulko vadas, VD4, GD4, SM, NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Reichertas Evaldas (I bat. vad.), GD4, NM
Civinskis Antanas (ūk. v-kas), VD4, GD4, NM
Abraitis Julijonas, san. (vyr. san. kar.), GD4, NM

MAJORAI

Strimavičius Vladas (III bat. vad.), GD4, SM, NM, Lat. NM
Nasvytis Kazys, san., GD4, NM
Brizgys Jonas (II bat. vad.), GD4, SM, NM

KAPITONAI

Mačėnas Stepas, adm., VD5, SM, NM
Marcėnas Juozas, adm., GD4, SM, NM
Osinas Jonas, GD4, NM
Baniulis Stasys, GD5, NM
Gogė Jonas, GD4, NM
Jocius Jonas, NM
Spirauskas Vladas, NM
Sližauskas Jonas, GD4, NM
Milius Vincas (aukšt. karo mok.), NM
Tamulevičius Pranas, NM
Juškauskas Benediktas, NM
Malakauskas Antanas, NM
Cėpaitis Kazys
Povilaitis Kazys, VDM3

LEITENANTAI

Pilvelis Adolfas
Klimavičius Viktoras
Daukša Jonas
Ašmonas Vladas, NM
Miliukas Juozas
Degutis Vincas
Gavėnas Vincas
Jakubauskas Jonas
Nedzinskis Pranas, NM
Nenortas Vacys
Kiveris Juozas
Miliauskas Viktoras, san.
Valenta Juozas, UAP3
Lozoraitis Vytautas
Abramavičius Julius
Januškevičius Antanas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Januševičius Stepas
Kručas Matas
Adomaitis Vladas
Gedvilas Mykolas
Lukšaitis Bronius
Tamošiūnas Jonas
Stundžia Romualdas
Ščėfanavičius Bronius
Narinkevičius Petras
Butkus Vincas
Vaitkevičius Edmundas
Moliejus Zigmąs
Statkevičius Vladas
Skinderis Vacys

Krukis Martynas-Albertas
Marcišauskas Jonas
Jaseckas Domas
Trečiokas Kazys
Demikis Jurgis
Sviderskis Leonas
Juozapavičius Vytautas
Jaugelis Mečys
Račinskis Antanas
Terezas Povilas
Drabišis Petras
Švalka Lionginas
Tarasevičius Leonas
Znamenskis Stepas

ARTILERIJA

1-as ARTILERIJOS PULKAS

Pulkininkas **Skličius** Alfonsas, pulko vadas, GD3, GD4, NM, Lat. NM

PULKININKAI LEITENANTAI

Daukšys Petras (aukšt. karo mok.), VČ5, GD4, SM, NM, Lat. NM

MAJORAI

Zubavičius Adolfas (I gr. vad.), VD5, NM
Okulič-Kazarinas Anatolijus (III gr. vad.), GD4, SM, NM
Simėnas Kazys (ūk. v-kas), GD4, NM

KAPITONAI

Kenigštedteris Jurgis, VČ5, NM
Juozapavičius Mykolas, adm., GD4, SM, NM
Pioravičius Vladas, VD5, GD5, NM
Maksimavičius Antanas, GD4, NM, KAŽb, UAP2 ir 3, Est. UK2
Simonaitis Povilas, NM
Kanteika Česlovas
Žemaitis Jonas, NM
Narvydas Benediktas, NM
Patašius Vladas, NM

LEITENANTAI

Buika Julius, SM, NM, KAŽb, UAP3
Mikalauskas Petras
Kriščiūnas Antanas
Limba Petras
Elijošius Antanas
Vinclovas Mykolas
Baltrėnas Balys
Blieka Petras
Markūnas Balys, VDM3
Bruzga Vladas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Gavulis Petras
Skrinska Jurgis
Gaižutis Kazys
Kronkaitis Vaclovas
Batūra Kazys
Mėlinis Petras-Povilas
Kvaraciejus Vincas
Dumčius Petras
Žlioba Antanas, vet.
Kazėnas Juozas-Kęstutis
Rusteika Petras
Petruelis Kazys
Pečkaitis Vincas
Vaitelis Danielius

2-as ARTILERIJOS PULKAS

Pulkininkas **Jasulaitis** Vincas, pulko vadas, VČ5, VD4, GD4, SM, NM, Lat. NM, Šved. SO5

PULKININKAI LEITENANTAI

Čiukšys Kazys, adm. (ūk. v-kas), GD3, SM, NM
Jonavičius Adomas (I gr. vad.), VD5, NM

MAJORAI

Žukauskas Adolfas (III gr. vad.), VD5, GD4, NM, KAŽb
Jurkšas Leonardas (II gr. vad.), VKII3, NM

KAPITONAI

Gryžas Juozas, NM, KAŽs
Gergelis Kalikstas, VKII3, NM, KAŽb
Sleiny Vincas, NM
Mažeika Jonas, vet., GD4
Tervydis Antanas, GD5, NM
Krištaponis Eduardas (aukšt. karo mok.), NM
Kriaučiūnas Stasys, NM
Zablockis Stasys (stip.), GD5, NM
Uičinas Petras, NM
Lizdas Antanas

LEITENANTAI

Tumėnas Jonas
Plukas Vladas, GD5
Adomaitis Pranas
Krikščikas Stasys, GD5
Damaševičius Antanas
Dauskursas Zigmantas
Naruševičius Gustavas
Grėbliūnas Vladas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Pliūra Vladas
Gudeliauskas Vladas
Adomavičius Jonas
Rejeris Jonas
Steponėnas Jonas
Putna Alfonsas
Ožeraitis Jurgis

3-as ARTILERIJOS PULKAS

Pulkininkas **Dočkus** Petras, pulko vadas, VD3, VČ5, GD3, NM, Lat. T23, NM, Oland. ON4

PULKININKAI LEITENANTAI

Sidzikauskas Vladas (II gr. vad.), VD5, SM, NM, Lat. NM

MAJORAI

Rauba Jonas (III gr. vad.), VD5, SM, NM, Lat. NM
Narkevičius Jonas (I gr. vad.), GD4, NM
Tomkūnas Juozas, adm. (ūk. v-kas), GD4, SM, NM

KAPITONAI

Treiny Antanas, adm., GD4, NM
Lesevičius Leonas, GD4, NM
Paliliūnas Kostas, VD5, NM
Masiulis Jonas, GD4, NM
Raugalė Antanas, GD4, NM
Berentas Robertas, VD5, NM
Augustas Juozas, GD4, NM
Aleksiejūnas Alfonsas, GD5, NM
Andriukaitis Aleksandras-Vytautas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Strazdas Balys
Žiūkas Aleksandras
Kondratas Kazys
Abromas Nikodemus
Laužikas Adolfas
Mikaitis Simeonas
Simanauskas Petras
Stepaitis Herbertas-Robertas
Vencūnas Ignas
Lukoševičius Stasys
Šimoliūnas Vladas, GDM3
Sakalavičius Simanas
Skridulis Sigismundas

LEITENANTAI

Grabžis Antanas
Paltarokas Petras (stip.)
Šlekys Kryšius
Adomavičius Petras
Porutis Domininkas
Šapalas Kazys
Daugirdas Kęstutis
Ziauka Balys
Babilius Juozas
Čaplikas Petras
Barysas Jonas
Juškevičius Juozas

ADMINISTRATORIAUS PRANEŠIMAS

KARIUI AUKOJO:

\$5.00

F. Gabrėnas, Ont
J. Kavaliūnas, FL
Br. Mozūras, Que
H. Poškus, Ont
F. Šlekys, Ont
J. Švabas, IL
J. Undraitis, IL
J. Telyčėnas, Ont

\$4.00

J. Andrašiūnas, CA
A. Antanavičius, IL
St. Augonis, MA
Vl. Bačiulis, OH
J. Balčiūnas, Ont
J. Baranauskas, IL
K. Bileris, NY
C. Čikotas, NJ
Bl. Daukantas, FL
Pr. Dovydaitis, CA
Z. Dučmanas, OH
V. Gailiūnas, CT
Vl. Gedmintas, FL
Alf. Gerčys, IL
V. Gudaitis, Ont
A. Karsokas, OH
J. Kacilauskas, IL
Aug. Laucis, IL
V. Litvinas, Que
J. Malskis, OH
J. Maskeliūnas, MA
Br. Masiokas, CO
Br. Mikonis, MA
V. Namikas, IL
Pr. Pakalkienė, IN
Alf. Patamsis, Ont
Pr. Puškorius, OH
P. Račiukaitis, MD
J. Riauba, Ont
Br. Reventienė, FL
P. Ruikis, IL
Pr. Sabalas, MI
B. Stalioraitis, Ont
St. Steikūnas, CO
V. Stepšys, Ont
Pr. Šapalas, IL
M. Shimkus, IL
J. Šiugždinis, IL
Ed. Tallat-Kelpša, IL
P. Tyla, FL

V. Trečiokas, CT
A. Uogintas, CT
K. Urbšaitis, FL
Osv. Žadvydas, CA
A. Zaura, IL
V. Zdanys, CT

\$3.00

J. Stonkus, Ont
J. Tomkus, Prancūzija
L. Ziemaudis, BC

Dosniau KARIUI aukojo gruodžio mėnesį:

\$498.58

Pelnas iš jungtinio ramovėnų, biruti-
ninkų, šaulių renginio KARIO para-
mai Čikagoje.

\$495.00

Vkt. Sutkus, Vokietija

\$100.00

"K" parama iš a.a. Petro SAKO paai-
kimo
Elena Jonušienė, NE
LŠST DLK Algirdo šaulių kp. Hamil-
tone, ONT
Z. M. Raulinaitis, NJ

\$74.00

Ona Kartanas, NE (auka "K" skaityto-
jams Lietuvoje)

\$71.00

A. Šarapnickas, ONT

\$66.00

Iš Kariuomenės minėjimo likučio
(Los Angeles ramovėnai ir birutietės)

\$50.00

F. M. Kriščiūnas, IL
K. Trečiokas, NJ
Janina Žitkuvienė, IL a.a. Prano Žit-
kaus atminimui
A. Ž., Richmond Hill, NY

\$26.00

A. Audronis, CA

\$25.00

A. Bulota, CA
LB Rochester choras a.a. Petruai Ma-
tukui atminti
J. V. Grajauskas, NY
K. Puskunigis, IL
J. Stankūnas, MI
R. Č. Landsman, NY a.a. Petruai Ma-
tukui atminti

\$24.00

Al. Atutis, CA
J. Agurkis, NE
K. Bulvičius, Isp.
P. Butvidis, ONT
St. Dilius, ONT
El. Diminskis, AR
K. Griauzdė, IL
L. Kazlas, FL
Al. Keniausis, CA
J. Keraminas, IL
W. Liauba, IL
Ema Pusneraitis, IL
K. Sapetka, CT
Č. Šadcika, MI
Pr. Skirmantas, CA

\$20.00

B. Čepauskas, FL
J. Cruodis, NY
V. Janušonis, WI
Vl. Malinauskas, CT
J. Nausėda, CA

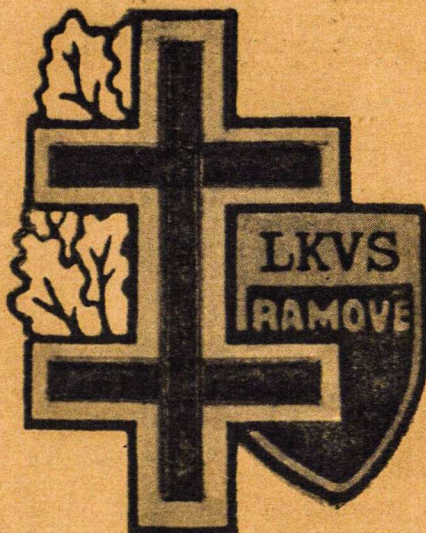
\$15.00

A. Karaša, MD
R. Namikas, ONT
Vc. Numgaudas, MI
V. Pačkauskas, CA
St. Zacharka, NY

Nukelta į viršelio IV psl.

Taisome klaidą

1989 "K." 9 Nr. Antanui GRINIUI
užuojautoje mirusio brolio vardas turi
būti JONAS, ne ANTANAS.

KARIUI aukojo**\$14.00**

J. Adomaitis, IL
A. Adomaitis, CT
A. Astrauskas, ONT
P. Aušitūra, MI
J. Gencevičius, IL
J. Kalnietis, IL
W. J. Kreivys, IL
Vkt. Kubilius, MA
K. Markus, IL
P. Pacenkis, NJ
J. Pipiras, MA
J. Rudzinkas, MI
K. Šidlauskas, MI

\$13.00

El. Legeckienė, IL

\$12.00

J. Cicėnas, ONT
M. Repecka, ONT
St. Zacharka, NY

\$11.00

J. Karosas, ALTA

\$10.00

J. Balbatas, OH
K. Balzaras, IL
J. Bortkevičius, NJ
M. Dapkus, MA
A. Dilba, PA
J. Daukus, IL
Kr. Daugvydas, MI
V. Dziuvė, IL
A. Galdikas, CA
J. Grajauskas, NY
J. Grabauskas, IL

Al. Griauzdė, MA
A. Grigalaukas, MA
Pr. Jonelis, IL
V. Kačergius, QUE
O. Mikulskis, OH
Aug. Pocius, IL
K. Pautienis, FL
S. Pranckus, ONT
J. Prakapas, CA
V. Sakalauskas, CA
V. Stuogis, OH
R. C. Landsman-General Railway signal a.a. Petruai Matukui atminti
J. Vidunas, MA
V. Vilkutaitis, OH
Br. Zabukas, FL
W. Židžiūnas, MA

*Nuoširdus AČIŪ!***"KARIO" PLATINTOJAI****AUSTRALIJOJE**

Albertas Žvirblis, 65 Walsgott St.,
North Geelong, Vic. 3215
S. Pačėsa, 7/31 Valentine Street,
NSW, 2199

KANADOJE

TORONTO, ONT. —
V. A. Aušrotas, St. Prakapas.

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALST.

BROCKTON, MA —
A. Šėduikis, 990 N. Main St.

CHICAGO, IL —

"Gifts International", "Parama", "Pat-
ria" Gifts & Electr.

DETROIT, MI —

V. Čižauskas (Šv. Antano parapijos
Spaudos kioskas).

WATERBURY, CT —

"Spauda"

ANGLIJOJE

S. Kasparas, 32 Puteaux House, Ro-
man Road, London E 2. ORF, England

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevilis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Raiffeisenstr. 4.

Spausdina:

FRANCISCAN PRESS
341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207

90.794.38